

Hallituksen esitys Eduskunnalle vaaleja ja kansanäänestyksiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan vaalilainsäädännön uudistamiseksi muutettavaksi hallitusmuotoa ja valtiopäiväjärjestystä sekä kahdeksaa muuta vaaleja tai kansanäänestystä koskevaa lakia.

Äänioikeusikärajan määräytymisajankohta ehdotetaan siirrettäväksi vaalivuoden alusta vaalipäivään. Äänioikeutettu olisi jokainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta.

Voimassa olevan lain mukaiset äänestysalueiden ja vaalipiirien vaaliluettelot ehdotetaan korvattaviksi äänioikeusrekisterillä, jonka väestörekisterikeskus perustaisi poimimalla väestötietojärjestelmästä vaaleissa äänioikeutetut henkilöt ja heitä koskevat tiedot sekä muodostamalla näistä tiedoista erillisen konekielisen rekisterin vaalitietojärjestelmään. Jokaisesta äänioikeutetusta otettaisiin äänioikeusrekisteriin pääosin samat tiedot, jotka voimassa olevan lain mukaan käyvät ilmi vaaliluetteloista ja ilmoituskortista tai ilmoituskirjeestä. Väestörekisterikeskus laatisi kutakin äänioikeusrekisteriin otettua henkilöä varten nykyisenlaisen ilmoituskortin.

Äänioikeusrekisterissä olevat tiedot lukuun ottamatta henkilöiden henkilötunnuksia olisivat tarkastusta varten nähtävissä tai maksutta puhelimitse saatavissa rekisteritoimistoissa. Oikaisuvaatimuksen voisi tehdä jokainen joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen. Rekisteritoimiston päätöksestä saisi asianosainen tehdä valituksen läänioikeudelle.

Äänioikeusrekisteri tulisi lainvoimaiseksi ennakkoonäänestyksen alkamista edeltävänä päivänä. Lainvoimaiseen rekisteriin merkittäisiin kunkin äänestäneen henkilön kohdalle se, milloin ja missä äänestys- tai ennakkoonäänestyspaikassa henkilö on äänestänyt. Ennakkoonäänestyksen päätyttyä rekisteristä tulostettaisiin äänestysalueittaiset vaaliluettelot, joihin otettaisiin

vain ne henkilöt jotka eivät ole käyttäneet äänioikeuttaan ennakkoonäänestyksessä. Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otettaisiin oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tulosteiden ottamisen jälkeen väestörekisterikeskus hävittäisi äänioikeusrekisterissä olevat tiedot.

Vaaleihin ja erityisesti ehdokasasetteluun liittyvän tietopalvelun parantamiseksi ehdotetaan säädettäväksi valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä. Rekisteriin merkittäisiin jokaisesta ehdokkaasta ehdokkaan järjestysnumero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi sekä kotikunta ja henkilötunnus. Rekisterissä olevat tiedot olisivat henkilötunnusta lukuun ottamatta julkisia.

Vaalien toimittamisen aikataulua ehdotetaan nopeutettavaksi nykyisestä 75 päivästä 50 päivään. Tämä tapahtuisi muun muassa ennakkoonäänestysaikaa lyhentämällä, ottamalla käyttöön äänioikeusrekisteri sekä lyhentämällä ehdokasasetteluun liittyviä viranomaistehtäviä.

Kansanedustajain vaaleista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä ei enää erikseen mainittaisi postia ennakkoonäänestyksen järjestäjänä. Ennakkoonäänestys kotimaassa toimitettaisiin asetuksella määrättävissä ennakkoonäänestyspaikoissa ja laitoksissa. Muutos tarkoittaisi sitä, että Suomen Posti Oy:n ja Ahvenanmaan postin sijasta tai lisäksi ennakkoonäänestyksen järjestämisestä voisivat vastata eräät muutkin tahot, esimerkiksi kunnat tai kansaneläkelaitos toimipaikkoineen.

Esityksessä ehdotetaan myös, että sekä vaalilautakunnat että vaalitoimikunnat asettaisi kunnanhallitus. Tällä pyritään siihen, että toimielinten asettamisenettä tulisi nykyistä valtuustokäsittelyä joustavammaksi ja nopeammaksi. Lisäksi ehdotetaan, että vaalilautakuntien jäsenten lukumäärä vähennettäisiin viidestä kolmeen. Varajäseniä määrättäisiin tarpeellinen määrä, kuitenkin vähintään kolme. Vaa-

lilautakuntien jäsenten ja varajäsenten lukumäärää koskevaa uudistusta ei sovellettaisi vielä vuonna 1996 yhtäaikaaisesti toimitettavissa kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa.

Vaalipiirien keskuslautakunnat ja kuntien keskusvaalilautakunnat aloittavat nykyisin ennakkoäännten tarkastuksen aikaisintaan vaalipäivänä kello 15. Lähinnä ennakkoäänestyksen lisääntymisestä johtuen ehdotetaan, että tarkastuksen aloittamisaika olisi edelleen pääsääntöisesti kello 15, mutta keskuslautakunta tai keskusvaalilautakunta voisi erityisestä syystä harkintansa mukaan päättää, että tarkastus aloitetaan aikaisemmin, kuitenkin aikaisintaan kello 12.

Kunta päättäisi itse äänestysalueidensa lukumäärästä. Kunta muodostaisi yhden äänestysalueen, jollei olisi tarpeen jakaa kuntaa useampaan äänestysalueeseen. Voidaan olettaa, että kunta pystyy itse parhaiten määrittelemään sen, montako äänestysaluetta se tarvitsee.

Kunnallisvaalilakiin tehtäisiin lisäksi 1 päi-

vänä heinäkuuta 1995 voimaan tulleen kuntalain ja Euroopan unionin neuvoston antaman niin sanotun kunnallisvaalidirektiivin vaatimat tarkistukset. Tämän ohella ehdotetaan, että kunnallisvaaleissa kullakin ryhmittymällä saisi olla ehdokkaita enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä.

Tasavallan presidentin vaalista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että presidentinvaalin toisen vaalin ehdokkaat säilyttäisivät ne järjestysnumerot, jotka heillä oli ensimmäisessä vaalissa.

Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annettuun lakiin tehtäisiin edellä mainituista uudistuksista johtuvat tarkistukset sekä ehdokasasettelun viranomais-tehtäviä koskeva muutos.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti ja siten, että ne olisivat sovellettavissa ensimmäisen kerran 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ .	1	2.11. Muut keskeiset ehdotukset	14
YLEISPERUSTELUT	5	3. Esityksen vaikutukset	15
1. Esityksen tavoitteet	5	3.1. Taloudelliset vaikutukset	15
2. Nykytila ja keskeiset ehdotukset	5	3.1.1. Kustannusten jako valtion ja kun- tien välillä	15
2.1. Äänioikeusikärajan määräytyminen	5	3.1.2. Vaalien tietojärjestelmien kustan- nukset	15
2.2. Vaalitietojärjestelmän kehittäminen	5	3.1.3. Vaikutukset henkilöstömenoihin ..	16
2.2.1. Yleistä	5	3.1.4. Koulutus	16
2.2.2. Äänioikeusrekisteri	6	3.1.5. Muut esityksestä aiheutuvat kustan- nusvaikutukset	16
Voimassa olevan lain mukaiset vaa- liluettelot	6	3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	16
Äänioikeusrekisterin perustaminen .	6	3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	16
Ilmoituskortti	7	4. Asian valmistelu	17
Rekisterin tietojen nähtävilläpito ja tietojen oikaisu	7	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	17
Muutoksenhaku	8	1. Lakiehdotusten perustelut	17
Rekisterin lainvoimaisuus	8	1.1. Suomen Hallitusmuoto	17
Äänestysmerkintöjen tekeminen re- kisteriin	8	1.2. Valtiopäiväjärjestys	17
Vaaliluetteloiden tulostaminen	8	1.3. Kansanedustajain vaaleista annettu laki .	18
Rekisterin arkistotulosteet	9	1.4. Tasavallan presidentin vaalista annettu la- ki	31
2.2.3. Valtakunnallinen ehdokasrekisteri .	9	1.5. Laki Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista	32
2.3. Vaalien toimittamisen aikataulu	9	1.6. Laki menettelystä neuvoo-antavissa kan- sanäänestyksissä	33
2.3.1. Nykyinen aikataulu	9	1.7. Kuntalaki	33
2.3.2. Ehdotus aikataulun nopeuttamiseksi	10	1.8. Kunnallisvaalilaki	33
Keskeiset ehdotukset	10	1.9. Laki neuvoo-antavissa kunnallisissa kan- sanäänestyksissä noudatettavasta menette- lystä	35
Ennakkooäänestysajan lyhentäminen	10	1.10. Kotikuntalaki	36
Hajotusvaalien aikataulu	10	2. Voimaantulo	37
Ehdokasasettelu hajotusvaaleissa ..	10	3. Säättämisyjärjestys	37
Ehdokkaiden vaalikampanjat	11	LAKIEHDOTUKSET	38
2.3.3. Vaaliaikataulusta muissa pohjois- maissa	11	1. Laki Suomen Hallitusmuodon 11 §:n muuttami- sesta	38
Tanska	11	2. Laki valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muuttamisesta	38
Norja	11	3. Laki kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta	39
Ruotsi	11	4. Laki tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta	48
2.4. Ennakkooäänestyspaikat	12	5. Laki Suomesta Euroopan parlamenttiin valitta- vien edustajien vaaleista annetun lain muuttami- sesta	49
2.5. Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien ni- mittäminen ja kokoonpano	12	6. Laki neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä an- netun lain 4 §:n muuttamisesta	52
2.6. Äänestysaluejako	12		
2.7. Ennakkooänten tarkastuksen aloittamisen ajankohta	13		
2.8. Presidentinvaalin toisen vaalin ehdok kai- den järjestysnumerot	13		
2.9. Ehdokasasettelun viranomaistehtävät Eu- roopan parlamentin edustajien vaaleissa .	13		
2.10. Yksinomaan kunnallisvaalilakia koskevat ehdotukset	13		
2.10.1. Kuntalain vaikutukset	13		
2.10.2. EU:n kunnallisvaalidirektiivin vai- kutukset	14		
2.10.3. Ehdokkaiden lukumäärä kunnallis- vaaleissa	14		

	Sivu		Sivu
7. Laki kuntalain 10 ja 26 §:n muuttamisesta	52	4. Laki tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta	89
8. Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta	53	5. Laki Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain muuttamisesta	92
9. Laki neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta	62	6. Laki neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	98
10. Laki kotikuntalain muuttamisesta	63	7. Laki kuntalain 10 ja 26 §:n muuttamisesta ...	98
LIITE	65	8. Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta	100
Rinnakkaistekstit	65	9. Laki neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta	120
1. Laki Suomen Hallitusmuodon 11 §:n muuttamisesta	65	10. Laki kotikuntalain muuttamisesta	122
2. Laki valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muuttamisesta	66		
3. Laki kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta	67		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen tavoitteet

Suomessa yleisissä vaaleissa noudatettava vaalijärjestelmä on yksi Euroopan vanhimpia. Perusperiaatteiltaan järjestelmä on säilynyt muuttumattomana lähes 90 vuotta, joskin sitä on teknisesti kehitetty. Eduskuntavaaleja, tasavallan presidentin vaalia, Euroopan parlamentin edustajien vaaleja ja valtiollisia kansanäänestyksiä sekä kunnallisvaaleja ja kunnallisia kansanäänestyksiä koskevat säännökset ovat monin osin yhdenmukaisia. Vaalijärjestelmä on osoittautunut hyvin toimivaksi, mistä on ollut osoituksena muun muassa se, että äänestysviik-kaus on kansainvälisesti arvioiden yleensä ollut varsin korkea ja että vaalivarmuus on ollut suuri. Yhtenä myönteisenä yksityiskohtana on viimeisimmissä vaaleissa ja kansanäänestykses- sä noussut esille tuloslaskennan nopeus.

Vaalijärjestelmää kehitetään oikeusministeri-össä edelleen. Viime vuosina kehittämistyössä on painottunut tietotekniikan hyväksikäyttö. Pääasiallisina tavoitteina ovat olleet vaalivar- muuden lisääminen, vaalivalmiuden parantami- nen ja kustannusten säästäminen sekä vaaleihin liittyvän tietopalvelun monipuolistaminen ja nopeuttaminen. Tässä esityksessä olevat lakiehdotukset tähtäävät näihin tavoitteisiin. Lisäksi viimeksi toimitetuista vaaleista ja kansanään- styksestä saadut kokemukset antavat aihetta eräisiin muutoksiin.

2. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

2.1. Äänioikeusikärajan määräytyminen

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ää- nioikeutettuja valtiollisissa ja kunnallisissa vaa- leissa sekä äänestyoikeutettuja valtiollisissa ja kunnallisissa kansanäänestyksissä ovat ne Suo- men kansalaiset, jotka ennen vaalivuoden tai äänestysvuoden alkua ovat täyttäneet 18 vuot- ta. Äänioikeusikärajan määräytymisajankohta ehdotetaan siirrettäväksi vaalivuoden alusta vaalipäivään. Äänioikeutettu olisi jokainen, jo- ka viimeistään vaalipäivänä täyttäisi 18 vuotta. Kun vaalien ja kansanäänestysten tarkoitukse- na on kansan poliittisen tahdon selvittäminen tietynä ajankohtana, jona on pidettävä varsinaista vaalipäivää, ehdotettu uudistus varmis- taisi sen, että kaikki, jotka vaalipäivänä ovat

18-vuotiaita, saavat äänestää. Tämän mukai- sesti äänioikeutettu, joka täyttäisi 18 vuotta vasta vaalipäivänä, voisi halutessaan äänestää ennakkoon, vaikka hän siis äänestyshetkellä olisi alle 18-vuotias. Presidentinvaalissa äänioi- keus määräytyisi ensimmäisen vaalin vaalipäi- vän mukaan.

Ehdotettu uudistus alentaisi äänioikeusikää nykyisestä keskimäärin puolella vuodella ja samalla lisäisi jonkin verran äänioikeutettujen määrää riippuen siitä, mihin aikaan vuodesta vaalit toimitetaan. Ikäluokkien nykyisen koon perusteella lisäys olisi lokakuussa toimitettavis- sa kunnallisvaaleissa noin 50 000, maaliskuussa toimitettavissa eduskuntavaaleissa noin 12 000 ja tammikuussa toimitettavassa presidentinvaa- lissa noin 3 000 henkilöä.

Äänioikeusikäraja määräytyy vaalipäivän mukaan useimmissa Euroopan valtioissa, muun muassa Ruotsissa, Norjassa, Saksassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Virossa.

2.2. Vaalitietojärjestelmän kehittäminen

2.2.1. Yleistä

Oikeusministeriössä on viime vuosina syste- maattisesti kehitetty vaalien toimittamiseen liit- tyvää tietojenkäsittelyä. Kehittämistyön tavoit- teena on ollut vaalivalmiuden ja vaalivarmuuden parantaminen, kustannusten alentaminen sekä vaaleihin liittyvän tietopalvelun monipuolistaminen ja nopeuttaminen. Lähtökohtana on ollut, että samoja menetelmiä tulisi voida käyt- tää kaikkien valtiollisten vaalien ja kansanään- nestysten sekä kunnallisvaalien ja kunnallisten kansanäänestysten toimittamisessa.

Vaalien tietojenkäsittely on koottu yhteen vaalitietojärjestelmäksi (VAT), jossa on kah- deksan osajärjestelmää:

— *ohjausjärjestelmä*, joka palvelee lähinnä oikeusministeriön vaalisuunnittelua,

— *pohjatietojärjestelmä*, joka sisältää muun muassa vaalipiiri-, kunta- ja äänestysaluetasoi- set tiedot vaaliviranomaisorganisaatiosta,

— *äänestyspaikkatietojärjestelmä*, joka sisäl- tää tiedot kaikista yleisistä ennakkoäänestys- paikoista ja äänestyspaikoista osoitteineen ja äänestysaikoineen,

— *äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusre- kisteri)*, johon poimitaan väestötietojärjestel-

mästä kaikki kussakin vaalissa tai kansanäänestyksessä ääni- tai äänestysoikeutetut henkilöt ja jonka on tarkoitus korvata voimassa olevan vaalilainsäädännön mukaiset vaaliluettelot ja äänestysluettelot,

— *ehdokastietojärjestelmä (valtakunnallinen ehdokasrekisteri)*, johon vaalipiirien keskuslautakunnat valtiollisissa vaaleissa ja kuntien keskusvaalilautakunnat kunnallisvaaleissa tallentavat tiedot vaaleissa ehdokkaina olevista henkilöistä,

— *laskentajärjestelmä*, jota käytetään vaalien ja kansanäänestysten tuloksen laskennassa,

— *tilasto- ja tietopalvelujärjestelmä*, jota käytetään vaaleihin liittyvien tietojen tilastoinnissa sekä

— *äänestäjien tietopalvelujärjestelmä*, joka sisältää vaaleihin liittyvää tietoa äänestäjien käytettäväksi.

Vaalitietojärjestelmää on kehitetty vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa on kehitetty pohjatietojärjestelmää ja laskentajärjestelmää, jotka ovat olleet tuotantokäytössä jo useissa vaaleissa. Viimeisen vuoden aikana painopistealueena ovat olleet ehdokastietojärjestelmä ja äänioikeustietojärjestelmä, jotka olivat koekäytössä vuonna 1995 toimitetuissa eduskuntavaaleissa. Muita osia on tarkoitus kehittää seuraavassa vaiheessa.

Vaalitietojärjestelmän osista kaksi, äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) ja ehdokastietojärjestelmä (valtakunnallinen ehdokasrekisteri) vaativat lain tasoista sääntelyä. Äänioikeusrekisteri korvaisi voimassa olevan lain mukaiset äänestysalueiden ja vaalipiirien vaaliluettelot ja ehdokasrekisteri täydentäisi voimassa olevan lain mukaisia ehdokaslistojen yhdistelmiä. Vaalitietojärjestelmän muista osista määrättäisiin tarvittaessa oikeusministeriön päätöksillä.

2.2.2. Äänioikeusrekisteri

Voimassa olevan lain mukaiset vaaliluettelot

Voimassa olevan edustajinvaalilain mukaan äänioikeutetuista henkilöistä laaditaan äänestysalueiden vaaliluettelot ja vaalipiirien vaaliluettelot. Ensinmainittuihin otetaan ne, joilla on ollut kotikunta Suomessa vaalivuotta edeltäneen vuoden ja sitä edellisen vuoden vaihteessa tai, jos vaalitoimitus on 1 päivänä syyskuuta tai sen jälkeen, vaalivuoden ja sitä

edeltäneen vuoden vaihteessa, ja jälkimmäisiin ne, joilla ei ole ollut kotikuntaa Suomessa sanottuna aikana. Väestörekisterikeskus laatii äänestysalueiden vaaliluetteloiden pohjaluetelot ja toimittaa ne kuntien keskusvaalilautakunnille, jotka tarkastavat ne ja vahvistavat niiden lainvoimaisuuden. Väestörekisterikeskus vahvistaa vaalipiirien vaaliluettelot.

Äänioikeusrekisterin perustaminen

Väestörekisterikeskus perustaisi äänioikeusrekisterin viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää poimimalla väestötietojärjestelmästä tulevissa vaaleissa äänioikeutetut henkilöt ja heitä koskevat tiedot ja muodostamalla näistä tiedoista erillisen konekielisen rekisterin vaalitietojärjestelmään. Väestörekisterikeskus ja rekisteritoimistot vastaisivat rekisterin teknisestä ylläpidosta rekisterin koko olemassaolon ajan sekä rekisterissä olevista ja siihen tehtävistä merkinnöistä ja niiden oikeellisuudesta rekisterin lainvoimaiseksi tulon saakka.

Jokaisesta äänioikeutetusta otettaisiin äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot: henkilötunnus, täydellinen nimi, vaalipiiri, kunta, äänestysalue, asuinvaltio (jollei se ole Suomi), äänestyspaikka ja sen osoite sekä muut tarpeelliset tiedot, joita olisivat henkilön äidinkieli jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska, se rekisteritoimisto, jonka virka-alueella äänioikeutettu asuu, päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin sekä mahdolliset tiedot siitä, että henkilö on kuollut äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen tai että häntä koskeva oikaisuvaatimus on vireillä. Tiedot olisivat pääosin samat kuin mitkä voimassa olevan lain mukaan käyvät ilmi vaaliluetteloista ja ilmoituskortista tai ilmoituskirjeestä.

Nykyisten vaaliluetteloiden tiedot määräytyvät väestötietojärjestelmässä vaalivuotta edeltäneen vuoden ja sitä edellisen vuoden vaihteessa olevien tietojen mukaan. Jos vaalitoimitus on 1 päivänä syyskuuta tai sen jälkeen, tiedot määräytyvät vaalivuoden ja sitä edeltäneen vuoden vaihteen tilanteen mukaan. Sanotun ajankohdan mukaisesti on määräytynyt siten muun muassa äänioikeutetun äänestyspaikka vaalipäivänä. Vaikka äänioikeutettu muuttaa asuinpaikkaa sanotun ajankohdan ja vaalipäivän välisenä aikana, äänestyspaikka ei muutu. Ennakkoäänestysmahdollisuus on osittain lieventänyt tätä ongelmaa. Äänioikeusrekisteriin

otettavat tiedot, muun muassa äänestyspaikka, määräytyisivät väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää olevien tietojen mukaan eli ne olisivat huomattavasti tuoreempia kuin vaaliluetteloissa nykyisin olevat tiedot.

Äänioikeusrekisterin käyttöönotto mahdollistaisi myös sen, että ulkosuomalaiset eli ne äänioikeutetut, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa, voisivat äänestää Suomessa myös vaalipäivänä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tällaista mahdollisuutta ei ole, vaan ulkosuomalaiset voivat äänestää vain ennakoäänestuksessa joko ulkomailla tai Suomessa.

Ilmoituskortti

Väestörekisterikeskus laatisi kutakin äänioikeusrekisteriin otettua henkilöä varten ilmoituskortin. Tämä kortti korvaisi voimassa olevan lain mukaiset ilmoituskortin ja ilmoituskirjeen, jotka lähetetään äänestysalueen vaaliluetteloon ja vaalipiirin vaaliluetteloon otetuille henkilöille.

Ilmoituskortissa olisi seuraavat tiedot: henkilön nimi, vaalipiiri, kotikunta, äänestysalue, äänestyspaikka ja sen osoite, äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää, tieto siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä, vaalipäivä ja ennakoäänestyksen aika, kortin lähettäjäksi merkityn rekisteritoimiston ja kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot, rekisteri tai tietojärjestelmä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat sekä ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä. Ilmoituskortissa voisi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa eli viivakoodina edellä luetellut tiedot tarpeellisin osin. Viivakoodin avulla vaaliviranomaiset voisivat niissä äänestys- ja ennakoäänestyspaikoissa, joissa äänioikeusrekisteri on käytössä, etsiä erityistä viivakoodinlukijaa käyttäen äänioikeutetun tiedot äänioikeusrekisteristä äänioikeuden käyttämistä tarkoittavan merkinnän tekemistä varten.

Ilmoituskortti olisi, kuten nykyisinkin, laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voitaisiin käyttää lähetekirjeenä ennakoäänestyksessä. Väestörekisterikeskus huolehtisi siitä, että ilmoituskortit lähetetään äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa, viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää. Ilmoituskorttiin tulostettavat tiedot olisivat joko suomeksi taikka,

jos henkilön äidinkieli on islanti, norja, ruotsi tai tanska, ruotsiksi.

Rekisterin tietojen nähtävilläpito ja tietojen oikaisu

Äänioikeusrekisterissä olevat tiedot lukuun ottamatta henkilöiden henkilötunnuksia olisivat tarkastusta varten nähtävissä tai maksutta puhelimitse saatavissa rekisteritoimistoissa kaikkina arkipäivinä virka-aikana alkaen maanantaina 41. päivänä ennen vaalipäivää. Menettely korvaisi voimassa olevan lain mukaisen menettelyn, jossa äänestysalueiden vaaliluettelot pidetään nähtävillä kunnassa kahtena päivänä kello 9—20. Äänioikeusrekisterissä olevat tiedot olisivat nähtävissä kaikissa rekisteritoimistoissa, joita on koko maassa 59. Rekisterin tiedot olisivat nähtävillä aina siihen saakka, kun rekisteri vaalien lainvoimaiseksi tulon jälkeen hävitetään.

Oikaisuvaatimuksen voisi tehdä jokainen joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen. Vaatimuksen voisi tehdä koskien vain omaa äänioikeutta tai rekisterissä olevia omia tietoja. Voimassa olevan lain mukainen mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus, joka koskisi toisen henkilön äänioikeutta tai toisen henkilön tietoja ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Toista henkilöä koskevista tiedoista olisi kuitenkin mahdollista tehdä vapaamuotoinen huomautus rekisteritoimistolle, jolloin rekisteritoimisto voisi, jos katsoo huomautuksen aiheelliseksi, korjata rekisterin tiedot itseoikaisuna.

Oikaisuvaatimus tulisi tehdä kirjallisena rekisteritoimistolle viimeistään perjantaina 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Rekisteritoimisto ratkaisisi äänioikeusrekisteriä koskevat oikaisuvaatimukset viimeistään maanantaina 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tekisi ratkaisuista mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Rekisteritoimiston olisi viipymättä annettava päätöksensä tiedoksi asianosaiselle, joko postitse kirjattuna lähetyksenä tai muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä.

Oikaisumenettelyn nopeuden ja joustavuuden lisäämiseksi ehdotetaan, että väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto voisi eräissä tapauksissa viran puolesta itseoikaisuna lisätä

henkilön rekisteriin, merkitä hänet rekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi tai korjata rekisterissä olevia häntä koskevia virheellisiä tietoja. Muutokset tehtäisiin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Muutoksenhaku

Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, sekä päätöksestä, jolla väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto viran puolesta on merkinnyt henkilön äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, saisi asianosainen tehdä valituksen lääninoikeudelle. Äänioikeus on yksi kansalaisen perusoikeuksista ja sitä koskevista päätöksistä on voitava valittaa toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Koska äänioikeuden käyttäminen on mahdollista vain tietynä ajankohtana (ennakkoäänestyksessä tai vaalipäivänä), on tärkeää, että äänioikeutta koskeva lopullinen ratkaisu saadaan mahdollisimman nopeasti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lääninoikeuden päätöksestä ei saisi valittamalla hakea muutosta. Voimassa olevan lain mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan päätös on alistettava lääninoikeudelle, jonka päätöksestä voidaan hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Ehdotetussakin järjestelmässä äänioikeusrekisteriin ottamista koskevan asian voisi saattaa korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi ylimääräisin muutoksenhakukeinoin.

Rekisterin lainvoimaisuus

Sen jälkeen kun äänioikeusrekisteriin on tehty oikaisuvaatimuksista tai väestökirjaviranomaisten tekemistä itseoikaisuista johtuvat muutokset, rekisteri tulisi automaattisesti lainvoimaiseksi ennakkoäänestyksen alkamista edeltävänä päivänä eli tiistaina 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12. Voimassa olevan lain mukaan kuntien keskusvaalilautakunnat vahvistavat vaaliluetteloiden lainvoimaisuuden ennen kuin ne toimittavat luettelot vaalilautakunnille.

Lainvoimaisessa äänioikeusrekisterissä oleviin tietoihin ei voisi enää tehdä muutoksia. Väestörekisterikeskus huolehtisi siitä, että muutosten tekeminen ei olisi teknisesti mahdollista. Rekisteriä pidettäisiin lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeudessa olisi vireillä ääni-

oikeutta koskevia valituksia. Henkilö voisi kuitenkin vielä saada äänioikeuden valitukseen taikka korkeimpaan hallinto-oikeuteen tehtyyn kanteluun taikka menetetyin määräajan palauttamista tai hallintopäätöksen purkamista koskevaan hakemukseen annettavalla päätöksellä.

Äänestysmerkintöjen tekeminen rekisteriin

Laivoimaiseen rekisteriin merkittäisiin kunkin äänestäneen henkilön kohdalle se, milloin ja missä äänestys- tai ennakkoäänestyspaikassa henkilö on äänestänyt. Merkinnyt voisi tehdä ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija, vaalilautakunta (vaalipäivän äänestykset) ja kunnan keskusvaalilautakunta (laitos- ja kotiaänestykset sekä ulkomailla tapahtuneet äänestykset) tai sen pyynnöstä rekisteritoimisto. Rekisteritoimisto voisi tehdä näitä merkintöjä sellaisen kunnan pyynnöstä, jolla ei ole tietoliikenneyhteyksiä äänioikeusrekisteriin. Äänestämistä koskevat merkinnät eivät olisi julkisia ennen vaalitoimituksen päättymistä.

Voimassa olevan lain mukaan ennakkoäänestyspaikoissa ei ole vaaliluetteloita, joten siellä ei voida tehdä äänestämistä koskevia merkintöjä, vaan ne tehdään aina jälkikäteen kunnan keskusvaalilautakunnassa.

Vaaliluetteloiden tulostaminen

Sen jälkeen kun ennakkoäänestys on päättynyt, rekisteristä tulostettaisiin äänestysalueittaiset vaaliluettelot, joihin otettaisiin vain ne henkilöt, jotka eivät ole käyttäneet äänioikeuttaan ennakkoäänestyksessä. Nämä luettelot siis eroaisivat voimassa olevan lain mukaisista vaaliluetteloista, joihin on otettu kaikki äänioikeutetut.

Oikeusministeriö huolehtisi luetteloiden keskitetystä tulostamisesta ja niiden toimittamisesta kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voisi tarvittaessa määrätä, että kunnan keskusvaalilautakunta tulostaa luettelot itse omien äänestysalueidensa osalta. Oikeusministeriö vahvistaisi kaavat lomakkeille, joille luettelot tulostettaisiin. Ehdotetussakin laissa määrättäisiin voimassa olevan lain mukaisesti, että kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

Rekisterin arkistotulosteet

Tietoturvallisuussyistä ehdotetaan säädettäväksi, että sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otettaisiin oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Näitä voisivat olla esimerkiksi voimassa olevan lain mukaisia vaaliluetteloita vastaavat tulosteet. Tulosteiden ottamisen jälkeen väestörekisterikeskus hävittäisi äänioikeusrekisterissä olevat tiedot.

2.2.3. Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tarkoitus on parantaa vaaleihin ja erityisesti ehdokasasetteluun liittyvää tietopalvelua. Vaalipiirien keskuslautakunnat valtiollisissa vaaleissa ja kuntien keskusvaalilautakunnat kunnallisissa vaaleissa huolehtisivat siitä, että viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkittäisiin jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmään merkityt tiedot (ehdokkaan järjestysnumero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi sekä kotikunta) ja henkilötunnus. Rekisterissä olevat tiedot olisivat henkilötunnusta lukuun ottamatta julkisia. Voidaan olettaa, että rekisterin tietoja käyttäisivät lähinnä tiedotusvälineet. Tietoturvallisuuden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että milloin rekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai vaaliviranomaiselle, olisi tiedoista jätettävä henkilötunnus pois.

Oikeusministeriö antaisi tarkempia määräyksiä ja ohjeita valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä. Rekisteri hävitettäisiin, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

2.3. Vaalien toimittamisen aikataulu

2.3.1. Nykyinen aikataulu

Jos tasavallan presidentti on määrännyt toimitettavaksi ennenaikaiset eduskuntavaalit, on vaalitoimitus voimassa olevan edustajainvaalilain 46 §:n 2 momentin mukaan ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua siitä, kun määräys uusien vaalien toimittamisesta julkaisiin. Hajotusvaalitulanteessa vaalien toimitta-

missa aikataululla on erityistä merkitystä, koska on tärkeää saada maahan toimiva eduskunta mahdollisimman nopeasti. Kun vaalit toimitetaan säännönmukaisina ajankohtina, vaalien toimittamisen valmistaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo hyvissä ajoin ennen vaaleja, jolloin niihin voidaan varata tarpeeksi aikaa.

Hallitusmuodon 25 §:n 1 momentissa on säädetty, että jos tasavallan presidentti kuolee tai tulee pysyvästi estyneeksi, on niin pian kuin mahdollista valittava uusi presidentti. Tasavallan presidentin vaalista annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan tällaisessa tapauksessa valtioneuvosto määrää Suomen säädöskokoelmasa julkaistavalla päätöksellä, milloin presidentinvaali on toimitettava. Kun presidentinvaalin toimittamisessa sovelletaan suurelta osin edustajainvaalilain säännöksiä, myös presidentinvaalin ensimmäisen vaalin aikaisin toimituspäivä on käytännössä ensimmäinen sunnuntai 75 päivän kuluttua valtioneuvoston päätöksen julkaisemisesta.

Myös valtiollisen neuvonantavan kansanäänestyksen toimittamisessa noudatetaan pääosin edustajainvaalilain säännöksiä, joten ainakin edellä mainittu 75 päivän aika tarvitaan myös niiden järjestämiseen. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kantanaan esittänyt (PeVM 9, HE 251/1984 vp), että neuvonantavan kansanäänestyksen ajankohdasta päätettäessä tulee riittävän tarkasti ottaa huomioon kansanäänestyksen toimeenpanolakia säädettäessä ja päätettäessä äänestyksen ajankohdasta, kuinka pitkä aika tarvitaan esimerkiksi erilaisten äänestysorganisaatioita ja äänestyksen toimittamista koskevien seikkojen järjestämiseksi sekä tiedotustoimintaa varten.

Vaalien toimittamisaikana vaikuttavia keskeisiä toimenpidekokonaisuuksia ovat vaaliluetteloiden laatiminen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakumenettelyineen sekä ilmoituskorttien laatiminen ja jakelu, jotka vievät aikaa noin 45 päivää, vaalimateriaalin laatiminen ja jakelu, jotka vievät aikaa noin 40 päivää, ennakoäänestys, joka kestää 14 päivää (saaristoalueella toimitettava ennakoäänestys mukaanlukien 19 päivää), sekä ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen vaalipiirien keskuslautakunnissa, joka kestää 14 päivää. Nämä kokonaisuudet limittyvät siten, että nopein mahdollinen vaalien toimittamisaika on nykytekniikalla noin 70—75 päivää.

2.3.2. Ehdotus aikataulun nopeuttamiseksi

Keskeiset ehdotukset

Lähtökohtana tässä esityksessä on, että kaikilla valtiollisilla vaaleilla ja kansanäänestyksillä ja kunnallisvaaleilla on sama aikataulu. Tämä lisäisi sekä vaalivalmiutta että vaalivarmuutta.

Vaalien toimittamisen aikataulua ehdotetaan nopeutettavaksi nykyisestä seuraavin toimenpitein:

- perustetaan konekielinen äänioikeusrekisteri, jolloin vaaliluetteloiden pohjaluetteloiden laatiminen jää pois,

- limitetään äänioikeusrekisterissä olevien tietojen nähtävilläpito, ilmoituskorttien lähettäminen ja oikaisuvaatimusten tekeminen,

- yksinkertaistetaan äänioikeutta koskevien oikaisuvaatimusten tekemistä ja niiden käsitteilyä,

- yksinkertaistetaan oikaisuvaatimuksiin annettuja päätöksiä koskevaa muutoksenhakumenettelyä,

- lyhennetään aikaa, jossa vaalipiirien keskuslautakunnat laativat ehdokaslistojen yhdistelmän, nykyisestä 10 päivästä kuuteen päivään ja siirretään yhdistelmän vahvistamispäivä 23. päiväksi ennen vaalipäivää nykyisen 37. päivän ennen vaalipäivää sijasta, sekä

- lyhennetään ennakkoäänestysaikaa kotimaassa nykyisestä 14 (19) päivästä seitsemään päivään ja ulkomailla nykyisestä 11 päivästä neljään päivään eli samaksi kuin mitä se on nykyisin presidentinvaalissa.

Edellämainitut toimenpiteet mahdollistavat sen, että vaalien toimittamiseen kuluvaa aikaa pystytään vaalivarmuus säilyttäen lyhentämään 75 päivästä 50 päivään.

Ennakkoäänestysajan lyhentäminen

Ennakkoäänestysaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi siten, että se kestäisi kotimaassa seitsemän päivää nykyisen 14 (19) päivän sijasta ja ulkomailla neljä päivää nykyisen 11 päivän sijasta. Ennakkoäänestys aloitettaisiin koko maassa ja ulkomailla keskiviikkona 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetettaisiin ulkomailla lauantaina 8. päivänä ja kotimaassa tiistaina 5. päivänä ennen vaalipäivää. Tämä aikataulu oli käytössä sekä presidentinvaalissa 1994 että samana vuonna toimitetussa EU-kansanään-

tyksessä. Lyhyempi aika ei vähentänyt ennakkoon äänestäneiden määrää: presidentinvaalin 1. vaalissa ennakolta äänesti yli 1,3 miljoonaa äänioikeutettua ja 2. vaalissa noin 1,5 miljoonaa äänioikeutettua sekä kansanäänestyksessä yli 1,2 miljoonaa äänioikeutettua. Vuoden 1995 eduskuntavaaleissa, joissa ennakkoäänestysaika oli siis yli kaksi kertaa pidempi, ennakkoon äänesti noin 1,2 miljoonaa äänioikeutettua. Saadut kokemukset muutoinkin osoittavat, että ehdotettu aika soveltuu sekä vaaliviranomaisille että äänestäjille.

Hajotusvaalien aikataulu

Äänioikeusrekisterin käyttöönotto ja siihen liittyvät muut ehdotettavat muutokset mahdollistavat sen, että vaalit voidaan toimittaa aikaisintaan ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun tasavallan presidentin hajoitusmääräys on julkaistu Suomen säädöskokoelmassa.

Eduskunnan hajotus on poliittinen päätös, jonka presidentti tekee pääministerin perustelusta aloitteesta eduskunnan puhemiestä ja eduskunnan eri ryhmiä kuultuaan. On mahdollista, että poliittiset päätöksentekijät tässä tilanteessa haluavat valita vaalien toimittamisen ajankohdan. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että vaalit toimitettaisiin aikaisintaan ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua, mutta kuitenkin viimeistään ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua hajotusmääräyksen julkaisemisesta.

Ehdokasasettelu hajotusvaaleissa

Ehdotetun aikataulun mukaisesti puolueiden tulisi jättää hakemuksensa ehdokaslistojen yhdistelmän julkaisemisesta vaalipiirien keskuslautakunnille viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Silloin kun hajotusvaalit toimitetaan ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua hajotusmääräyksen julkaisemisesta, puolueille jäisi aikaa omaan ehdokasasetteluunsa vähimmillään 19 päivää. Varsinkin suurimmissa puolueissa näin lyhyt aika saattaa aiheuttaa ongelmia. Toisaalta voidaan olettaa, että hajotuspäätös ei koskaan tule niin yllättäen, etteivät puolueet voisi siihen varautua, jolloin ehdokasasetteluun käytettävä aika olisi tosiasiallisesti enemmän kuin

tuo 19 päivää. Tosiasiallista valmistumisaikaa pidentää osaltaan myös se, että tasavallan presidentti on velvollinen kuulemaan eduskunnan puhemiestä ja eduskunnan eri ryhmiä ennen uusien vaalien määräämistä. Lisäksi edellä mainittu ehdotus mahdollisuudesta määrätä hajotusvaalien toimittamispäivä myöhemmäksikin kuin 50 päivän kuluttua vaikuttanee siihen, että ehdokasasetteluun käytettävä aika voi, jos niin halutaan, olla mainittua 19 päivää pidempi.

Ehdokkaiden vaalikampanjat

Voimassa olevan lain mukaan ehdokkaiden järjestysnumerot ovat selvillä 37. päivänä ennen vaalipäivää, jonka jälkeen useimmat ehdokkaat vasta aloittavat vaalimainontansa. Aikaa järjestysnumeron saamisesta ennakoöänestyksen alkamisen jää 19 päivää (saaristoalueella 14 päivää).

Ehdotetun aikataulun mukaisesti vaalipiirien keskuslautakunnat vahvistaisivat ehdokasasettelun ja järjestysnumerot vasta 23. päivänä ennen vaalipäivää. Ehdokkaille jäisi siten aikaa kampanjoida järjestysnumeron kanssa noin kolme viikkoa. Aikaa numeron saamisesta ennakoöänestyksen alkamiseen jäisi 12 päivää. Mikään ei kuitenkaan estä ehdokkaita oman harkintansa mukaan aloittamasta kampanjaansa ilman numeroa jo ennen ehdokasasettelun vahvistamista.

2.3.3. Vaaliaikataulusta muissa pohjoismaissa

Tanska

Vaalikausi Tanskassa on neljä vuotta, mutta vain harvat kansankäräjät ovat istuneet täyden kauden viime vuosikymmeninä. Hajotusvaalien järjestämiseen tarvittava minimiaika on vain kolme viikkoa.

Ennakoöänestys ulkomailla alkaa aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaaleja. Merimiehet voivat laivalla antaa milloin tahansa ennakoöänänen seuraavia vaaleja varten. Pysyvästi ulkomailla asuvilla Tanskan kansalaisilla ei pääsääntöisesti ole äänioikeutta.

Ennakoöänestys kotimaassa alkaa kuntien rekisteritoimistoissa kolme viikkoa ennen varsinaista vaalipäivää ja päättyy kaksi päivää ennen varsinaista vaalipäivää. Ennakoöänenten

osuus kaikista äänistä on viimeaikaisissa vaaleissa ollut noin neljä prosenttia.

Jatkuvasti ajan tasalla pidettävä äänioikeusrekisteri tulostetaan 18 päivää ennen vaaleja. Tämänkin jälkeen luetteloon voidaan tehdä korjauksia, mutta äänioikeusrekisteri ei ole julkinen. Äänestäjä voi kuitenkin tehdä oikeisuvaatimuksen, jos hän ei saa äänioikeuteuille viikkoa ennen vaaleja lähetettävää ilmoituskorttia.

Uuden puolueen voi perustaa vielä 15 päivää ennen vaaleja. Ehdokkaiden asettamisessa viimeinen takaraja on 11. päivä ennen vaaleja.

Norja

Norjan suurkäräjävaalit järjestetään neljän vuoden välein, syyskuun ensimmäisellä puoliskolla. Hajotusvaalien mahdollisuutta ei ole.

Ennakoöänestys voidaan aloittaa aikaisintaan 1 päivänä heinäkuuta, ja se saa jatkaa korkeintaan varsinaista vaalipäivää edeltävään päivään.

Vaaliluettelot ovat yleisesti nähtävinä elokuun 2:n ja 24:n päivän välisenä aikana. Vaaliluetteloista tehdyt valitukset on ratkaistava viimeistään 31 päivänä elokuuta. Vaaliviranomaisten on poistettava kuolleiden ja äänioikeutensa menettäneiden nimiä vaaliluetteloista aina vaalipäivään asti.

Äänestäjille lähetettävästä ilmoituskortista ei ole säädöksiä Norjan vaalilaissa.

Ruotsi

Ruotsin valtiopäivävaalit järjestetään vuoden 1994 vaalien jälkeen neljän vuoden välein, syyskuun kolmantena sunnuntaina. Hajotusvaalit ovat mahdolliset, mutta käytännössä harvinaiset.

Puolueiden pitää rekisteröidä nimensä vaaleja varten viimeistään vaalivuoden helmikuun loppuun mennessä. Äänestyslippujen, jotka puolueet yleensä itse painattavat, tulee olla valmiina pääsääntöisesti viimeistään 45 päivää ennen vaaleja. Äänestyslipulla on ns. pitkänä listana puolueen ehdokkaat.

Ilmoituskortti äänioikeudesta lähetetään äänestäjälle viimeistään 45 päivää ennen vaaleja.

Ennakoöänestys laivoilla alkaa aikaisintaan 55 päivää ennen vaaleja. Ennakoöänestys ko-

timaassa alkaa 24 päivää ennen vaaleja ja päättyy vasta varsinaisena vaalipäivänä.

Vaaliluettelot ovat tarkastettavina 16 päivän heinäkuuta ja 25 päivän elokuuta välisenä aikana, ja ne vahvistetaan 1 päivänä syyskuuta.

2.4. Ennakoäänestyspaikat

Voimassa olevan lain mukaan ennakoäänestyspaikkoina ovat asetuksella määrättävät Suomen Posti Oy:n toimipaikat ja tilapäiset ennakoäänestyspaikat ja Ahvenanmaan postin toimipaikat sekä ne Suomen edustustot, jotka asetuksella määrätään ja suomalaiset laivat. Edustajainvaalilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä ei enää erikseen mainittaisi Suomen Posti Oy:tä eikä Ahvenanmaan postia. Ennakoäänestys kotimaassa toimitettaisiin asetuksella määrättävissä ennakoäänestyspaikoissa ja laitoksissa. Asetus esiteltäisiin nykyiseen tapaan oikeusministeriöstä. Muutos tarkoittaisi sitä, että Suomen Posti Oy:n ja Ahvenanmaan postin sijasta tai lisäksi ennakoäänestyksen järjestämisestä voisivat vastata eräät muutkin tahot, esimerkiksi kunnat tai kansaneläkelaitos toimipaikkoineen. Oikeusministeriö arvioisi sen, millä taholla on parhaat edellytykset huolehtia siitä, että ennakoäänestys toimitetaan luotettavasti, sujuvasti ja taloudellisesti. Ministeriö myös solmisi asianomaisen tahon kanssa asiasta sopimuksen.

Ennakoäänestyspaikkoina ovat Suomen edustustot määrättäisiin voimassa olevan lain mukaisesti asetuksella.

2.5. Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien nimittäminen ja kokoonpano

Voimassa olevan lain mukaan kunnanvaltuusto asettaa kunnassa toimivat vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat. Vaalilautakuntaan kuuluu viisi ja vaalitoimikuntaan kolme jäsentä.

Esityksessä ehdotetaan, että sekä vaalilautakunnat että vaalitoimikunnat asettaisi kunnanhallitus. Tällä pyritään siihen, että toimielinten asettamisen menettely tulisi nykyistä valtuustokäsittelyä joustavammaksi ja nopeammaksi. Lisäksi ehdotetaan, että vaalilautakuntien jäsenten lukumäärä vähennettäisiin viidestä kolmeen. Varajäseniä määrättäisiin tarpeellinen määrä, kuitenkin vähintään kolme. Kolmijäse-

nistä vaalilautakuntaa voidaan pitää sen tehtäviin nähden sopivan kokoisena toimitelimenä. Ehdotettu muutos myös vähentäisi vaalilautakuntien jäsenten palkkioista aiheutuvia kuntien kustannuksia. Vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten määrää koskevaa uudistusta ei sovellettaisi vielä vuonna 1996 yhtäaikaaisesti toimitettavissa kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa.

Eduskuntavaaleja varten asetettavien toimielinten jäsenet ja varajäsenet tulisi edelleenkin valita kunnassa asuvista vaalikelteisistä henkilöistä siten, että vaalipiirissä edellisissä vaaleissa esiintyneiden puolueiden olisi mahdollisuuksien mukaan saatava edustajansa kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös kunnallisvaalilakiin.

2.6. Äänestysaluejako

Voimassa olevan lain mukaan kunta, jonka asukasluku on pienempi kuin 3000, muodostaa pääsääntöisesti yhden äänestysalueen. Asukasluvultaan suurempi kunta on vastaavasti jaettava kahteen tai useampaan äänestysalueeseen.

Viime vuosina kunnat ovat merkittävästi vähentäneet äänestysalueidensa määrää:

Vaalit	Äänestysalueita
Presidentinvaali 1988	5 012
Kunnallisvaalit 1988	4 941
Eduskuntavaalit 1991	4 736
Kunnallisvaalit 1992	4 349
Presidentinvaali 1994	3 993
EU-kansanäänestys 1994	3 731
Eduskuntavaalit 1995	3 731

Vähentämisen syinä voidaan pitää ennakoäänestyksen suosion kasvua ja kuntien pyrkimystä rationalisoida toimintojaan kustannussäästöjen toivossa. Voimassa olevan lain ”3000 asukkaan sääntö” on kuitenkin estänyt varsinkin suurimpia kuntia kehittämästä äänestysaluejakoan toivomaansa suuntaan. Sen vuoksi ehdotetaan, että kunta päättäisi itse äänestysalueidensa lukumäärästä. Kunta muodostaisi yhden äänestysalueen, jollei olisi tarpeen jakaa kuntaa useampaan äänestysalueeseen. Voidaan olettaa, että kunta pystyy itse parhaiten määrittelemään sen, montako äänestysaluetta se tarvitsee. Liian vähäinen äänestysalueiden mää-

rä johtaisi ruuhkaan äänestyspaikoilla ja liian suuri määrä taas lisäisi kustannuksia.

2.7. Ennakoöänten tarkastuksen aloittamisen ajankohta

Voimassa olevan lain mukaan vaalipiirin keskuslautakunnat saavat aloittaa ennakoöänten laskennan vaalipäivänä aikaisintaan kello 15. Ennakoöäntestyksen lisääntyminen on johtanut siihen, että suurimpien vaalipiirin keskuslautakuntien on ollut vaikeaa saada ennakoöänten laskentaa valmiiksi vaalipäivän iltaan kello 20 mennessä, jolloin ennakoöäntestyksen tulos on perinteiseen tapaan ollut tiedotusvälineiden käytettävissä. Sanotun määrärajan noudattaminen vaatisi keskuslautakunnilta lisää laskentahenkilökuntaa ja -tiloja, mikä ei ole taloudellisesti mielekästä eikä aina mahdollista järjestää. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tarkastuksen aloittamisaika olisi edelleen pääsääntöisesti kello 15, mutta keskuslautakunta voisi erityisestä syystä harkintansa mukaan päättää, että tarkastus aloitetaan aikaisemmin, kuitenkin aikaisintaan kello 12. Erityinen syy olisi lähinnä ennakoöänten suuri lukumäärä. Keskuslautakunnan tulisi erityisesti huolehtia siitä, että kaikki mahdollisuudet siihen, että tarkastuksen tietoja välitettäisiin tarkastustilan ulkopuolelle ennen vaalihuoneistojen sulkemista, tehokkaasti estetään. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös kunnallisvaalilakiin.

2.8. Presidentinvaalin toisen vaalin ehdokkaiden järjestysnumerot

Voimassa olevan presidentinvaalilain mukaan presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa ehdokkaat otetaan ehdokasluetteloon arvonnalla osoittamassa järjestyksessä alkaen numerosta 2. Toisessa vaalissa ehdokkaina olevat otetaan ehdokasluetteloon arvonnalla osoittamassa järjestyksessä numeroilla 2 ja 3. Toisen vaalin ehdokkaiden uudet järjestysnumerot voivat siis poiketa, ja mitä suurimmalla todennäköisyydellä myös poikkeavat niistä numeroista, jotka näillä ehdokkailla oli ensimmäisessä vaalissa. Vuonna 1994 toimitetusta presidentinvaalista saadut kokemukset osoittavat, että tästä on saattanut aiheutua epätietoisuutta äänestäjien keskuudessa: ehdokas Ahtisaarella oli ensimmäisessä vaalissa numero 9 ja toisessa

vaalissa numero 2 ja ehdokas Rehnillä ensimmäisessä vaalissa numero 2 ja toisessa vaalissa numero 3. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että toisen vaalin ehdokkaat säilyttäisivät ne järjestysnumerot, jotka heillä oli ensimmäisessä vaalissa.

2.9. Ehdokasasettelun viranomaistehtävät Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa

Hallitus antoi 5 päivänä tammikuuta 1995 eduskunnalle esityksen laiksi Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista (HE 351/1994 vp). Esityksen 15 §:n 2 momentin mukaan vaalialueittaisessa ehdokasasettelussa olisi puolueella, vaaliliitolla ja yhteislistalla saanut olla kullakin vaalialueella enintään kahdeksan ehdokasta. Eduskunta kuitenkin muutti sanottua säännöstä siten, että 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun esityksessä ehdotetun samannimisen lain (272/95) mukaan puolueella, vaaliliitolla ja yhteislistalla saa olla kullakin vaalialueella enintään kahdeksan ehdokasta, kuitenkin siten, että ehdokkaita saa kaikilla vaalialueilla yhteensä olla enintään 16. Sen varmistamiseksi, ettei mikään ryhmittymä aseta kaikilla vaalialueilla yhteensä enempää kuin 16 ehdokasta ja ehdokasasettelun viranomaistoimintojen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että sekä valtakunnallisessa että vaalialueittaisessa ehdokasasettelussa kaikki ryhmittymät tekisivät hakemuksen ehdokaslistan julkaisemisesta vaalialueiden keskuslautakuntien sijasta Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, joka laatisi kaikkien neljän vaalialueen ehdokaslistojen yhdistelmät ja toimittaisi ne vaalipiirin keskuslautakunnille.

2.10. Yksinomaan kunnallisvaalilakia koskevat ehdotukset

2.10.1. Kuntalain vaikutukset

Kuntalaki (365/95) on tullut voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1995 ja sillä on kumottu aikaisempi kunnallislaki. Kuntalain aiheuttamat muutokset kunnallisvaalilakiin ovat teknisiä. Kuntalaissa on eräitä uusia termejä (esimerkiksi valtuusto ja varavaltuutetut, vrt. kunnallislain kunnanvaltuusto, valtuutettujen varajäsenet), jotka tulisi ottaa myös kunnallisvaalilakiin. Lisäksi kunnallisvaalilaissa on eräitä

viittauksia kunnallislain tiettyihin pykäliin tai kunnallislakiin yleensä.

2.10.2. EU:n kunnallisvaalidirektiivin vaikutukset

Euroopan unionin neuvosto on 19 päivänä joulukuuta 1994 hyväksynyt niiden unionin kansalaisten kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, jotka asuvat jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he eivät ole, annetun direktiivin (94/80 EY). Direktiivi perustuu sopimuksella Euroopan unionista (Maastrichtin sopimus) muutetun Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 8.b.1 artiklaan. Jäsenvaltioiden lainsäädäntö tulee direktiivin 14 artiklan 1 kohdan mukaan saattaa vastaamaan direktiiviä ennen 1 päivää tammikuuta 1996. Mainittujen EY-säännösten mukaan kunnallinen äänioikeus ja vaalikelpoisuus tulee myöntää maassa asuville unionin kansalaisille samoin edellytyksin kuin jäsenvaltion omille kansalaisille.

Kunnallisvaalilain säännökset tulee saattaa vastaamaan direktiivin *pakottavien* säännösten mukaisesti kirjoitettua kuntalain 26 §:ää. Lisäksi direktiivin 11 artikla edellyttää, että jäsenvaltio saattaa riittävän ajoissa ja asianmukaisin menettelyin maassa asuvien äänioikeutettujen ja vaalikelpoisten unionin kansalaisten tiedoksi, millä ehdoin ja mitä menettelyä noudattaen he voivat näitä oikeuksiaan käyttää. Tätä tarkoittavat säännökset ehdotetaan lisättäviksi kunnallisvaalilakiin. Vaikka vaalilueteloihin ottaminen ei kunnallisvaaleissa edellytäkään samanlaista aktiivisuutta äänioikeutetun taholta kuin Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa, säännökset voitaisiin muotoilla samaan tapaan kuin Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain (272/95) 12 §:ssä.

Direktiivissä on useita *valinnaisia* säännöksiä, jotka antavat jäsenvaltiolle mahdollisuuden niiden niin halutessa antaa kysymyksessä olevista asioista säännöksiä. Tehtyjen selvitysten mukaan näyttäisi siltä, että näistä yhtäkään ei ole tarpeen saattaa voimaan Suomessa.

2.10.3. Ehdokkaiden lukumäärä kunnallisvaaleissa

Voimassa olevan kunnallisvaalilain mukaan

yhteislistalla, vaaliliitolla tai puolueella voi olla ehdokkaita kunnassa enintään valittavien valtuutettujen kaksinkertainen määrä. Ehdokkaiden suuren lukumäärän vuoksi varsinkin suurimmissa kunnissa ehdokasasettelun hallittavuus on aiheuttanut ongelmia sekä kunnan vaaliviranomaisille että myös äänestäjille. Sen vuoksi ehdotetaan, että kukin ryhmittymä saisi asettaa ehdokkaita enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertaisen määrän.

2.11. Muut keskeiset ehdotukset

Vaalileimasimet. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan eduskuntavaaleissa on jokaisella vaalipiirillä oma vaalileimansa. Kunnallisvaaleissa on kaikilla kunnilla sama vaalileima, mutta se on erilainen kuin mitä valtiollisissa vaaleissa käytetään. Vaalimenettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että kaikkia äänestys- ja ennakkoäänestyspaikkoja ja kaikkia vaaleja ja kansanäänestyksiä varten olisi yksi vaalileima. Nykyiset leimasimet hävitettäisiin. Oikeusministeriö vahvistaisi uuden vaalileiman ja valmistuttaisi leimasimet ja antaisi kunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä. Kuntien keskusvaalilautakunnat huolehtisivat siitä, että ne toimitetaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille ja vaalitoimikunnille.

Vaaliasiakirjojen jakelu. Voimassa olevan lain mukaan oikeusministeriö toimittaa vaaliasiakirjat kuntien keskusvaalilautakunnille ja nämä jakavat ne edelleen ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Jakelumenettelyn keventämiseksi ehdotetaan, että ministeriö voisi toimittaa ennakkoäänestyspaikkaan tarkoitetut asiakirjat suoraan asianomaiselle vaalitoimitsijalle.

Henkilöllisyyden todistaminen äänestettäessä. Voimassa olevan lain mukaan äänestäjän on ennakkoäänestyspaikassa todistettava henkilöllisyytensä. Äänestyspaikalla henkilöllisyys on kuitenkin todistettava vain tarvittaessa. Äänioikeusrekisterin käyttöönotto äänestysalueissa sekä yhdenmukaisuus edellyttävät kuitenkin, että äänestäjän tulisi todistaa henkilöllisyytensä kaikissa äänestyspaikoissa. Sen vuoksi ehdotetaan, että äänestäjä olisi velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Selvityksen ei tarvitsi olla henkilöllisyystodistus (esimerkiksi ajokortti tai passi) silloin kun vaalilautakunta tuntee äänestäjän.

Kotikuntalain muuttaminen. Esityksessä eh-

dotetaan kotikuntalakiin tehtäväksi uudesta vaalitietojärjestelmästä aiheutuvat muutokset. Väestötietojärjestelmään merkittäisiin ulkomailla vakinaisesti asuvalle Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta. Tämän perusteella määräytyisi, missä kunnassa Suomen kansalainen, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, on valtiollisissa vaaleissa ja neuvoo-antavissa valtiollisissa kansanäänestyksissä ääni- tai äänestysioikeutettu. Kansanedustajain vaaleista annetun lain 25 a §:n mukaan ulkomailla asuva Suomen kansalainen otetaan nykyisin sen vaalipiiriin vaaliluetteloon, jonka alueella olevassa kunnassa hänellä väestön keskusrekisterissä olevien tietojen mukaan viimeksi on ollut kotipaikka Suomessa. Jos tämä kunta ei enää kuulu Suomen alueeseen, on henkilö merkittävä Helsingin kaupungin vaalipiiriin vaaliluetteloon. Jos henkilöllä ei ole ollut kotipaikkaa Suomessa, hänet on merkittävä sen vaalipiiriin vaaliluetteloon, jonka alueella olevan kunnan poissaolevaan väestöön hänen on katsottava väestön keskusrekisterissä olevien tietojen mukaan kuuluvan. Neuvoo-antavissa valtiollisissa kansanäänestyksissä, presidentinvaalissa ja Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleissa vaalipiirien vaaliluettelot määräytyvät samojen periaatteiden mukaisesti.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole tarkemmin määritelty, minkä kunnan poissaolevaan väestöön Suomen kansalainen, joka ei ole koskaan asunut Suomessa vakinaisesti, kuuluu. Vakiintuneen käytännön mukaan henkilön on katsottu kuuluvan sen kunnan poissaolevaan väestöön, johon hänen äitinsä lapsen syntymässä kuuluu. Jos äiti lapsen syntymässä oli ulkomaan kansalainen, henkilön on katsottu kuuluvan sen kunnan poissaolevaan väestöön, johon hänen isänsä kuului tai jossa hänen isänsä kotikunta oli lapsen syntymässä.

Esityksessä ehdotetaan kotikuntalakiin lisättäväksi säännökset väestökirjanpitokunnasta, joka merkitään väestötietojärjestelmään ulkomailla vakinaisesti asuvasta Suomen kansalaisesta. Tieto väestötietojärjestelmään merkitystä väestökirjanpitokunnasta otettaisiin äänioikeusrekisteriin ja sen perusteella määräytyisi, minkä vaalipiiriin ehdokkaita ulkomailla asuva Suomen kansalainen äänestää sekä se, missä kunnassa ja äänestysalueessa kyseinen henkilö on äänioikeutettu tai äänestysioikeutettu. Esitys ei aiheuta muutoksia ulkosuomalaisten vaalipiirien määräytymiseen.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

3.1.1. Kustannusten jako valtion ja kuntien välillä

Vaaleista aiheutuvien kustannusten jakamisesta säädetään pääosin edustajainvaalilain 102 §:ssä ja kunnallisvaalilain 100 §:ssä. Pääperiaatteena on ollut, että kunnat maksavat keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja kotiaänestyksen vaalitoimistijoiden menot ja valtio maksaa muut menot. Tämä periaate ehdotetaan eräin tarkennuksin säilytettäväksi jatkossakin.

3.1.2. Vaalien tietojärjestelmien kustannukset

Vaalitietojärjestelmän kehittämiskustannukset ovat olleet kokonaisuudessaan noin 8 000 000 markkaa. Vaalikohtaisten tietojärjestelmien käytöstä on lisäksi maksettu erikseen. Äänioikeusrekisterin perustamisesta ja käytöstä aiheutuisi arviolta noin 1 000 000 markan sekä valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä noin 300 000 markan kustannukset vaalia kohden. Vaalitietojärjestelmän muiden osien perustamis- ja käyttökustannukset ovat noin 2 000 000 markkaa vaalia kohden. Oikeusministeriön maksama tietoliikenne- ja tiedonsiirtotuki kunnille lähinnä äänioikeusrekisterin ja laskentaohjelmien käyttöä varten tulisi olemaan arviolta noin 400 000 markkaa. Yhteensä tietojärjestelmistä aiheutuisi valtiolle vaalia kohden arviolta noin 3 700 000 markan kustannukset.

Ilmoituskorttien ja vaaliluetteloiden tulostamis- ja kuljetuskustannukset olisivat noin 5 700 000 markkaa eli noin 500 000 markkaa pienemmät kuin nykyisin.

Ehdotuksen mukaan valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot olisivat niiden käyttäjille maksullisia. Rekisteristä saataisiin siten jonkin verran tuloja, tuskin kuitenkaan merkittävässä määrin.

Vaalitietojärjestelmän nettokustannusvaikutuksia on vaikea arvioida sen vuoksi, että kaikissa vaaleissa 1970-luvulta lähtien on käytetty tietotekniikkaa, aluksi pääosin tuloslaskennassa, sitten myös muissa toiminnoissa. Selvää on, että vaikka vaalitietojärjestelmä sinänsä on tuonut valtiolle lisämenoja, siitä

aiheutuneet työ-, asiakirja-, postitus- ym. säästöt ovat vastaavasti johtaneet menojen vähentymiseen. Pitkällä tähtäimellä kustannusten voidaan arvioida edelleen laskevan. Lisäksi voidaan todeta, että vaalitoiminnot, erityisesti vaalien tuloksen laskennassa ovat merkittävästi nopeutuneet. Myös vaalivarmuus on luotettavan tietotekniikan ansiosta noussut.

3.1.3. Vaikutukset henkilöstömenoihin

Äänioikeusrekisterin käyttöönotto vähentäisi merkittävästi kuntien keskusvaalilautakuntien (455) työmäärää. Pois jäisivät vaaliluetteloiden pohjalueteloiden tarkastaminen ja vahvistaminen, oikaisuvaatimusmenettely sekä ilmoituskorttien tarkastaminen ja lähettäminen äänioikeutetuille. Myös ennakoäänten tarkastus helpottuisi oleellisesti kun merkinnät äänestämisestä tehdään pääosin jo ennakoäänestyspaikassa. Voidaan arvioida, että keskusvaalilautakuntien työ vähentyisi enemmän kuin puoleen nykyisestä. Samalla palkkiokustannukset vähenisivät vastaavasti.

Vaalilautakuntien, joita vuoden 1995 eduskuntavaaleissa oli 3 731, kokoonpanoksi ehdotetaan kolmea jäsentä ja vähintään kolmea varajäsentä nykyisen viiden jäsenen ja vähintään viiden varajäsenen sijasta. Lisäksi voidaan olettaa, että kunnat edelleen tulevat vähentämään äänestysalueidensa määrää. Nämä tekijät vähentäisivät merkittävästi vaalilautakuntien palkkiokustannuksia.

Äänioikeusrekisterin käyttöönotto ei merkittävästi lisäisi rekisteritoimistojen (59) työmäärää. Äänioikeusrekisteriä koskevien tiedustelujen ja oikaisuvaatimusten vastaanotto sekä niiden käsittely ja ratkaiseminen aiheuttaisi lisätyötä, mutta toisaalta rekisteritoimistoilta jäisivät pois nykyiset vaaliluetteloiden pohjalueteloiden ja ilmoituskorttien tarkastus sekä niiden lähettäminen kuntiin.

Uudistus poistaisi vaalipiirien vaaliluettelot ja sitä kautta vähentäisi vaalipiirien keskuslautakuntien (15) työmäärää. Osa näistä töistä siirtyisi kuitenkin kuntien suorittavaksi.

Ehdotettu oikaisuvaatimuksia koskeva muutoksenhakujärjestelmä ei lisäisi läänioikeuksien (12) työmäärää.

Kaiken kaikkiaan voidaan arvioida, että vaalitietojärjestelmän käyttöönotto säästää henkilöstömenoja noin viisi prosenttia jokaisen

vaalin kokonaiskustannuksista eli noin 5 000 000 markkaa vaalia kohden.

3.1.4. Koulutus

Kuntien ja rekisteritoimistojen henkilöstöä tulee kouluttaa äänioikeusrekisterin käyttämiseen, jotta rekisteri voidaan vaalivarmuus säilyttäen ottaa käyttöön 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa vaaleissa. Koulutukseen tulisi varata noin 100 000 markkaa.

3.1.5. Muut esityksestä aiheutuvat kustannusvaikutukset

Äänioikeusikärajan määräytymisen siirtäminen vaalipäivään toisi lisää äänioikeutettuja, joille tulee tulostaa ja postittaa ilmoituskortti. Ehdotettava uusien vaalileimasinten hankkiminen aiheuttaisi noin 100 000 markan kertameno. Ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijan työmäärä lisääntyy äänioikeusrekisterin käyttöönoton myötä ja tämä vaikuttanee hintaan, josta ennakoäänestyksen järjestämisestä huolehtiva taho (esimerkiksi Suomen Posti Oy) ja oikeusministeriö tekevät sopimuksen.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esitys yhtäältä pienentäisi äänestysalueiden vaalilautakuntien kokoonpanoa viidestä kolmeen jäseneseen ja toisaalta antaisi kunnille entistä vapaammat mahdollisuudet joko vähentää tai lisätä äänestysalueidensa määrää. Muilta osin esityksellä ei olisi organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia.

3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Esityksen mukaan äänioikeutettuja olisivat kaikki ne, jotka täyttävät 18 vuotta viimeistään vaalipäivänä. Verrattuna nykyiseen järjestelmään tämä antaisi äänioikeuden niille nuorille, jotka saavuttavat täysi-ikäisyyden vaalivuoden ensimmäisen päivän ja vaalipäivän välisenä aikana. Ehdotettu uudistus alentaisi äänioikeusikää nykyisestä keskimäärin puolella vuodella ja samalla lisäisi jonkin verran äänioikeutettujen määrää riippuen siitä, mihin aikaan vuodesta vaalit toimitetaan. Ikäluokkien nykyisen

koon perusteella lisäys olisi lokakuussa toimitettavissa kunnallisvaaleissa noin 50 000, maaliskuussa toimitettavissa eduskuntavaaleissa noin 12 000 ja tammikuussa toimitettavassa presidentinvaalissa noin 3 000 henkilöä.

4. Asian valmistelu

Lakiehdotukset on valmisteltu oikeusministeriön 24 päivänä marraskuuta 1994 asettamassa vaalilakityöryhmä 95:ssä. Työryhmä on työnsä aikana kuullut eduskunnassa edustettuina olevia puolueita. Työryhmä jätti mietintönsä oikeusministeriölle 13 päivänä kesäkuuta 1995.

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot eri viranomaisilta ja yhteisöiltä sekä puoluekisteriin merkityiltä puolueilta. Korkeimmalle hallinto-oikeudelle varattiin tilaisuus lausunnon antamiseen. Mietinnöstä annettiin kaiken kaikkiaan 33 lausuntoa, mukaan lukien korkeimman hallinto-oikeuden lausunto. Lausunnoissa suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti työryhmän tekemiin ehdotuksiin.

Esitys on viimeistelty työryhmän mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta oikeusministeriössä virkatyönä. Ehdotus laiksi kotikuntalain muuttamisesta on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Suomen Hallitusmuoto

11 §. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan äänioikeutettuja valtiollisissa vaaleissa ja äänestyoikeutettuja valtiollisissa kansanäänestyksissä ovat ne Suomen kansalaiset, jotka ennen vaalivuoden tai äänestysvuoden alkua ovat täyttäneet 18 vuotta sekä äänioikeutettuja kunnallisissa vaaleissa ja äänestyoikeutettuja kunnallisissa kansanäänestyksissä ne Suomen kansalaiset ja, sen mukaan kuin lailla säädetään, maassa vakinaisesti asuvat ulkomaalaiset, jotka ennen vaalivuoden tai äänestysvuoden alkua ovat täyttäneet 18 vuotta.

Äänioikeus- ja äänestyoikeusikärajan määrittämisajankohta on jätetty säädettäväksi yksityiskohtaisesti asianomaisia vaaleja ja kansanäänestystä koskevassa lainsäädännössä. Esimerkiksi äänioikeudesta eduskuntavaaleissa säädetään jo nykyisinkin valtiopäiväjärjestyksen 6 §:ssä ja äänioikeudesta kunnallisvaaleissa kuntalain 26 §:ssä. Äänioikeudesta presidentinvaalissa ehdotetaan säädettäväksi presidentinvaalilain 1 a §:ssä.

Voimaantulosäännös. Laki tulisi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen kuuluvien lakiehdotusten kanssa. Vaalivarmuuden säilyttämiseksi ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että mikäli valtiolliset vaalit tai kunnallisia vaalit taikka valtiollinen tai kunnallinen kan-

sanäänestys toimitettaisiin ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettavan lain voimaantulosta, sovellettaisiin niiden toimittamisessa ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Yhdenmukaisuuden vuoksi ehdotetaan, että tähänkin lainmuutokseen liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

1.2. Valtiopäiväjärjestys

6 §. Äänioikeusikärajan määrätymisajankohta ehdotetaan siirrettäväksi vaalivuoden alusta vaalipäivään. Äänioikeutettu olisi jokainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttäisi 18 vuotta. Kun vaalien tarkoituksena on kansan poliittisen tahdon selvittäminen tietyssä ajankohtana, jona on pidettävä varsinaista vaalipäivää, ehdotettu uudistus varmistaisi sen, että kaikki, jotka ovat vaalipäivänä 18-vuotiaita, saavat äänestää. Tämän mukaisesti äänioikeutettu, joka täyttäisi 18 vuotta vasta vaalipäivänä, voisi halutessaan äänestää ennakoon, vaikka hän siis äänestyshetkellä olisi alle 18-vuotias.

Edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen mukaan vaaliluettelot korvattaisiin äänioikeusrekisterillä, joten pykälän 2 momentti tulisi muuttaa vastaavasti. Lisäksi ehdotetaan, että pykälän 1 momentista poistettaisiin sanat ”sekä mies että nainen”. Näillä sanoilla on aiem-

min ollut tässä yhteydessä oma tärkeä merkityksensä, mutta nykyisen tasa-arvoyhteiskunnan aikana niitä voidaan pitää tarpeettomina.

Voimaantulosäänös. Äänioikeusikärajan määräytymistä vaalipäivän perusteella tulisi voida soveltaa ensimmäisen kerran 20 päivänä lokakuuta 1996 yhtä aikaa toimitettavissa kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa. Vaalivarmuuden säilyttämiseksi ehdotetaan tässäkin säädettäväksi, että mikäli lain soveltamisalaan kuuluvat vaalit taikka valtiollinen kansanäänestys toimitettaisiin ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettavan lain voimaantulosta, sovellettaisiin niiden toimittamisessa ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lainmuutokseen liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

1.3. Kansanedustajain vaaleista annettu laki

2 §. Kansanedustajain paikkojen jako vaalipiirien kesken Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta toimitettaisiin muutoin voimassa olevan lain mukaisesti mutta se ajankohta, jonka mukaan jaossa käytettävä asukasluvu määräytyisi, tulisi lähemmäksi vaalipäivää. Voimassa olevan lain mukaan tuo ajankohta on vaalivuotta edeltäneen vuoden ensimmäinen päivä tai, jos vaalitoimitus on 1 päivänä syyskuuta tai sen jälkeen, vaalivuoden ensimmäinen päivä.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin ensin siitä, mitkä ovat ne pohjatiedot, joihin jakotoimitus perustuu. Jako toimitettaisiin niiden Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella, joilla on väestötietolaissa (507/93) tarkoitetun väestötietojärjestelmän tietojen mukaan kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta Suomessa kuudennen vaalipäivää edeltävän kalenterikuukauden viimeisenä päivänä. Ehdotetun säännöksen mukaisesti esimerkiksi vuoden 1999 eduskuntavaalien osalta, jolloin vaalipäivä on 21 päivänä maaliskuuta 1999, jako olisi tehtävä edellisen vuoden syyskuun 30 päivänä väestötietojärjestelmässä olevan tilanteen mukaan.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi määräys siitä, miten paikkojen jako tapahtuu edellämääntuottajien pohjatietojen perusteella. Vaalipiiristä valittavien edustajien lukumäärä (X) laskettaisiin saman kaavan mukaisesti kuin nykyisinkin eli:

Vaalipiirin asukasluvu

_____ x 199 = X

Kaikkien vaalipiirien (poislukien Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiri) asukasluvu

Kaavassa luku 199 tarkoittaa edustajapaikkojen kokonaislukumäärää vähennettynä Ahvenanmaalta valittavalla edustajalla. Desimaalilukujen vuoksi jakamatta jääneet paikat jakaantuisivat niihin vaalipiireihin, jotka ovat laskutoimituksessa saaneet suurimmat desimaaliluvut.

8 §. Voimassa olevan lain mukaan kunnanvaltuusto asettaa kunnassa toimivat vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat. Vaalilautakuntaan kuuluu viisi ja vaalitoimikuntaan kolme jäsentä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että sekä vaalilautakunnat että vaalitoimikunnat asettaisi kunnanhallitus. Tällä pyritään siihen, että toimielinten asettamisenettely tulisi nykyistä valtuustokäsittelyä joustavammaksi ja nopeammaksi. Lisäksi ehdotetaan, että vaalilautakuntien jäsenten lukumäärä vähennettäisiin viidestä kolmeen. Varajäseniä määrättäisiin tarpeellinen määrä, kuitenkin vähintään kolme. Kolmijäsenistä vaalilautakuntaa voidaan pitää sen tehtäviin nähden sopivan kokoisena toimielimenä. Ehdotettu muutos myös vähentäisi vaalilautakuntien jäsenten palkkioista aiheutuvia kuntien kustannuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vastavasti, että kunnanhallitus määräisi kunkin vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Jäsenet ja varajäsenet tulisi voimassa olevan lain tavoin valita kunnassa asuvista vaalikelpoisista henkilöistä siten, että vaalipiirissä edellisissä vaaleissa esiintyneiden puolueiden olisi mahdollisuuksien mukaan saatava edustajansa kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi. Kussakin toimielimessä olisi siten pääsääntöisesti edustettuna kuusi puoluetta.

10 §. Pykälään tehtäisiin 8 §:n 1 ja 2 momenttien muutoksesta ja uuden kuntalain voimaantulosta aiheutuvat tekniset muutokset, jotka koskevat vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan päätösvaltaista kokoonpanoa ja läsnäolo-oikeutta näiden toimielinten kokouksissa. Kuntalaissa ei enää suoraan säädetä kunnanhallituksen edustajan, kunnanjohtajan ja apulaiskunnanjohtajan läsnäolo-oikeudesta lautakun-

nassa vaan muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta määrätään kunnan hallintosäännössä. Kun voimassa olevaan oikeuteen ei haluta muutosta, on tarpeen säätää että, läsnäolo-oikeudesta ja puheoikeudesta vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien kokouksissa ei voi määrätä kunnan hallintosäännössä.

Voimassa olevan lain 2 momentin määräys väliaikaisten varajäsenten määräämisestä ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Kunnanhallitus määräisi heidät nykyiseen tapaan, mutta suoraan ehdotetun 8 §:n 1 momentin nojalla.

2 luku. *Äänioikeusrekisteri.* Äänioikeusrekisterin käyttöön ottamisen johdosta vaaliluetteloja koskeva 2 luku ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Laista jäisivät pois 23—25 f §:t.

12 §. Pykälässä säädettäisiin äänioikeusrekisterin perustamisesta ja tietosisällöstä. Äänioikeusrekisteri korvaisi voimassa olevan lain mukaiset äänestysalueiden vaaliluettelot ja vaalipiirien vaaliluettelot.

Äänioikeusrekisteri on yksi osa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmää, jonka muut osat ovat ohjausjärjestelmä, pohjatietojärjestelmä, äänestyspaikkatietojärjestelmä, valtakunnallinen ehdokasrekisteri, laskentajärjestelmä, tilasto- ja tietopalvelujärjestelmä sekä äänestäjien tietopalvelujärjestelmä. Valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä ehdotetaan säädettäväksi 40 §:ssä. Vaalitietojärjestelmän muista osista määrättäisiin tarvittaessa oikeusministeriön päätöksillä.

Väestörekisterikeskus perustaisi äänioikeusrekisterin poimimalla väestötietojärjestelmästä tulevista vaaleissa äänioikeutetut henkilöt ja heitä koskevat tiedot ja muodostamalla näistä tiedoista erillisen konekielisen rekisterin vaalitietojärjestelmään. Väestörekisterikeskus ja rekisteritoimistot vastaisivat rekisterin teknisestä ylläpidosta rekisterin koko olemassaolon ajan sekä rekisterissä olevista ja siihen tehtävistä merkinnöistä ja niiden oikeellisuudesta rekisterin lainvoimaiseksi tuloon saakka. Väestörekisterikeskus olisi henkilörekisterilain (471/87) 2 §:ssä tarkoitettu rekisterinpitäjä. Lainvoimaiseen äänioikeusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja niiden tekijöistä säädettäisiin 18 §:n 2 momentissa ja 20 §:ssä.

Äänioikeusrekisterin perustamisajankohdasta säädettäisiin vain takaraja. Rekisteri perustettaisiin viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää. Pykälän 2 momentista johtuisi, että

perustaminen voisi tapahtua aikaisintaan 50. päivänä ennen vaalipäivää. Aikaa rekisterin perustamiseen eli äänioikeutettujen poimintaan olisi siten enintään viisi päivää. Perustamisajankohta riippuu siitä, kuinka paljon aikaa tulee varata 13 §:ssä tarkoitettujen ilmoituskorttien laatimiseen ja niiden toimittamiseen äänioikeutetuille. Nykyisellä tekniikalla riskitön laatimisaika on vähintään 14 päivää. Siinä ajassa pystytään laatimaan jokaiselle äänioikeutetulle yksi ilmoituskortti, jonka mukana ei ole tiedotetta eikä muutakaan materiaalia. Mikäli kuitenkin äänioikeutetuille lähetetään ilmoituskortin mukana esimerkiksi tiedote tai kaksi korttia samanaikaisesti, laatiminen vie aikaa enemmän kuin 14 päivää. Tasavallan presidentin vaalissa 1994 käytettyjen kahden ilmoituskortin laatiminen vei aikaa noin 30 päivää ja samana vuonna toimitetussa EU-kansanäänestyksessä käytetyn ilmoituskortin ja siihen liitetyn valtioneuvoston tiedotteen laatiminen noin 25 päivää. Kun 13 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että ilmoituskortit tulisi lähettää äänioikeutetuille viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää, jäisi korttien tulostuksen enimmäisajaksi 26 päivää. Tätä aikaa ei voida lyhentää ilman merkittäviä riskejä.

Pykälän 2 momentissa lueltaisiin tiedot, jotka jokaisesta äänioikeutetusta otettaisiin äänioikeusrekisteriin. Henkilön henkilötunnus, täydellinen nimi, vaalipiiri, kunta ja äänestysalue sekä asuinvaltio ovat tietoja, jotka voimassa olevan lain mukaan käyvät ilmi äänestysalueiden ja vaalipiirien vaaliluetteloista. Äänestyspaikka ja sen osoite ovat voimassa olevan lain mukaisessa äänioikeutetuille lähetettävässä ilmoituskortissa. Muita tietoja olisivat tieto siitä rekisteritoimistosta, jonka virka-alueella äänioikeutetulla on kotikunta tai, jos hän on ulkosuomalainen, jonka virka-alueella hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin merkitty väestökirjanpitokunta on, päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin sekä mahdolliset tiedot siitä, että henkilö on kuollut äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen tai että häntä koskeva oikaisuvaatimus on vireillä.

Voimassa olevan lain mukaan vaaliluetteloissa olevat tiedot määräytyvät vaalivuotta edeltäneen ja sitä edellisen vuoden vaihteen tietojen mukaan tai, jos vaalitoimitus on 1 päivänä syyskuuta tai sen jälkeen, vaalivuoden ja sitä edeltäneen vuoden vaihteen tietojen mukaan. Äänioikeusrekisteriin otettavat tiedot määräy-

tyisivät sen mukaan, mitä tietoja henkilöstä on väestötietolaissa tarkoitettussa väestötietojärjestelmässä 51. päivän ennen vaalipäivää päättyessä. Väestökirjaviranomaisten tulisi pyrkiä siihen, että vielä 51. päivänäkin ennen vaalipäivää rekisteritoimistolle saapuneet muuttoilmoitukset ja muut ilmoitukset kirjataan väestötietojärjestelmään, jolloin myös äänioikeusrekisterissä on mahdollisimman ajantasaisia tietoja. Tietojen ajantasaisuus riippuisi siten osittain myös siitä, milloin asianomainen henkilö tekee muuttoilmoituksen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että ulkосуomalaisen kohdalle äänioikeusrekisteriin merkittäisiin se väestökirjanpitokunta, joka on merkitty henkilön kohdalle myös väestötietojärjestelmään sitä koskevien säännösten mukaisesti. Useimmiten olisi kysymyksessä kunta, joka viimeksi on ollut asianomaisen kotikunta Suomessa. Jos tämä kunta on luovutetulla alueella, merkittäisiin sen sijasta Helsingin kaupunki. Mikäli henkilöllä ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, olisi äänioikeusrekisteriin merkittävä hänen kohdalleen kotikuntalainen mukainen muu väestökirjanpitokunta sen mukaisesti kuin kotikuntalainen muutoksen perustelujen kohdalla todetaan. Momentissa säädettäisiin myös, että ulkосуomalaiset kuuluisivat kunnan siihen äänestysalueeseen, jonka valtuusto määrää niitä henkilöitä varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

13 §. Pykälässä säädettäisiin äänioikeutetuille lähetettävästä ilmoituskortista. Väestörekisterikeskus laatisi kutakin äänioikeusrekisteriin otettua henkilöä varten ilmoituskortin. Ilmoituskortti korvaisi voimassaolevan lain mukaiset ilmoituskortin ja ilmoituskirjeen. Ilmoituskortin laatiminen tarkoittaisi käytännössä, että väestörekisterikeskus tekisi sopimuksen jonkun painotalon kanssa kortin tulostamisesta.

Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin ilmoituskortissa olevat tiedot. ”Vaalit” tarkoittaisivat kyseessä olevia vaaleja, esimerkiksi eduskuntavaaleja 1999. Ilmoituksen lähettäjäksi merkittäisiin se rekisteritoimisto, jonka virka-alueella äänioikeutetulla on kotikunta tai, jos hän on ulkосуomalainen, jonka virka-alueella hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin merkitty väestökirjanpitokunta on. Se rekisteri tai tietojärjestelmä, josta tiedot on saatu, olisi äänioikeusrekisteri/väestötietojärjestelmä. Ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä olisivat voimassaolevan lain mukaiset ja ne

merkittäisiin esimerkiksi kortin kääntöpuolelle. Kortissa olisi siten ohjeet myös kotiaänestystyksen ilmoittautumisesta ja tätä varten kortissa olisi myös kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystedot.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kortissa voisi olla 1 momentissa lueteltujen selväkielisten tietojen lisäksi optisesti luettavassa muodossa eli niin sanottuna viivakoodina 12 §:n 2 momentissa luetellut tiedot tarpeellisin osin. Viivakoodina voisi siten olla esimerkiksi henkilötunnus tai osa siitä taikka momentissa lueteltujen tietojen yhdistelmä. Viivakoodin avulla vaaliviranomaiset voisivat niillä äänestys- ja ennakkoäänestyspaikoilla, joilla äänioikeusrekisteri on käytössä, etsiä erityistä viivakoodinlukijaa käyttäen äänioikeutetun tiedot äänioikeusrekisteristä äänioikeuden käyttämistä tarkoittavan merkinnän tekemistä varten. Viivakoodin käyttö nopeuttaisi etsintää huomattavasti. Ilman viivakoodia vaaliviranomainen etsisi tiedot syöttämällä näytölle henkilön henkilötunnuksen, joka ilmenee äänestäjän esittämästä henkilötodistuksesta.

Ilmoituskortti olisi laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voitaisiin käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyskeskässä.

Väestörekisterikeskus huolehtisi siitä, että ilmoituskortit lähetetään äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa, viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että ilmoituskorttien tulostus aloitettaisiin heti äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen ja kortit toimitettaisiin painotalosta suoraan äänioikeutetuille sitä mukaa kuin ne tulostuvat. Ulkomailla asuville äänioikeutetuille voitaisiin ilmoituskortin mukana lähettää tiedot ennakkoäänestyspaikoista ja -ajoista asianomaisessa valtiossa.

14 §. Äänioikeusrekisterissä olevat 12 §:n 2 momentissa luetellut tiedot lukuun ottamatta henkilöiden henkilötunnuksia olisivat tarkastusta varten nähtävissä tai maksutta puhelimitse saatavissa rekisteritoimistoissa kaikkina arkipäivinä virka-aikana alkaen maanantaina 41. päivänä ennen vaalipäivää. Äänestämistä koskevien merkintöjen tekemisestä rekisteriin ja niiden julkisuudesta säädettäisiin 20 §:ssä.

Menettely korvaisi voimassaolevan lain mukaisen menettelyn, jossa äänestysalueiden vaaliluettelot pidetään nähtävillä kunnassa kahte-

na päivänä kello 9—20. Äänioikeusrekisterissä olevat tiedot olisivat nähtävissä kaikissa rekisteritoimistoissa, joita on koko maassa 59. Rekisteriä voisi selata rekisteritoimistossa joko itse tai rekisteriviranomaisen ohjauksessa. Rekisterissä olevat tiedot olisivat julkisia lukuunottamatta henkilöiden henkilötunnuksia, jotka eivät näkyisi yleisölle rekisteriä selattaessa tai joita koskeviin tiedusteluihin rekisteriviranomaiset eivät vastaisi. Rekisterin tiedot olisivat nähtävillä aina siihen saakka kun rekisteri vaalien lainvoimaiseksi tulon jälkeen hävitetään.

Väestörekisterikeskus voisi tarvittaessa määrätä rekisterille muitakin nähtävilläpitopaikkoja, joita voisivat olla esimerkiksi kunnat. Tällainen järjestely parantaisi kansalaisten palvelua, koska rekisteritoimistot ovat usein varsin etäällä henkilön asuinpaikasta. Nykyisin kaikilla kunnilla ei kuitenkaan ole teknisiä valmiuksia pitää äänioikeusrekisteriä nähtävillä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että rekisteritoimistot voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Milloin äänioikeusrekisteristä annettaisiin ote muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa tarkoitettulle vaaliviranomaiselle, olisi siitä jätettävä henkilötunnus pois. Otteet annettaisiin maksutta asianomaiselle henkilölle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle. Muille otteet olisivat maksullisia valtion maksuperustelain mukaisesti.

Väestörekisterikeskuksen olisi tiedotettava virallisessa lehdessä ja sopivaksi katsomallaan tavalla muutoinkin äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten rekisterissä olevia tietoja koskeva oikaisuvaatimus on tehtävä. Äänioikeutetuille lähetetyssä ilmoituskortissa olisi mainittu se rekisteritoimisto, jonka virka-alueella äänioikeutetulla on kotikunta tai, jos hän on ulkosuomalainen, jonka virka-alueella hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin merkitty väestökirjanpitokunta on, sekä rekisteritoimiston yhteystiedot. Tämän lisäksi väestörekisterikeskus voisi ilmoittaa asiasta esimerkiksi suurimmissa päivälehdissä.

15 §. Pykälässä säädettäisiin oikaisuvaatimuksesta ja sen tekemisestä. Oikaisuvaatimuksen voisi tehdä jokainen joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen.

Oikaisuvaatimuksen voisi tehdä koskien vain omaa äänioikeutta tai rekisterissä olevia omia tietoja. Voimassa olevan lain mukainen mah-

dollisuus tehdä oikaisuvaatimus, joka koskisi toisen henkilön äänioikeutta tai toisen henkilön tietoja ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Ehdotuksen mukaan mahdollista olisi kuitenkin tehdä vapaamuotoinen huomautus rekisteritoimistolle toisen henkilön äänioikeudesta tai hänen rekisterissä olevista tiedoistaan. Tällaisessa tapauksessa rekisteritoimisto voisi toimia 17 §:ssä ehdotetulla tavalla.

Oikaisuvaatimus tulisi tehdä kirjallisena rekisteritoimistolle viimeistään perjantaina 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Määräajalla pyritään siihen, että rekisteritoimisto voisi vielä seuraavana maanantaina ratkaista viimeisetkin sille tehdyt oikaisuvaatimukset. Vaatimus voitaisiin tehdä mille tahansa rekisteritoimistolle, joka käsittelee asian siirtämättä sitä toiselle rekisteritoimistolle. Oleettava kuitenkin on, että äänioikeutettu tekee oikaisuvaatimuksen sille rekisteritoimistolle, joka on merkitty hänen saamaansa ilmoituskorttiin.

Oikaisuvaatimus voitaisiin perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen. Tällainen seikka olisi esimerkiksi Suomen kansalaisuuden saaminen.

Edellä 12 §:n mukaisesti äänioikeusrekisterissä olevat tiedot määräytyisivät sen mukaan mitä tietoja väestötietojärjestelmään on merkitty 51. päivän ennen vaalipäivää päättyessä. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan järjestyksen vuoksi säädettäväksi, että mikäli henkilö on tehnyt muuttoilmoituksensa siten, että se saapuu rekisteritoimistolle vasta sanotun määräajan jälkeen, hän ei tämän muuttoilmoituksen nojalla voisi vaatia oikaisua häntä koskeviin vaalipiiri-, kunta- ja äänestysaluetietoihin. Ratkaisevaa olisi siis se, että muuttoilmoitus on rekisteritoimistolla viimeistään 51. päivänä ennen vaalipäivää ennen virka-ajan päättymistä. Mikäli ilmoitus olisi esimerkiksi jätetty postin kuljetettavaksi ja se saapuisi rekisteritoimistolle sanotun määräajan jälkeen, oikaisuvaatimusta ei tulisi hyväksyä. Tällainen järjestelmä helpottaisi oleellisesti rekisteritoimistojen työtä. Lisäksi voidaan arvioida, ettei tästä aiheutuisi äänestäjille kohtuutonta haittaa, koska he voivat käyttää myös ennakoäänestysmahdollisuutta.

Oikaisuvaatimus voitaisiin tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaavan oikeusministeriö vahvistaisi. Väestöre-

kisterikeskuksen olisi huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina rekisteritoimistoissa ja muissa paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä. Vaatimuksen voisi kuitenkin tehdä kirjallisesti muutoinkin, esimerkiksi vapaamuotoisena kirjeenä.

16 §. Pykälässä säädettäisiin rekisteritoimiston päätöksistä oikaisuvaatimuksiin sekä päätösten tiedoksiannosta.

Rekisteritoimisto ratkaisisi äänioikeusrekisteriä koskevat oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tekisi ratkaisuista mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Tämän ajankohdan jälkeen äänioikeusrekisteri olisi lainvoimainen eikä siihen voitaisi enää tehdä muutoksia. Muutosten tekeminen estettäisiin lukitsemalla rekisteri.

Rekisteritoimiston olisi viipymättä annettava päätöksensä tiedoksi asianosaiselle, joko postitse kirjattuna lähetyksenä tai muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Rekisteritoimiston viimeiset ratkaisut tulisi jättää postin kuljetettavaksi viimeistään maanantaina kello 17 mennessä. Tällöin ne olisivat asianosaisilla tiistaina tai keskiviikkona (12. tai 11. päivänä ennen vaalipäivää). Mikäli päätös sisältäisi sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, rekisteritoimiston olisi samalla toimitettava hänelle 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunnetaisi, olisi päätös julkaistava virallisessa lehdessä.

17 §. Pykälässä säädettäisiin väestörekisterikeskukselle ja rekisteritoimistoille mahdollisuus viran puolesta itseoikaisuna tehdä muutoksia rekisterissä oleviin tietoihin.

Väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto voisi viran puolesta lisätä henkilön rekisteriin, merkitä hänet rekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi tai korjata rekisterissä olevia häntä koskevia virheellisiä tietoja. Muutokset tehtäisiin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 eli ennen kuin äänioikeusrekisteri tulee lainvoimaiseksi.

Lisäyksissä olisi kyse äänioikeutetuista henkilöistä, jotka oikeudettomasti, esimerkiksi jonkin rekisteriteknisen syyn vuoksi ovat jääneet ottamatta rekisteriin, vaikka he ovat äänioikeutettuja, tai henkilöistä, jotka saavat Suomen kansalaisuuden äänioikeusrekisterin perustamisajankohdan jälkeen.

Niissä tapauksissa, joissa joku merkitään rekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, olisi kyse henkilöistä, jotka oikeudettomasti ovat rekisterissä esimerkiksi sen vuoksi, että he ovat kuolleet tai heidät on julistettu kuolleeksi taikka he ovat menettäneet Suomen kansalaisuuden äänioikeusrekisterin perustamisajankohdan jälkeen taikka henkilöistä, jotka on otettu rekisteriin oikeudettomasti, esimerkiksi rekisteriteknisen syyn vuoksi, vaikka he eivät olekaan äänioikeutettuja. Henkilön merkitseminen rekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi tarkoittaisi käytännössä sitä, että henkilön tiedot rekisterissä passivoidaan ja hänen kohdalleen merkitään rekisteriin "ei äänioikeutta" ja esimerkiksi "kuollut". Tietojen passivoinnista johtuen äänioikeuden käyttämisestä koskevaa merkintää ei tällaisen henkilön kohdalle voitaisi tehdä. Henkilön tietoja ei kuitenkaan poistettaisi rekisteristä ja ne olisivat siitä edelleen saatavissa.

Jos henkilö merkittäisiin äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, asiasta olisi viipymättä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 16 §:n 2 momentissa on ehdotettu. Kirjalista päätöstä ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä silloin kun on kyse kuolleesta tai kuolleeksi julistetusta henkilöstä. Sen sijaan esimerkiksi Suomen kansalaisuuden menettäneelle päätös tulisi lähettää.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä olevia henkilöä koskevia virheellisiä merkintöjä, olisi korjauksista viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, mikäli se olisi ilmeisen tarpeetonta. Vähäisten kirjoitusvirheiden korjauksesta tai vastaavista ei näin tarvitsisi ilmoittaa. Rekisterissä olevia äänioikeutetun vaalipiiriä, kuntaa, äänestysaluetta ja äänestyspaikkaa koskevia tietoja ei olisi pidettävä virheellisinä 15 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin kun äänioikeutetun muuttoilmoitus, jonka mukaan sanotut tiedot ovat muuttuneet, saapuu rekisteritoimistolle 51. päivän ennen vaalipäivää jälkeen. Rekisteritoimiston ei tulisi tällöin muuttaa äänioikeusrekisterissä olevia tietoja tämän muuttoilmoituksen perusteella.

18 §. Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, sekä päätöksestä, jolla väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto on viran puolesta merkinnyt henkilön äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, saisi asianosainen tehdä

valituksen lääninoikeudelle. Äänioikeus on yksi kansalaisen perusoikeuksista ja sitä koskevista päätöksistä on voitava valittaa toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Koska äänioikeuden käyttäminen on mahdollista vain tietynä ajankohtana (ennakkoäänestyksessä tai vaalipäivänä), on tärkeää, että äänioikeutta koskeva lopullinen ratkaisu saadaan mahdollisimman nopeasti. Tämän johdosta ehdotetaan, että lääninoikeuden päätökseen ei saisi valittamalla hakea muutosta. Voimassa olevan lain mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan päätös on alistettava lääninoikeudelle, jonka päätöksestä voidaan hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Valitus olisi tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä kun asianosainen on saanut tiedoksi väestörekisterikeskuksen tai rekisteritoimiston päätöksen taikka kun päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoitetun valituskirjan voisi toimittaa rekisteritoimistolle sen toimesta lääninoikeuteen toimitettavaksi. Valitus olisi muutoin tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

Lääninoikeuden olisi viipymättä annettava päätöksestään tieto hakijalle ja asianomaiselle rekisteritoimistolle.

Mikäli lääninoikeuden päätös sisältäisi sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai henkilöä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden olisi lisäksi viipymättä ilmoitettava (esimerkiksi telefaxilla) päätöksestä väestörekisterikeskukselle, jonka olisi tehtävä äänioikeusrekisteriin päätöksestä johtuvat tarvittavat muutokset. Tällä pyritään siihen, että tieto päätöksestä saataisiin mahdollisimman nopeasti rekisteriin. Mikäli lääninoikeus antaisi sanotunlaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen olisi lisäksi viipymättä toimitettava päätöksensä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittäisi sen 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon. Määräaika johtuu siitä, että tällöin aloitettaisiin 21 §:ssä ehdotetun mukaisesti vaaliluetteloiden tulostus äänioikeusrekisteristä, joten sen jälkeen tehty muutos konekieliseen rekisteriin ei tulostuisi vaaliluetteloon. Mikäli lääninoikeus tekisi päätöksensä esimerkiksi perjantaina 2. päivänä ennen vaalipäivää, sen olisi toimitettava päätös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle esimerkiksi sähkösanomana tai telefaxina taikka

muutoin ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle päätöksen sisältö.

Mikäli valitus hylättäisiin tai jätettäisiin tutkimatta, lääninoikeus ilmoittaisi tästäkin väestörekisterikeskukselle, joka tekisi siitä merkinän äänioikeusrekisteriin.

Vaikka lääninoikeuden päätökseen äänioikeusrekisteriin ottamista koskevassa asiassa ei saisikaan hakea muutosta valittamalla, olisi mahdollista tarvittaessa turvautua ylimääräisiin muutoksenhakukeinoihin, kanteluun ja menetetyn määräjän palauttamisen tai hallintopäätöksen purkamisen hakemiseen.

19 §. Sen jälkeen kun äänioikeusrekisteriin on tehty oikaisuvaatimuksista tai väestökirjaviiranomaisten tekemistä itseoikaisuista johtuvat muutokset, rekisteri tulisi automaattisesti lainvoimaiseksi ennakkoäänestyksen alkamista edeltävänä päivänä eli tiistaina 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12. Voimassa olevan lain mukaan kuntien keskusvaalilautakunnat vahvistavat vaaliluetteloiden lainvoimaisuuden ennen kuin ne toimittavat luettelot vaalilautakunnille.

Lainvoimaisessa äänioikeusrekisterissä oleviin 12 § 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin ei voisi enää tehdä muutoksia. Väestörekisterikeskus huolehtisi siitä, että muutosten tekeminen ei olisi teknisesti mahdollista. Rekisteriä pidettäisiin lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeudessa olisi vireillä äänioikeutta koskevia valituksia. Väestörekisterikeskuksella olisi kuitenkin lääninoikeuden päätöksen johdosta oikeus muuttaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä siten kuin 18 §:n 2 momentissa on ehdotettu.

Edellä 17 §:n 1 momentissa ehdotetun mukaisesti väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto voisi merkitä äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi henkilön, joka on kuollut tai julistettu kuolleeksi rekisterin perustamisen jälkeen mutta ennen rekisterin lainvoimaiseksi tuloa. Kuolleelle, jolle olisi aiemmin lähetetty 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti, ei kuitenkaan lähetettäisi ilmoitusta siitä, että hänen kohdalleen on tehty sanotunlainen merkintä. Ainakin teoriassa on kuitenkin mahdollista, että henkilö virheellisesti merkitään kuolleeksi, jolloin hän ei tiedä häntä koskevasta merkinnästä. Näitä tapauksia varten ehdotetaan säädettäväksi, että jos henkilö on ilmeisen virheellisesti merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi, väestörekisterikeskus voisi poistaa lainvoimaisestakin äänioikeusre-

kisteristä tällaisen merkinnän. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että mikäli henkilö kykenee äänestyspaikalla todistamaan henkilöllisyytensä, hänen olisi annettava äänestää ja väestörekisterikeskus aktivoisi äänioikeusrekisterin tiedot hänen osaltaan.

Siltä varalta, että läänioikeuden päätös, jolla henkilö lisätään äänioikeusrekisteriin, tai korkeimman hallinto-oikeuden vastaavansisältöinen päätös ylimääräisen muutoksenhakueinon käyttämisen johdosta, ei tulisi ajoissa asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnan tietoon, ehdotetaan säädettäväksi, että henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle äänestyspaikalla läänioikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, annettaisiin äänestää. Henkilö olisi velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle, jotta myöhemmin voidaan tarvittaessa tarkistaa asiakirjan oikeellisuus.

Äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tulon jälkeen päättyisi myös väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen vastuu äänioikeusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja niiden oikeellisuudesta lukuunottamatta niitä merkintöjä, jotka väestörekisterikeskus tekisi 18 §:n 2 momentin nojalla. Koska väestörekisterikeskus on perustanut äänioikeusrekisterin, sille jäisi kuitenkin edelleen vastuu rekisterin teknisestä ylläpidosta.

20 §. Ennakoäänestyksen alkamisesta lukien lainvoimaiseen rekisteriin merkittäisiin kunkin äänestäneen henkilön kohdalle se, milloin ja missä äänestys- tai ennakoäänestyspaikassa henkilö on äänestänyt. Äänestyspaikaksi merkittäisiin asianomainen äänestysalue ja ennakoäänestyspaikaksi esimerkiksi postitoimipaikka (esimerkiksi Helsinki 13), edustusto (Kampala, Uganda), laiva, laitos tai henkilön koti.

Äänioikeuden käyttämistä tarkoittavan merkinnän äänioikeusrekisteriin asianomaisen henkilön kohdalle voisi tehdä ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija, vaalilautakunta (vaalipäivän äänestykset) ja kunnan keskusvaalilautakunta (laitos- ja kotiaänestykset sekä ulkomaila tapahtuneet äänestykset) tai sen pyynnöstä rekisteritoimisto. Rekisteritoimisto voisi tehdä näitä merkintöjä sellaisen kunnan pyynnöstä, jolla ei ole tietoliikenneyhteyksiä äänioikeusrekisteriin. Sen lähinnä teoreettisen mahdollisuuden varalta, että esimerkiksi ennakoäänestyspaikassa äänioikeuden käyttäminen kirjataan väärin henkilön kohdalle, ehdotetaan säadet-

täväksi, että oikeus tällaisen kirjauksen korjaamiseen annettaisiin kunnan keskusvaalilautakunnalle tai sen pyynnöstä rekisteritoimistolle.

Tässä pykälässä mainittavat viranomaiset vastaisivat tekemiensä merkintöjen oikeellisuudesta.

Merkintöjen tekemisestä säädettäisiin tarkemmin vaalitoimitusta koskevassa 5 luvussa ja ennakoäänestystä koskevassa 6 luvussa.

Julkiseen rekisteriin tehtävä merkintä on yleensä julkinen heti, kun se on tehty. Äänestämistä koskevan merkinnän julkisuus saattaisi kuitenkin aiheuttaa eräitä ongelmia. Mahdollista voisi olla esimerkiksi, että ennakoäänestyksen aikana tai sen jälkeen rekisteristä katsotaan, kuka ei vielä ole äänestänyt ja näihin henkilöihin sitten kohdistetaan ylimääräistä vaalimainontaa. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että äänioikeusrekisteriin tehtävät äänestämistä koskevat merkinnät eivät olisi julkisia ennen kuin vaalitoimitus vaalipäivän iltana kello 20 päättyy. Teknisesti huolehdittaisiin siitä, että nämä tiedot eivät näkyisi henkilön kohdalla, vaikka rekisteriä 14 §:ssä ehdotetulla tavalla muutoin hänen osaltaan selattaisiinkin. Voimassa olevan lain mukaisessa menettelyssä äänestysmerkintöjen julkisuus ei ole aiheuttanut ongelmia, koska vaaliluettelot ovat koko äänestyksen ajan vaaliviranomaisten hallussa.

21 §. Vaalitietojärjestelmän kehittämisen yhtenä tavoitteena on, että äänioikeuden käyttäminen merkitään konekieliseen äänioikeusrekisteriin suoraan ennakoäänestyspaikassa tai vaalipäivänä äänestyspaikassa. Poikkeuksen muodostaisivat laitoksissa ja kodeissa sekä edustustoissa ja suomalaisissa laivoissa toimitettavat ennakoäänestykset, joita koskevat äänioikeuden käytön kirjaamiset suoritaisi jälkikäteen asianomainen kunnan keskusvaalilautakunta.

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että kaikista ennakoäänestyspaikoista, edellä luetelluin poikkeuksin, ja kaikista äänestyspaikoista on toimivat atk-yhteydet äänioikeusrekisteriin. Tärkeä edellytys on lisäksi se, että yhteydet toimivat moitteettomasti koko sen ajan kuin äänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Mikäli yhteydet katkeaisivat esimerkiksi jonkun teknisen häiriön vuoksi, vaalitoimitusta tulisi tästä huolimatta voida keskeytettyä jatkaa siten, ettei äänestäjälle aiheudu viivytyksiä.

Äänioikeusrekisterin käyttöä koskeva kehit-

tämistyö on tällä hetkellä siinä vaiheessa, että vuonna 1996 toimitettavissa vaaleissa kaikista niistä postitoimipaikoista, jotka mahdollisesti ovat ennakoäänestyspaikkoina, tulisi olemaan atk-yhteydet rekisteriin. Tilanteissa, joissa postitoimipaikan yhteydet rekisteriin katkeaisivat, äänestys toimitettaisiin tästä huolimatta, mutta siten, että lähetekirjeeseen ei tulisi merkintää siitä, että henkilön äänioikeus on postissa tarkistettu ja kirjattu käytetyksi rekisteriin. Näissä tapauksissa tarkistamisen ja kirjaamisen suorittaisi kunnan keskusvaalilautakunta lähe-
tekuoren saatuaan.

Äänioikeusrekisterin käyttö vaalipäivänä äänestysalueissa (joita esimerkiksi vuoden 1995 eduskuntavaaleissa oli 3 731) samaan tapaan kuin posteissa on vasta suunnitteilla. Menettelyä kokeiltiin vuoden 1995 eduskuntavaaleissa kahden kunnan äänestysalueissa. Vaikka rekisteri olisikin käytössä kaikissa äänestysalueissa, muodostuisi yhteyksien katkeaminen kesken vaalitoimituksen ongelmalliseksi. Jotta vaalitoimitus tällaisessa tapauksessa voisi jatkua viivytyksittä, tulisi vaalilautakunnalla olla myös paperimuotoinen vaaliluettelo, johon merkittäisiin äänioikeus käytetyksi samaan tapaan kuin voimassa olevan lain mukaisiin vaaliluetteloihin. Paperimuotoisen luettelon ja äänioikeusrekisterin tietojen täsmäytys suoritettaisiin heti kun atk-yhteydet saataisiin palautettua.

Edellä mainituista syistä ehdotetaan säädettäväksi, että sen jälkeen kun ennakoäänestys on päättynyt, rekisteristä tulostettaisiin äänestysalueittaiset vaaliluettelot, joihin otettaisiin vain ne henkilöt, jotka eivät ole käyttäneet äänioikeuttaan ennakoäänestyksessä. Vaaliluettelot toimitettaisiin vaalilautakunnille ennen vaalipäivää.

Luetteloiden tulostamisvastuu olisi ensisijaisesti oikeusministeriöllä, joka huolehtisi luetteloiden keskitetystä tulostamisesta ja niiden toimittamisesta kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voisi tarvittaessa määrätä, että kunnan keskusvaalilautakunta tulostaa luettelot itse omien äänestysalueidensa osalta. Tällöin kunnalla tulisi luonnollisesti olla yhteydet rekisteriin ja tulostamiseen tarvittava laitteisto. Tarkoitus on, että jatkossa yhä useampi keskusvaalilautakunta voisi itse tulostaa luettelonsa, jolloin oikeusministeriön vastuu vastaavasti vähenisi. Ministeriö vastaisi näistä tulostuksista aiheutuneista kustannuksista.

Oikeusministeriö voisi myös määrätä, että

vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan kunnan keskusvaalilautakunnalle konekielisessä muodossa. Tämä mahdollistaisi sen, että äänestyspaikalla, josta ei ole tietoliikenneyhteyttä äänioikeusrekisteriin, voitaisiin äänestämiset kirjata paperimuotoisen vaaliluettelon sijasta konekieliseen vaaliluetteloon, joka toimisi kunnan omassa tietoliikenneverkossa.

Luetteloiden tulostamiselle on tässä ehdotuksessa varattu aikaa yli kaksi päivää alkaen 4. päivästä ennen vaalipäivää kello 19. Siinä on otettu huomioon se, että toistaiseksi oikeusministeriö tulisi keskitetysti vastaamaan useimpien kuntien vaaliluetteloiden tulostuksesta. Keskitetty tulostaminen ja luetteloiden toimittaminen keskusvaalilautakunnalle vie aikaa enemmän kuin se, että keskusvaalilautakunta tulostaisi luettelot itse. Sitä mukaa kun kuntien valmiudet näiltä osin paranevat, tulostamiseen tarvittavaa aikaa voidaan lyhentää.

Vaaliluetteloihin otettaisiin otsikkotiedoiksi vaalipiiri, kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen nimensä ja henkilötunnuksensa. Tiedot olisivat siis samat kuin voimassa olevan lain mukaisissa vaaliluetteloissa. Luettelot tulostettaisiin henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Ministeriö voisi määrätä esimerkiksi siitä, että ulkosuomalaiset tulostetaan äänestysalueen vaaliluettelon loppuun tai että heidän nimensä vaaliluettelossa muutoin erotetaan Suomessa asuvista äänioikeutetuista.

Oikeusministeriö vahvistaisi kaavat lomakkeille, joille luettelot tulostettaisiin.

Koska vaaliluetteloiden tulostaminen voidaan aloittaa 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 ja kun on mahdollista, että esimerkiksi ulkomailta lähetekuoria saapuu kunnan keskusvaalilautakunnalle vielä tuon päivän jälkeenkin, luetteloihin tulostuisi henkilöitä, jotka ovat äänestäneet ennakkoon. Kun tällaiset ennakoäänestysasiakirjat on keskusvaalilautakunnassa tarkastettu siten kuin 78 §:ssä ehdotetaan, merkintä asianomaisen henkilön äänestämisestä ennakolta tehtäisiin vaaliluetteloon käsin.

Pykälän 3 momentissa määrättäisiin voimassa olevan lain mukaisesti, että kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Määräys koskisi sekä paperimuotoisia että konekielisiä vaaliluetteloita.

22 §. Tietoturvallisuussyistä ehdotetaan säädettäväksi, että sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otettaisiin oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Näitä voisivat olla esimerkiksi voimassaolevan lain mukaisia vaaliluetteloita vastaavat tulosteet. Tulosteiden ottamisen jälkeen väestörekisterikeskus hävittäisi äänioikeusrekisterissä olevat tiedot.

26 c §. Tähän hallituksen esitykseen liittyvässä valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muutoksessa ehdotetaan, että äänioikeus eduskuntavaaleissa olisi niillä Suomen kansalaisilla, jotka viimeistään vaalipäivänä täyttävät 18 vuotta. Yhdenmukaisuuden vuoksi on tarpeen tehdä vastaava muutos koskemaan myös äänioikeutta puolueiden jäsenäänestyksissä.

27—29 §. Vaalien toimittamisen aikataulun nopeuttamiseksi ehdotetaan, että hakemus puolueen ehdokaslistan julkaisemisesta tehtäisiin voimassa olevan lain 51. päivän ennen vaalipäivää sijasta torstaina 31. päivänä ennen vaalipäivää. Vastaavasti oikeusministeriön ilmoitus puolerekisteriin merkityistä puolueista ja puolueiden ilmoitus piiriasiamiehistä tehtäisiin voimassa olevan lain 60. päivän ennen vaalipäivää sijasta keskiviikkona 39. päivänä ennen vaalipäivää.

Suostumuksessaan ja vakuutuksessaan, jonka ehdokkaaksi asetetun henkilön on annettava liitettäväksi puolueen hakemukseen, hänen tulisi ilmoittaa henkilötunnuksensa.

31 d §. Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin 29 §:ään.

32, 35—37 a §. Vaalien toimittamisen aikataulun nopeuttamiseksi ehdotetaan, että vaalipiirien keskuslautakunnat käsittelevät puolueiden ja valitsijayhdistysten hakemukset yhdessä viikossa voimassa olevan lain mukaisen kahden viikon sijasta. Hakemuksia alettaisiin käsitellä heti maanantaina 27. päivänä ennen vaalipäivää. Hakemuksia olisi mahdollista täydentää saman viikon torstaihin kello 12 saakka, jonka jälkeen ne ratkaistaisiin. Sama aikataulu koskisi myös vaaliliiton muodostamista koskevien ilmoitusten käsittelyä.

39 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tekninen lisäys, joka johtuu siitä, että 40 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä.

40 §. Vaalipiirin keskuslautakunta laatisi perjantaina 23. päivänä ennen vaalipäivää ehdokaslistojen yhdistelmän, johon otettaisiin voimassa olevan lain mukaiset tiedot eli jokaisen

ehdokkaan järjestysnumero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi sekä kotikunta. Alustava yhdistelmä tulisi pitää 38 §:n 4 momentin mukaisesti puolueiden piiriasiamiesten nähtävillä torstain kello 12:n ja perjantain kokouksen alkamisen välisenä aikana.

Vaalipiirin keskuslautakunnat huolehtisivat siitä, että viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkittäisiin jokaisesta ehdokkaasta 1 momentissa luetellut tiedot ja henkilötunnus. Rekisterissä olevat tiedot olisivat henkilötunnusta lukuun ottamatta julkisia. Voidaan olettaa, että niitä käytettäisiin lähinnä tiedotusvälineet. Tietoturvallisuuden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että milloin rekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, olisi tiedoista jätettävä henkilötunnus pois. Tiedot annettaisiin maksutta asianomaiselle ehdokkaalle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle. Muille tiedot olisivat maksullisia.

Oikeusministeriö antaisi tarkempia määräyksiä ja ohjeita ehdokaslistojen yhdistelmän muodosta samalla tavalla kuin voimassa olevankin lain mukaan sekä valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä. Oikeusministeriö voisi esimerkiksi määrätä ehdokasrekisterin tietojen hinnoittelusta, rekisterin käyttöluvista ja rekisterin tietojen siirrosta. Ehdokasrekisteri hävitettäisiin, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

42 §. Pykälä kumottaisiin 48 b §:ssä ehdotetun mukaisesti.

46 §. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hajotusvaalien toimittamisen aikataulusta. Voimassa olevan lain mukaan hajotusvaalit toimitetaan ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua siitä, kun hajotusmääräys julkaistiin. Äänioikeusrekisterin käyttöönotto ja edellä 12—22 §:ssä ehdotettavat muut muutokset mahdollistavat kuitenkin sen, että vaalit voidaan toimittaa aikaisintaan ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua hajotusmääräyksen julkaisemisesta.

Eduskunnan hajotus on poliittinen päätös, jonka presidentti tekee pääministerin perustelusta aloitteesta eduskunnan puhemiestä ja eduskunnan eri ryhmiä kuultuaan. On mahdollista, että poliittiset päätöksentekijät tässä tilanteessa haluavat valita vaalien toimittamisen ajankohdan. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että vaalit voitaisiin toimittaa myös

hemminkin kuin 50 päivän kuluttua hajotusmääräyksen julkaisemisesta mutta kuitenkin viimeistään ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua.

48 b §. Vaalileimasimesta, jolla äänestysliput leimataan, on säädetty voimassa olevan lain 42 §:ssä. Vaalipiirien keskuslautakuntien on toimitettava kuntien keskusvaalilautakunnille kutakin vaalilautakuntaa, vaalitoimikuntaa ja vaalitoimitsijaa varten vaalileimasin tarpeineen. Leimasimet valmistuttaa oikeusministeriö. Vaalileiman tulee olla samanlainen vaalipiirin kaikissa äänestys- ja ennakoäänestyspaikoissa. Leimassa on vaalipiirin nimi, joten eri vaalipiireissä on erilainen vaalileima. Kunnallisvaaleissa käytettävästä vaalileimasimesta on säädetty kunnallisvaalilain 53 §:n 3 momentissa, jossa todetaan, että vaalileiman, joka on samanlainen kaikissa kunnissa, vahvistaa oikeusministeriö.

Koska on olemassa kahdenlaisia leimasimia, ne voivat mennä sekaisin: valtiollisissa vaaleissa on joskus leimattu äänestyslippuja kunnallisvaalien leimasimella. Vaalipiirien keskuslautakuntien toimiminen leimasinten jakelijana ja säilyttäjänä aiheuttaa niille lisätyötä. Vaalileimojen erilaisuus, toisaalta 15 vaalipiirin välillä ja toisaalta valtiollisten vaalien ja kunnallisvaalien välillä aiheuttaa sekaannusta ja tarpeettomia kustannuksia kun uusia leimasimia valmistetaan.

Ehdotus sisältää sen, että kaikkia äänestys- ja ennakoäänestyspaikkoja ja kaikkia vaaleja ja kansanäänestyksiä varten olisi yksi vaalileima. Nykyiset leimasimet hävitettäisiin. Oikeusministeriö vahvistaisi vaalileiman ja valmistuttaisi leimasimet ja antaisi kunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä. Kuntien keskusvaalilautakunnat toimittaisivat ne ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille ja vaalitoimikunnille, mistä säädetäisiin 71 §:ssä.

Koska vaalipiirin keskuslautakunta ei enää huolehtisi leimasimien toimittamisesta on tarpeen kumota voimassa olevan lain 42 § ja säätää leimasimista uudessa 48 b §:ssä.

53 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotettava tekninen muutos johtuu siitä, että äänioikeusrekisteri korvaa vaaliluettelot.

Voimassa olevan lain mukaan äänestäjän on ennakoäänestyspaikassa todistettava henkilöllisyytensä. Äänestyspaikalla henkilöllisyys on kuitenkin todistettava vain tarvittaessa. Äänioikeusrekisterin käyttöönotto äänestysalueissa sekä yhdenmukaisuus edellyttävät kuitenkin,

että äänestäjän tulisi todistaa henkilöllisyytensä kaikissa äänestyspaikoissa. Pykälän 3 momentissa ehdotetaankin säädettäväksi, että äänestäjä olisi velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. ”Selvityksen” ei tarvitsisi olla henkilötodistus (esimerkiksi ajokortti tai passi) silloin kun vaalilautakunta tuntee äänestäjän. Jos vaalilautakunta ei kuitenkaan tunne äänestäjää, sen olisi aina pyydettävä nähtäväkseen tämän henkilötodistus. Mikäli äänestäjän henkilöllisyys ei selviäsi, vaalilautakunnan ei tulisi antaa hänen äänestää.

57 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi, että silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä äänestysalueessa merkintä kunkin äänestäjän äänestämisestä tehdään äänioikeusrekisteriin. Jos rekisteri ei ole lainkaan käytössä äänestysalueessa taikka silloin kun äänestysalueen yhteydet rekisteriin ovat tilapäisesti katkenneet, merkinnät tehtäisiin vaaliluetteloon, joka voisi 21 §:ssä ehdotetun mukaisesti olla joko paperimuodossa tai konekielisessä muodossa.

Kunnan keskusvaalilautakunta voisi tarvittaessa hankkia vaalilautakunnille teknistä apu-työvoimaa rekisterimerkintöjen tekemistä varten.

59 §. Pykälään tehtäisiin 57 §:n muutoksesta johtuva tekninen muutos.

63 §. Pykälään tehtäisiin tekninen muutos, joka johtuu siitä, että äänestysalueiden ja vaalipiirien vaaliluettelot korvautuvat äänioikeusrekisterillä.

64 §. Voimassa olevan lain mukaan ennakoäänestyspaikkoja ovat kotimaassa asetuksella määrättävät Suomen Posti Oy:n ja Ahvenanmaan postin toimipaikat ja tilapäiset toimipaikat sekä laitokset ja ulkomailla asetuksella määrättävät Suomen edustustot sekä suomalaiset laivat.

Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin se muutos, että siinä ei enää erikseen mainittaisi Suomen Posti Oy:tä eikä Ahvenanmaan postia. Ennakoäänestys kotimaassa toimitettaisiin asetuksella määrättävissä ennakoäänestyspaikoissa ja 63 §:ssä tarkoitetuissa laitoksissa. Asetus esiteltäisiin nykyiseen tapaan oikeusministeriöstä. Muutos tarkoittaisi sitä, että Suomen Posti Oy:n ja Ahvenanmaan postin sijasta tai lisäksi ennakoäänestyksen järjestämisestä voisivat vastata eräät muutkin tahot, esimerkiksi kunnat tai kansaneläkelaitos toimipaikkoineen. Oikeusministeriö arvioisi sen, millä taholla on parhaat edellytykset huolehtia siitä, että ennako-

koäänestys toimitetaan luotettavasti, sujuvasti ja taloudellisesti. Ministeriö myös solmisi asianomaisen tahon kanssa asiasta sopimuksen.

Ennakoäänestyspaikkoina olevat Suomen edustustot määrättäisiin voimassa olevan lain mukaisesti asetuksella.

65 §. Pykälään tehtäisiin 64 §:stä johtuva muutos. Voimassa olevassa laissa säädetään, että äänestyksen järjestämisestä huolehtii postitoimipaikassa Suomen Postin tai Ahvenanmaan postin määräämä vaalitoimitsija. Koska ennakoäänestyksen järjestäjää ei enää mainitaisi laissa, on tarpeen säätää, että asetuksella määrättävässä kotimaan ennakoäänestyspaikassa ennakoäänestyksen järjestämisestä huolehtii vaalitoimitsija, jonka määräämisestä säädetäisiin samassa asetuksessa, missä ennakoäänestyspaikatkin määrätään. Sanotussa asetuksessa voitaisiin siten säätää, että vaalitoimitsijana on Suomen Posti Oy:n, asianomaisen kunnan tai kansaneläkelaitoksen määräämä henkilö riippuen siitä, mikä taho vastaa äänestyksen toimittamisesta. Voimassa olevan lain 101 §:n määräys siitä, että jos henkilö vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan kuten virkamiestä virkarikoksesta, koskisi myös tätä vaalitoimitsijaa.

Muutos ei koskisi Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa olevia vaalitoimitsijoita, joten heistä säädettäisiin tässä pykälässä nykyiseen tapaan.

66 §. Vaalien toimittamisen aikataulun nopeuttamiseksi säädettäisiin, että ennakoäänestysaika kestäisi kotimaassa seitsemän päivää nykyisen 14 päivän sijasta ja ulkomailla neljä päivää nykyisen 11 päivän sijasta. Ennakoäänestys aloitettaisiin keskiviikkona 11. päivänä ennen vaalipäivää ja lopetettaisiin ulkomailla lauantaina 8. päivänä ja kotimaassa tiistaina 5. päivänä ennen vaalipäivää. Tämä aikataulu oli käytössä sekä presidentinvaalissa 1994 että samana vuonna toimitetussa EU-kansanäänestyksessä. Lyhyempi aika ei vähentänyt ennakkoon äänestäneiden määrää: presidentin vaalin 1. vaalissa ennakolta äänesti yli 1,3 miljoonaa äänioikeutettua ja 2. vaalissa noin 1,5 miljoonaa äänioikeutettua sekä kansanäänestyksessä yli 1,2 miljoonaa äänioikeutettua. Vuoden 1995 eduskuntavaaleissa, joissa ennakoäänestysaika oli kaksi kertaa pidempi, ennakkoon äänesti noin 1,2 miljoonaa äänioikeutettua. Saadut kokemukset muutoinkin osoittavat, että ehdo-

tettu aika soveltuu sekä vaaliviranomaisille että äänestäjille.

Vaalien toimittamisaikataulun nopeuttamiseksi pykälästä ehdotetaan poistettavaksi momentti, jossa säädetään siitä, että kun vaalit toimitetaan 1 päivän tammikuuta ja 30 päivän huhtikuuta välisenä aikana, ennakoäänestys aloitetaan asetuksella määrättävissä ennakoäänestyspaikoissa saaristoalueella, missä kulkuyhteydet ovat jääolosuhteiden takia heikot, jo viisi päivää aikaisemmin kuin muualla Suomessa. Nykyisin kulkuyhteyksiä voidaan pitää riittävän hyvinä, jolloin tästä säännöksestä voidaan luopua. Tätä tukee myös se, että vuoden 1995 eduskuntavaaleissa asianomaisina viitenä päivänä saaristoalueella olleessa neljässä ennakoäänestyspostissa äänesti vain 169 äänioikeutettua.

Voimassa olevan lain mukaisesti pykälässä säädettäisiin siitä, että ennakoäänestys asetuksella määrättävissä kotimaan ennakoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa voisi, sen mukaan kuin asetuksella säädettäisiin, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

67 §. Pykälään tehtäisiin, paitsi 65 §:n muuttamisesta johtuva tekninen muutos, myös muutos koskien asetuksella määrättävän kotimaan ennakoäänestyspaikan aukioloaikaa viikonloppuna. Voimassa olevan lain mukaan ennakoäänestyspostit ovat äänestystä varten avoimena lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja kello 14:n välisenä aikana. Erityisesti äänestyksen päättymisaikaa on kuitenkin pidetty liian varhaisena. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiinkin, että ennakoäänestys tapahtuisi lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä aikana.

Muilta osin pykälään ei ehdoteta muutoksia.

68 §. Pykälästä poistettaisiin 1 momentti, jossa määrätään Suomen Posti Oy ilmoittamaan kunnan keskusvaalilautakunnalle kunnan alueella olevat ennakoäänestyspostit. Säännöstä ei muutoinkaan enää tarvita, koska äänestyspaikkatiedot ovat saatavissa paikkatietojärjestelmästä, joka on osa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmää. Kunnan keskusvaalilautakunnan olisi kuitenkin edelleen saatettava tiedoksi kunnan alueella olevat asetuksella määrättävät ennakoäänestyspaikat sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

70 §. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan ennakoäänestyspaikassa käytetään samoja vaalileimasimia kuin äänestyspai-

koilla vaalipäivänä. Pykälän 2 momentista poistettaisiin maininta voimassa olevan lain mukaisesta ilmoituskirjeestä, jonka korvaa 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

71 §. Pykälään 1 momenttiin tehtäisiin muutos koskien ennakkoäänestysasiakirjojen jake-lua. Oikeusministeriö lähettäisi asiakirjat suoraan asetuksella määrättävien kotimaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Voimassa olevan lain mukaan asiakirjat lähetetään ensin kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka puolestaan jakaa ne vaalitoimitsijoille. Muutos vähentäisi kuntien työtä. Vaalitoimikunnille tarkoitettut asiakirjat oikeusministeriö sen sijaan edelleen lähettäisi kuntien keskusvaalilautakuntien kautta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, miten vaalileimasimet toimitetaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille ja vaalitoimikunnille.

Suomalaisen laivan päällikön tulisi laivassa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten tilata vaaliasiakirjat ja -tarvikkeet ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

74 §. Pykälään ehdotettavat muutokset ovat teknisiä. Lähetekirje olisi osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen. Jos lähetekirjeenä käytetään 13 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai jos lähetekirje tulostetaan äänestäjälle äänioikeusrekisteristä ennakkoäänestyspaikassa, osoite on lähetekirjeessä jo valmiina. Sen sijaan esimerkiksi laitoksessa äänestävän, joka täyttää erillisen lähetekirjelomakkeen, tulisi lähetekirjeessä ilmoittaa vaalitoimikunnalle kotikuntansa tai, jos hän on ulkosuomalainen, se kunta, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestäjän tulisi edelleenkin lähetekirjeessä antaa ilmoitus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen ja ilmoittaa nimi- ja osoitetietonsa sekä henkilötunnuksensa tai syntymäaikansa. Syntymäkotikuntaa ei tarvitsisi enää ilmoittaa. Voimassa olevan lain 2 momentin 3 kohta ja 3 momentti ehdotetaan poistettaviksi tarpeettomina, koska tämän esityksen mukaan äänioikeusrekisteri korvaisi vaaliluettelot. Pykälän viimeiseen momenttiin ehdotettava muutos johtuu siitä, että ilmoituskirje korvautuu 13 §:ssä tarkoitettulla ilmoituskortilla.

75 §. Pykälässä säädettäisiin äänestysmenet-

telystä ennakkoäänestyspaikalla sen jälkeen kun äänestäjä on tehnyt äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Pykälän 1 momentissa mainitut toimenpiteet olisivat voimassa olevan lain mukaiset. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jatkotoimenpiteistä niissä ennakkoäänestyspaikoissa, joissa olisi käytössä äänioikeusrekisteri ja 3 momentissa toimenpiteistä niissä ennakkoäänestyspaikoissa, joissa rekisteri ei olisi käytössä. Sanamuoto ”silloin kun” viittaisi toisaalta siihen, että ennakkoäänestyspaikan tietoliikenneyhteydet rekisteriin voivat tilapäisesti katketa ja toisaalta siihen, että jostakin ennakkoäänestyspaikasta ei lainkaan ole yhteyksiä rekisteriin. Pykälässä tarkoitettu kuittausmerkintä tehtäisiin lähetekirjeeseen koneellisesti samaan tapaan kuin esimerkiksi laskuihin pankeissa.

76 §. Pykälään tehtäisiin 75 §:n muutoksista johtuvat tekniset muutokset.

77 §. Pykälän 2 momentista poistettaisiin tarpeettomana maininta vaalipiirin keskuslautakunnasta, koska ehdotetussa järjestelmässä lähetekuoret menevät kuntien keskusvaalilautakunnille.

78 §. Myös nämä muutokset olisivat pääosin teknisiä. Pykälän 1 momentista poistettaisiin tarpeettomana vaalipiirin keskuslautakuntaa koskeva maininta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin äänestysasiakirjojen huomioon ottamatta jättämisestä. Keskusvaalilautakunnalle saapuisi kahdenlaisia lähetekirjeitä: niitä, joissa on 75 §:n 2 momentissa tarkoitettu koneellisesti tehty kuittausmerkintä ja niitä, joissa sitä ei ole. Tarkoitus olisi, että kuittausmerkintä tai sen puuttuminen näkyisi jo suoraan lähetekuoren ikkunasta. Näin ollen keskusvaalilautakunta toimisi seuraavasti: Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä, se tarkistaisi ainoastaan, että vaalikuori ei ole avonainen tai että siinä ei ole ylimääräisiä merkintöjä. Jos lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää, keskusvaalilautakunta tarkistaisi sekä lähetekirjeen että vaalikuoren eli toimisi samalla tavalla kuin nykyisinkin.

Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi voimassa olevan lain määräys siitä, että jos äänestänyt henkilö on kuollut, äänestys jätetään huomioon ottamatta. Tätä määräystä ei varsinkaan suurimmissa kunnissa ole voitu noudattaa, koska keskusvaalilautakunnat saavat kuolintietoja hyvin sattumanvaraisesti, jotkut eivät lainkaan.

Kun äänestys jätettäisiin ottamatta huomioon siitä syystä, että lähetekirjeessä olisi

kyllä koneellinen kuittausmerkintä, mutta vaalikuori olisi esimerkiksi avonainen, on huomattava, että äänestäjä olisi tällöin ennakoäänestyspaikassa merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäneeksi. Hän ei siten teoriassakaan voisi käydä äänestämässä uudelleen vaalipäivänä. Sen sijaan mikäli lähetekirjeessä ei olisi kuittausmerkintää, mutta äänestys jätettäisiin ottamatta huomioon, voisi tämä äänestäjä, jos hän tietäisi asiasta, käydä äänestämässä uudelleen vaalipäivänä siitä säädetystä rangaistuksesta huolimatta, koska hänen äänestämistään ei olisi merkitty äänioikeusrekisteriin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että mikäli lähetekirje, jossa ei ole 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, ja vaalikuori voidaan hyväksyä, merkitään äänioikeusrekisteriin, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Mikäli hyväksyminen tehtäisiin myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehtäisiin lisäksi 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon oikeusministeriön määräämällä tavalla, esimerkiksi yliviivaamalla nimi vaaliluettelosta. Määräaika johtuisi siitä, että kun vaaliluettelot tulostettaisiin äänioikeusrekisteristä 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, tämän jälkeen rekisteriin tehdyt merkinnät eivät tulostuisi vaaliluetteloihin. Momentista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana määräys, jonka mukaan vaalikuoren etupuolelle tehdään merkintä, että äänestäjä on todettu äänioikeutetuksi. Vaalipiirin keskuslautakunnalle ei tässä pykälässä ehdotetun mukaisesti tulisi lainkaan lähettää vaalikuorta, jos todetaan, että äänestäjä ei ole äänioikeutettu.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä ja äänioikeusrekisteriin äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä laskettaisiin ja saadut luvut merkitäisiin pöytäkirjaan. Luvut eivät täsmäisi keskenään silloin kun lähetekuori, jossa on kuittausmerkintä, saapuisi keskuslautakunnalle perjantain kello 19 jälkeen. Momentista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana vaalipiirin keskuslautakuntaa koskeva maininta.

80 §. Pykälään tehtäisiin äänioikeusrekisterin käyttöönnotosta johtuva tekninen muutos.

80 a §. Kotiäänestysten toimittamismenettelyn keventämiseksi ehdotetaan, että vaalitoimikunnan puheenjohtaja määräisi, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

80 b ja 80 e §. Ehdotettavat muutokset olisi-

vat teknisiä ja johtuisivat ennakoäänestysajan lyhentämisestä ja äänioikeusrekisterin käytönnotosta.

81 §. Voimassa olevan lain mukaan vaalipiirien keskuslautakunnat saavat aloittaa ennakoäänten laskennan vaalipäivänä aikaisintaan kello 15. Ennakoäänestyksen lisääntyminen on johtanut siihen, että suurimpien vaalipiirien keskuslautakuntien on ollut vaikeaa saada ennakoäänten laskentaa valmiiksi vaalipäivän iltana kello 20 mennessä, jolloin ennakoäänestyksen tulos on perinteiseen tapaan ollut tiedotusvälineiden käytettävissä. Sanotun määräjän noudattaminen vaatisi keskuslautakunnilta lisää laskentahenkilökuntaa ja -tiloja, mikä ei ole taloudellisesti mielekäästä eikä aina käytännössä mahdollista järjestää. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tarkastuksen aloittamisaika olisi edelleen pääsääntöisesti kello 15, mutta keskuslautakunta voisi erityisestä syystä harkintansa mukaan päättää, että tarkastus aloitetaan aikaisemmin, kuitenkin aikaisintaan kello 12. ”Erityinen syy” olisi lähinnä ennakoäänten suuri lukumäärä. Keskuslautakunnan tulisi erityisesti huolehtia siitä, että kaikki mahdollisuudet siihen, että tarkastuksen tietoja välittyisi tarkastustilan ulkopuolelle ennen vaalihuoneistojen sulkemista, tehokkaasti estetään.

90 §. Vaalien tuloksen tarkistuslaskenta voidaan nykyisin suorittaa aiempaa nopeammin, joten vaalipiirin keskuslautakunta on valmis vahvistamaan vaalien tuloksen jo vaalipäivää seuraavana keskiviikkona kello 18. Voimassa olevan lain mukaan tulos vahvistetaan perjantaina kello 12.

100 a §. Pykälään tehtäisiin vaalien toimittamisen aikataulun nopeutumisesta aiheutuva muutos.

102 §. Pykälässä selvennettäisiin vaalien kustannusten jakoa erityisesti valtion ja kuntien kesken. Oikeusministeriö vastaisi muun muassa kokonaan vaalitietojärjestelmästä aiheutuvista kustannuksista. Kunnan vastattavina kunnan keskusvaalilautakunnan menoina pidettäisiin kuitenkin niitä kustannuksia, joita tälle lautakunnalle aiheutuu siitä, että merkinnän äänioikeusrekisteriin tekee 20 §:n mukaisesti sen pyynnöstä rekisteritoimisto.

Voimaantulosäännös. Lakia tulisi voida soveltaa ensimmäisen kerran 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa, jotka toimitetaan yhtä aikaa kunnallisvaalien kanssa. Voimaantulosäännökseen sisältyvässä siirtymäsäännöksessä

säädettäisiin kuitenkin, että vaalilautakuntien jäsenten määrän vähentämistä koskevaa säännöstä ei sovellettaisi vielä näissä vaaleissa. Tällä säännöksellä halutaan varmistaa se, että nämä vaalit, joissa poikkeuksellisesti yhdistetään kaksi erilaista vaalimenettelyä, sujuvat asianmukaisesti.

Vaalivarmuuden säilyttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että jos ennenaikaiset eduskuntavaalit toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettavan lain voimaantulosta, olisi kuitenkin sovellettava ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

1.4. Tasavallan presidentin vaalista annettu laki

1 a §. Perusoikeusuudistuksen yhteydessä hallitusmuotoon lisätyssä 11 §:ssä säädetään, että valtiollisissa vaaleissa on äänioikeutettu jokainen Suomen kansalainen, joka on täyttänyt 18 vuotta. Koska säännös koskee kaikkia valtiollisia vaaleja, on hallitusmuodon 23 d §:n 1 momentti, jossa on ollut säädettynä vaalioikeudesta presidentinvaalissa, samassa yhteydessä kumottu. Kuitenkin on tarpeen, vastaavaan tapaan kuin ehdotetussa valtiopäiväjärjestyksen 6 §:ssä, täsmentää äänioikeusikärajan määräytymisen ajankohtaa presidentinvaalissa. Äänioikeusikä määräytyisi samalla tavalla kuin viimeksi mainitussa lainkohdassa säädettäisiin eli vaalipäivän perusteella. Lisäksi on tarpeen säätää, että äänioikeus määräytyy nimenomaan ensimmäisen vaalin vaalipäivän mukaan.

6 §. Pykälän 1 momentissa kunnanvaltuusto korvattaisiin kunnanhallituksella ja 2 momentti kumottaisiin. Perusteluna viitataan edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 8 ja 10 §:iin.

7 §. Pykälää muutettaisiin vastaamaan edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 8 §:ää.

8 §. Pykälää muutettaisiin vastaamaan edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 2 lukua.

11 §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin vastaamaan edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 29 §:ää. Lisäksi poistettaisiin nykykäytäntöä vastaamattomana vaatimus liittää ehdokasta koskevaan ilmoitukseen virkatodistus.

12—13 §. Pykälää muutettaisiin vastaamaan edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 29 §:ää.

15 §. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin ehdokasrekisteristä. Ehdotus vastaisi pääosin edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 40 §:n 2 momenttia.

18 §. Kun eduskuntavaaleja koskevan ehdotuksen mukaan ennakköäenestyksen ajankohta muutettaisiin samaksi mitä presidentinvaalissa nyt noudatetaan, pykälä voidaan tarpeettomana kumota.

23 §. Voimassa olevan lain mukaan presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa ehdokkaat otetaan ehdokasluetteloon arvannon osoittamassa järjestyksessä alkaen numerosta 2. Toisessa vaalissa ehdokkaina olevat otetaan ehdokasluetteloon arvannon osoittamassa järjestyksessä numeroilla 2 ja 3. Toisen vaalin ehdokaiden uudet järjestysnumerot voivat siis poiketa, ja mitä suurimmalla todennäköisyydellä myös poikkeavat niistä numeroista, jotka näillä ehdokkailla oli ensimmäisessä vaalissa. Lisäksi voidaan olettaa, että jos toiselle ehdokkaalle arvottaisiin molemmissa vaaleissa sama numero, hän saisi etua kilpailevaan ehdokkaaseen nähden. Vuonna 1994 toimitetusta presidentinvaalista saadut kokemukset osoittavat, että tästä saattaa aiheutua epätietoisuutta äänestäjien keskuudessa: ehdokas Ahtisaarella oli ensimmäisessä vaalissa numero 9 ja toisessa vaalissa numero 2 ja ehdokas Rehnillä ensimmäisessä vaalissa numero 2 ja toisessa vaalissa numero 3.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että toisen vaalin ehdokkaat säilyttäisivät ne järjestysnumerot, jotka heillä oli ensimmäisessä vaalissa. Esimerkki: Ensimmäisessä vaalissa kaksi eniten ääniä saanutta ehdokasta olisivat ehdokas A, jonka järjestysnumero on 11 ja ehdokas B, jonka järjestysnumero on 4. Nämä ehdokkaat otettaisiin toisen vaalin ehdokasluetteloon näillä samoilla järjestysnumeroilla. Ehdokaiden keskinäinen järjestys ehdokasluettelossa määräytyisi järjestysnumeron mukaan, jolloin pienempi numero olisi ennen suurempaa. Luetteloon otettaisiin siten ensin numerolla 4 ehdokas B ja sitten numerolla 11 ehdokas A.

24 §. Pykälästä poistettaisiin viittaus kumottavaksi ehdotettavaan 18 §:ään.

28 §. Pykälästä poistettaisiin maininta Postija telelaitoksesta. Perustelut löytyvät edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 64 §:n perusteluista.

Voimaantulosäännös. Lakia tulisi voida soveltaa ensimmäisen kerran vuonna 2000 toimitettavassa presidentinvaalissa. Lainmuutoksiin

liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Vaalivarmuuden säilyttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että jos ennenaikainen presidentinvaali toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettavan lain voimaantulosta, sovellettaisiin tämän vaalin toimittamisessa ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.5. Laki Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista

5, 14, 16 ja 17 §. Hallituksen esityksen mukaan vaalialueittaisessa ehdokasasettelussa olisi puolueella, vaaliliitolla ja yhteislistalla saanut olla Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa kullakin vaalialueella enintään kahdeksan ehdokasta. Eduskunta kuitenkin muutti sanottua säännöstä siten, että puolueella, vaaliliitolla ja yhteislistalla saa olla kullakin vaalialueella enintään kahdeksan ehdokasta, kuitenkin siten, että ehdokkaita saa kaikilla vaalialueilla yhteensä olla enintään 16. Tässä muodossa säännös aiheuttaa sen, että mikään taho ei suoranaisesti valvo sitä, ettei mikään ryhmittymä aseta kaikilla vaalialueilla yhteensä enempää kuin 16 ehdokasta. Avoimeksi jää myös se, minkä viranomaisen toimenpiteitä ja mitä toimenpiteitä vaatii sellainen tilanne, jossa havaitaan, että ryhmittymä on asettanut kaikilla vaalialueilla yhteensä enemmän kuin 16 ehdokasta.

Näiden ongelmien poistamiseksi ja ehdokasasettelun viranomaistoimintojen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että sekä valtakunnallisessa että vaalialueittaisessa ehdokasasettelussa kaikki ryhmittymät tekisivät hakemuksen ehdokaslistan julkaisemisesta Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, joka laatisi kaikkien neljän vaalialueen ehdokaslistojen yhdistelmät ja toimittaisi ne vaalipiirien keskuslautakunnille. Voimassa olevan lain mukaan hakemus tehdään valtakunnallisen ehdokasasettelun osalta Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle ja vaalialueittaisen ehdokasasettelun osalta vaalialueen keskuslautakunnalle, joka myös laatii vaalialueen ehdokaslistojen yhdistelmän.

Vaihtoehtoisena ratkaisuna, mitä tässä ei kuitenkaan esitetä, olisi luopuminen vaalialueittaisesta ehdokasasettelusta, jolloin ehdokkaat asetettaisiin aina valtakunnallisesti.

Koska Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta hoitaisi ehdokkaiden asettamismenettelyyn liittyvät tehtävät ja kun vaalialueiden keskuslautakunnille ei siten jäisi enää mitään tehtäviä, voidaan 5 § tarpeettomana kumota. Lain 14 ja 17 §:iin tulisi tehdä maininta Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnasta.

Lisäksi tehtäisiin 16 §:ään edustajinvaalilakia koskevan ehdotuksen mukaiset aikataulutarkistukset ja lisättäisiin 14 §:n 1 momenttiin maininta valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä vastaamaan edustajinvaalilakia koskevan ehdotuksen 40 §:ää.

11, 13 ja 32 §. Pykälää muutettaisiin vastaamaan edustajinvaalilakia koskevan ehdotuksen 2 lukua. Edustajinvaalilain 12 §:n 2 momentissa lueteltujen tietojen lisäksi äänioikeusrekisteriin otettaisiin näitä vaaleja varten jokaisesta äänioikeutetusta tieto vaalialueesta, jossa hän on äänioikeutettu ja tieto hänen kansalaisuudestaan, jollei hän ole Suomen kansalainen. Aikaa, joka rekisteritoimistoille jäisi ilmoitusten tai niiden peruutusten käsittelyyn, ehdotetaan käytännöllisistä syistä pidennettäväksi kahdella viikolla 52. päivästä 66. päivään ennen vaalipäivää.

12 §. Käytännöllisistä syistä ehdotetaan, että pykälässä tarkoitettun ilmoituksen tekisi oikeusministeriön sijasta väestörekisterikeskus.

18 §. Pykälän 3 momentista poistettaisiin tarpeettomana maininta ennakoöänestyksen alkamisen ajankohdasta, koska edustajinvaalilakia koskevassa ehdotuksessa ennakoöänestyksen alkamisajankohta olisi 11. päivä ennen vaalipäivää.

22 ja 23 §. Pykäliin tehtäisiin vastaavat muutokset kuin edustajinvaalilain 90 §:ään.

30 ja 34 §. Pykäliin tehtäisiin edustajinvaalilain 102 §:n muutoksesta johtuvat muutokset.

35 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että kun Euroopan parlamentin edustajien vaalit ensimmäisen kerran toimitetaan 20 päivänä lokakuuta 1996, tämän lain 21 §:ää ei sovelleta. Säännös on tarpeellinen silloin, kun vaalit toimitetaan normaalina ajankohtana yhtä aikaa muiden unionin jäsenvaltioiden kanssa sen johdosta, että Euroopan unionin jäsenvaltiot sijoittuvat eri aikavyöhykkeisiin. Mikäli vaaleja ei kuitenkaan mainittuna päivänä järjestetä muissa jäsenvaltioissa, ei säännöksellä ole merkitystä. Näin ollen näissä vaaleissa voidaan noudattaa samaa tiedotusaikataulua kuin muissakin vaaleissa.

37 §. Vuoden 1996 vaaleissa, jotka toimitetaan yli kaksi vuotta myöhemmin kuin muissa jäsenmaissa yhtäaikaaisesti toimitetut vastaavat vaalit ja yli vuotta myöhemmin kuin Ruotsin ensimmäiset Euroopan parlamentin vaalit, ei ole tarpeen noudattaa säännöstä, jonka mukaan rekisteritoimistojen pitäisi mahdollisen kahdesti äänestämisen ehkäisemisen varmistamiseksi ilmoittaa kotivaltion viranomaiselle ne unionin kansalaiset, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa äänestää Suomessa. Monissa maissa vuoden 1994 vaalien vaaliluettelot on jo ehditty hävittää, joten tietoa mahdollisesta äänestämisestä noista vaaleissa ei ole enää kaikilta osin saatavissa. Tämän johdosta 13 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä ei noudatettaisi vuoden 1996 vaaleissa, vaan sen sijasta edellytettäisiin äänestämään halukkaan unionin kansalaisen vakuutusta siitä, että ei jo ole äänestänyt samoissa vaaleissa. ”Samoja vaaleja” olisivat vuonna 1994 toimitettujen vaalien ohella Ruotsissa vuonna 1995 toimitetut vaalit ja Itävallassa toimitettavat vaalit, jos ne päätetään järjestää ennen Suomen vaaleja.

Voimaantulosäännös. Lakia tulisi voida soveltaa ensimmäisen kerran vuonna 1996 toimitettavissa Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa, jotka toimitetaan yhtä aikaa kunnallisvaalien kanssa. Lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

1.6. Laki menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä

4 §. Pykälään tehtäisiin edustajinvaalilain 2 luvun muuttamisesta johtuvat muutokset.

Voimaantulosäännös. Lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa. Vaalivarmuuden säilyttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettavan lain voimaantulosta, sovellettaisiin kuitenkin ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.7. Kuntalaki

10 §. Valtuutettujen lukumäärä kunnassa määräytyy kunnan asukasluvun mukaan. Asukasluku puolestaan määräytyy voimassa olevan

lain mukaan vaalivuoden ensimmäisen päivän mukaan. Teknisesti määräytymispäivää voidaan siirtää lähemmäksi vaalipäivää. Pykälässä ehdotetaankin säädettäväksi, että asukasluku määräytyisi vaalivuoden toukokuun 31 päivän päättyessä väestötietojärjestelmässä olevan tilanteen mukaan. Lisäksi ehdotetaan, että valtuusto voisi kesäkuun loppuun mennessä tehdä päätöksen siitä, että valtuutettuja valitaan pienempi määrä kuin 17. Voimassa olevan lain mukaan tästä tulee päättää toukokuun loppuun mennessä.

26 §. Äänioikeuden osalta kuntalakiin tehtäisiin vastaavat muutokset kuin valtiopäiväjärjestykseen. Äänioikeutetun kotikunta määräytyisi samalla tavalla kuin mitä edustajinvaalilain 12 §:ssä ehdotetaan. Lisäksi ehdotetaan, että sellaisen ulkomaalaisen, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen, äänioikeuteen vaikuttava kahden vuoden asuminen Suomessa laskettaisiin 51. päivästä ennen vaali- tai äänestyspäivää.

Voimaantulosäännös. Lakia tulisi voida soveltaa ensimmäisen kerran vuonna 1996 toimitettavissa kunnallisvaaleissa, jotka toimitetaan yhtä aikaa Euroopan parlamentin edustajien vaalien kanssa. Lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa. Vaalivarmuuden säilyttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että jos kunnallisvaalit tai kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettavan lain voimaantulosta, sovellettaisiin sen toimittamisessa ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.8. Kunnallisvaalilaki

3 §. Voimassa olevan lain mukaan kunta, jonka asukasluku on pienempi kuin 3 000, muodostaa pääsääntöisesti yhden äänestysalueen. Asukasluvultaan suurempi kunta on vastaavasti jaettava kahteen tai useampaan äänestysalueeseen. ”Vastaavasti” on tarkoitettu, että jokaisella äänestysalueella tulee olla vähintään 3 000 asukasta.

Viime vuosina kunnat ovat merkittävästi vähentäneet äänestysalueidensa määrää. Vähentämisen syinä voidaan pitää ennakoöänessä suosion kasvua ja kuntien pyrkimystä rationalisoida toimintojaan kustannussäästöjen toivossa. Voimassa olevan lain ”3 000 asuk-

kaan sääntö” on kuitenkin estänyt varsinkin suurimpia kuntia kehittämästä äänestysaluejakoan toivomaansa suuntaan. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettyväksi, että kunta päättäisi itse äänestysalueidensa lukumäärästä. Kunta muodostaisi yhden äänestysalueen, jolle olisi tarpeen jakaa kuntaa useampaan äänestysalueeseen. Voidaan olettaa, että kunta pystyy itse parhaiten määrittelemään sen, montako äänestysaluetta se tarvitsee. Liian vähäinen äänestysalueiden määrä johtaisi ruuhkaan äänestyspaikoilla ja liian suuri määrä taas lisäisi kustannuksia. Koska ”3 000 asukkaan sääntö” ehdotetaan poistettavaksi, voimassa olevan lain 3 momentti menettää merkityksensä, joten se voidaan kumota.

Valtuusto tekisi päätöksen äänestysaluejaosta tarvittaessa vuosittain viimeistään huhtikuussa. Tällöin tehdyn päätöksen mukainen äänestysaluejako olisi voimassa niissä vaaleissa ja kansanäänestyksissä, jotka toimitetaan saman vuoden lokakuun 15 päivän ja seuraavan vuoden lokakuun 14 päivän välisenä aikana, molemmat mainitut päivät mukaan lukien. Esimerkki: Valtuusto tekee päätöksen äänestysaluejaosta huhtikuussa vuonna 1997, jolloin päätöksen mukainen jako on voimassa 15 päivän lokakuuta 1997 ja 14 päivän lokakuuta 1998 välisenä aikana toimitettavissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä. Jos valtuusto kuitenkin tekee päätöksen touko-joulukuussa vuonna 1997, päätöksen mukainen jako on voimassa 15 päivän lokakuuta 1998 ja 14 päivän lokakuuta 1999 välisenä aikana toimitettavissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä. Jakopäätös tehtäisiin vain tarvittaessa eli jos valtuusto ei muuta (voimassa olevaa) jakoa, sitä noudatettaisiin entisenlaisena seuraavassa aikajaksossa toimitettavissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä.

Äänestysaluejakoa koskevista muutoksista tulisi aina välittömästi ilmoittaa rekisteritoimistolle.

Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin lisäksi tekninen muutos johtuen väestökirjalainsäädännön muutoksista. Niitä henkilöitä varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minäkään kiinteistön kohdalle, määrättäisiin oma äänestysalue kuten nykyisinkin. Näitä henkilöitä olisivat asunnottomat ja ne, joilla ei ole kunnassa vakinaista asuntoa tai joilla ei ole kotikuntalain 3 ja 4 §:issä tarkoitettun toisessa kunnassa tai ulkomailla asumisen aikana asuntoa kotikunnassa sekä ne, joiden nykyinen

osoite ei ole tiedossa. Edustajinvaalilakia koskevan ehdotuksen 12 §:n 3 momentin mukaan tällaisessa äänestysalueessa äänestäisivät eduskuntavaaleissa myös ulkosuomalaiset.

Pykälän 5 momentista poistettaisiin tarpeettomana maininta lääninhallituksesta.

3 a §. Pykälästä poistettaisiin tarpeettomana maininta vaaliluetteloista.

5 ja 6 §. Pykäliin tehtäisiin vastaavat muutokset kuin edustajinvaalilain 8 ja 10 §:iin.

2 luku. *Äänioikeusrekisteri*. Luku ehdotetaan kokonaan muutettavaksi siirryttäessä äänioikeusrekisterin käyttöön ottamiseen. Laista jäisivät pois 19 ja 19 a §:t.

7 ja 9—18 §. Pykäliin tehtäisiin vastaavat muutokset kuin edustajinvaalilain 12—22 §:iin. Äänioikeusrekisteriin merkittäisiin jokaisesta äänioikeutetusta hänen kansalaisuutensa, jollei hän ole Suomen kansalainen, sekä hänen asumisaikansa Suomessa, mikäli hän ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen.

Voimassa olevassa kunnallisvaalilaissa vaalien toimittamisen eräät määräajat on ilmoitettu tiettyinä päivinä, esimerkiksi ”Kunnan keskusvaalilautakunnan on ennen elokuun 20. päivää tarkastettava pohjaluettelot”. Yhdenmukaisuuden vuoksi määräaikojen ilmoittaminen ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan edustajinvaalilaissa käytettyä tekniikkaa, esimerkiksi: ”Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan tulevista vaaleista äänioikeutettu”. Näin vältetään myös siltä, että joku tietty päivä, esimerkiksi 1. päivä syyskuuta, sattuu sunnuntaiksi.

8 §. Euroopan unionin kansalaisten osallistumista asuinvaltion kunnallisvaaleihin koskevan direktiivin 11 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltio riittävän ajoissa ja asianmukaisin menettelyin saattaa maassa asuvien äänioikeutettujen ja vaalikelpoisten unionin kansalaisten tiedoksi, millä ehdoin ja mitä menettelyä noudattaen he voivat näitä oikeuksiaan käyttää. Tämän johdosta ehdotetaan lisättäväksi kunnallisvaalilakiin tätä tarkoittava säännös.

22, 24, 33, 35—39 §. Pykäliin tehtäisiin samat muutokset kuin eduskuntavaalilain vastaaviin pykäliin.

25 §. Pykälään tehtäisiin sama henkilötunnusta koskeva lisäys kuin eduskuntavaalilain 29 §:ään.

27 §. Voimassa olevan lain mukaan yhteisliis-

talla, vaaliliitolla tai puolueella voi olla ehdokkaita kunnassa enintään valittavien valtuutettujen kaksinkertainen määrä. Ehdokkaiden suuren lukumäärän vuoksi varsinkin suurimmissa kunnissa ehdokasasettelun hallittavuus on aiheuttanut ongelmia niin kunnan vaaliviranomaisille, äänestäjille kuin itse ryhmittymillekin. Pykälässä ehdotetaan, että kukin ryhmittymä saisi asettaa ehdokkaita kunnassa enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertaisen määrän.

40 §. Ehdokkaiden suuri lukumäärä on aiheuttanut ongelmia suurimpien kuntien keskusvaalilautakunnille myös ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisessa. Jotta voimassa olevan lain vaatimus, siitä, että kaikki ryhmittymät tulee ryhmitellä yhdistelmässä vasemmalta oikealle, voidaan toteuttaa, yhdistelmistä tulee erittäin suurikokoisia ja niissä oleva teksti joudutaan painamaan niin pienillä kirjaimilla, että se haittaa niiden luettavuutta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että säädettyä, että jos kunnassa on ehdokkaita asettaneita ryhmittymiä niin paljon, että niiden ryhmittely ehdokaslistojen yhdistelmässä vasemmalta oikealle oleellisesti haittaisi yhdistelmän luettavuutta, keskusvaalilautakunta voi ryhmitellä puolueet, vaaliliitot, valitsijayhdistykset ja yhteislistat tai osan niistä yhdistelmään myös allekkain.

40 a §. Uudessa pykälässä ehdotetaan säädettyä, että valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä samaan tapaan kuin edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 40 §:n 2—4 momenteissa. Ehdokasrekisterin merkitys korostuu kunnallisvaaleissa, joissa ehdokkaita on paljon.

41 §. Pykälästä poistettaisiin ehdokaslistojen yhdistelmän jakelun tarkka määräaika sekä edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 64 §:n mukaisesti maininta Posti- ja telelaitoksesta.

44 §. Pykälästä poistettaisiin viittaus voimassa olevan lain 11 §:n 3 momenttiin, joka ehdotetaan muutettavaksi.

51, 54 ja 56 §. Pykäliin tehtäisiin samat muutokset kuin edustajainvaalilain vastaaviin pykäliin.

53 §. Pykälän 3 momentti muutettaisiin vastaamaan edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 48 a §:ää.

59—64, 66—67, 70—72 ja 74 §. Ennakoäänestystä koskeviin pykäliin tehtäisiin samat muutokset kuin edustajainvaalilain vastaaviin pykäliin.

74 a—74 c ja 74 f §. Kotiäänestystä koskeviin

pykäliin tehtäisiin samat muutokset kuin edustajainvaalilain vastaaviin pykäliin.

75 ja 85 §. Äänen laskentaa ja vaalien tuloksen vahvistamista koskeviin pykäliin tehtäisiin samat muutokset kuin edustajainvaalilain vastaaviin pykäliin.

82 §. Muutos johtuu uuden kuntalain voimaantulosta.

87 §. Pykälän 2 momentti voidaan kumota koska uuden kuntalain 50 §:ssä tarkoitettussa hallintosäännössä tulee antaa määräykset pöytäkirjojen ja toimituskirjojen allekirjoittamisesta.

89 §. Pykälä voidaan kumota samasta syystä kuin 87 §:n 2 momentti.

97 §. Pykälästä poistettaisiin edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen 64 §:n mukaisesti maininta Posti- ja telelaitoksesta.

100 §. Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin edustajainvaalilain 102 §:ään, minkä johdosta perustelujen osalta viitataan edellä lausuttuun.

Voimaantulossäännös. EU:n neuvoston direktiivin mukaan jäsenvaltioiden lainsäädäntö on saatettava direktiiviä vastaavaksi ennen 1 päivää tammikuuta 1996. Lakia tulisi voida soveltaa ensimmäisen kerran 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa kunnallisvaaleissa, jotka toimitetaan yhtä aikaa Euroopan parlamentin edustajien vaalien kanssa. Kuten edellä on todettu, näissä vaaleissa vaalilautakuntien jäsenten ja varajäsenten määrää koskeva lainmuutos ei vielä olisi noudatettavana.

Myös tämän lain voimaantulossäännökseen sisällytettäisiin säännös, jonka mukaan kunnallisvaalit tai neuvoo-antava kunnallinen kansanäänestys, jotka toimitettaisiin ennen kuin lain voimaantulosta on kulunut kuusi kuukautta, toimitettaisiin nyt voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

1.9. Laki neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä

1 §. Pykälään tehtäisiin kuntalain voimaantulosta johtuva muutos.

4 §. Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin kuntalakia koskevan ehdotuksen 26 §:ään. Lisäksi pykälässä tulisi viitata kuntalain

31 §:ään, jossa säädetään kansanäänestyksen toimittamista tarkoitavasta aloitteesta.

8 §. Ehdotettavat muutokset aiheutuisivat siitä, että edustajainvaalilakia koskevan ehdotuksen mukaan äänioikeusrekisteri korvaa nykyuotoiset vaaliluettelot. Kansanäänestystä varten kunnan keskusvaalilautakunta perustaisi äänestysoikeusrekisterin, josta olisi soveltuvin osin voimassa, mitä äänioikeusrekisteristä kunnallisvaalilaissa säädetään. Kaikki kunnat eivät kuitenkaan kansanäänestystä varten joko halua tai voi saada käyttöönsä äänestysoikeusrekisteriin otettavia tietoja konekielisenä. Näin ollen kunnanhallituksen tulisikin viimeistään 55. päivänä ennen äänestyspäivää ilmoittaa väestörekisterikeskukselle, haluaako se rekisteriin otettavat tiedot konekielisessä muodossa vai paperitulosteina. Paperitulosteisiin otettaisiin jokainen äänestysoikeutettu, muilta osin ne olisivat samanlaisia kuin kunnallisvaalilain 17 §:ssä ehdotettavat vaaliluettelot.

16 §. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin kunnallisvaalilain 100 §:n muuttamisesta aiheutuva tekninen muutos.

18 §. Pykälään tehtäisiin kunnallisvaalilain muuttamisesta aiheutuvat muutokset.

Voimaantulosäännös. Lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa. Vaalivarmuuden säilyttämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettavan lain voimaantulosta, sovellettaisiin sen toimittamisessa ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.10. Kotikuntalaki

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momenttia täydennettäisiin siten, että kotikuntalaissa säädettäisiin myös ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnasta Suomessa. Ulkomailla vakinaisesti asuvalla Suomen kansalaisella ei ole kotikuntaa Suomessa. Väestökirjanpitokunnan ensisijainen käyttötarve liittyy äänioikeusrekisterin laadintaan. Pykälän 2 momenttia täydennettäisiin säätämällä, että väestötietolaissa (507/93) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään tehtäisiin merkintä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnasta.

2 luku. Lain 2 luvun otsikko muutettaisiin vastaamaan ehdotuksen sisältöä.

6 a §. *Väestökirjanpitokunta.* Uudessa 6 a §:ssä säädettäisiin ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestötietojärjestelmään merkittävästä väestökirjanpitokunnasta. Väestökirjanpitokunta määräytyisi pääsääntöisesti samoin perustein kuin nykyisin määräytyy kansanedustajain vaaleista annetun lain 25 a §:n ja vakiintuneen käytännön mukaan se kunta, jonka perusteella ulkosuomalainen merkitään vaalipiiriin vaaliluetteloon.

Ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta on se kunta, joka viimeksi oli hänen kotikuntansa Suomessa. Ulkomailla asumisen vakinaisuus tai tilapäisyys ratkaistaan 2 luvun säännösten nojalla.

Henkilö voi kansalaisuuslain (401/68) 1, 3, 3 b ja 4 §:n perusteella saada Suomen kansalaisuuden, vaikka hän ei ole koskaan asunut Suomessa.

Jos Suomen kansalaisella ei ole koskaan ollut kotikuntaa Suomessa, väestökirjanpitokunta olisi 2 momentin mukaan se kunta, joka hänen saadessaan Suomen kansalaisuuden oli hänen äitinsä, isänsä tai puolisonsa kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Jollei vanhemmilla tai puolisolilla ollut tällöin kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa, henkilön väestökirjanpitokunta on Helsinki.

9 §. *Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä.* Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan ehdotuksen sisältöä. Pykälässä säädettäisiin muuttoilmoituksen ja maastamuuttoilmoituksen perusteella tehtävästä kotikuntamerkinnästä ja väestökirjanpitokuntaa koskevasta merkinnästä. Kotikuntamerkinnän osalta säännös vastaisi sisällöltään nykyistä 9 §:ää. Jos henkilö muuttaa vakinaisesti ulkomaille, rekisteritoimisto merkitsisi maastamuuttoilmoituksen perusteella väestötietojärjestelmään henkilön väestökirjanpitokunnan. Merkintä voitaisiin tehdä myös muulta kuin henkilöltä itseltään saadun tiedon perusteella, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana. Suomen kansalaiselle, joka ei ole koskaan asunut Suomessa, merkitään tieto väestökirjanpitokunnasta samalla, kun muutkin häntä koskevat tiedot rekisteröidään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

4 luku. Lain 4 luvun otsikko muutettaisiin vastaamaan ehdotuksen sisältöä.

16—19 § Kotikuntalain 16 § 1 momenttiin, 17 §:n 1 momenttiin, 18 §:n 1 momenttiin ja 19 §:n 2 momenttiin, joissa säädetään kotikuntamerkinnän korjauksesta ja muutoksenha-

usta, lisättäisiin vastaavat säännökset myös väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjauksesta. Läänioikeuden päätökseen väestökirjanpitokuntaa koskevassa asiassa ei saisi hakea muutosta.

Voimaantulosäännös. Laki tulisi voimaan siten, että sen perusteella määräytyvä väestökirjanpitokunta voitaisiin merkitä 20.10.1996 toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja varten perustettavaan äänioikeusrekisteriin.

Lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin tulisi voida ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Väestötietojärjestelmään on ulkomailla vakinaisesti asuvien Suomen kansalaisten tietoihin merkitty kunta, jonka perusteella on määräytynyt minkä vaalipiirin vaaliluetteloon heidät merkitään. Tämä kunta on määräytynyt pääosin samoin perustein kuin nyt ehdotettava väestökirjanpitokunta. Jos henkilöllä on viimeksi ollut Suomessa kotikuntana kunta, joka ei enää kuulu Suomen alueeseen, henkilö on merkitty Helsingin kaupungin vaalipiirin vaaliluetteloon. Voimaantulosäännökseen on tarpeen ottaa säännös siitä, että ennen nyt ehdotettavan lain voimaantuloa tehtyä kuntamerkintää pidetään kyseisen henkilön väestökirjanpitokuntana. Ehdotettu laki ei siten aiheuttaisi muutosta nykyisin ulkomailla asuvien Suomen kansalaisten vaalipiirien määräytymiseen.

2. Voimaantulo

Lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan siten, että niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin

edustajien vaaleissa. Teknisistä syistä lainmuutosten pitäisi tulla voimaan viimeistään vuoden 1996 tammikuussa. Kun kunnallisvaaleja koskeva lainsäädäntö EU:n neuvoston direktiivin mukaan tulee kuitenkin saattaa vastaamaan direktiiviä ennen 1 päivää tammikuuta 1996, tulisi kaikkien ehdotettujen lakien käytännöllisistä syistä tulla voimaan ennen tätä ajankohtaa. Jotta valmistaviin toimenpiteisiin muun muassa vaaleihin liittyvien asiakirjojen suunnitteluun ja atk-ohjelmien testaamiseen voitaisiin ajoissa ryhtyä, ehdotetaan, että lakien täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen lakien voimaantuloa.

Vaalivarmuuden säilyttämiseksi lakeihin liittyviin voimaantulosäännöksiin ehdotetaan lisättäväksi määräys siitä, että jos vaalit tai kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut ehdotettujen lakien voimaantulosta, sovellettaisiin ehdotettujen lakien voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä. Tämä ei koskisi Euroopan parlamentin edustajien vaaleja, jotka on säädetty toimitettaviksi 20 päivänä lokakuuta 1996.

3. Säättämisyjärjestys

Laki Suomen hallitusmuodon 11 §:n muuttamisesta ja laki valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muuttamisesta on perustuslain muutoksina käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyllä tavalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Suomen Hallitusmuodon 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan Suomen Hallitusmuodon 11 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä heinäkuuta 1995 annetussa laissa (969/95), seuraavasti:

11 §

Jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä. Vaalikelpoisuudesta valtiollisissa vaaleissa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään perustuslaissa.

Jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä sen mukaan kuin lailla säädetään. Oikeudesta muutoin osallistua kuntien hallintoon säädetään lailla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 199 .

Jos valtiolliset vaalit, kunnallisvaalit, neuvoo-antava kansanäänestys tai neuvoo-antava kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 6 §, sellaisena kuin se on muutettuna 12 päivänä toukokuuta 1972 ja 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetuilla laeilla (357/72 ja 580/95), seuraavasti:

6 §

Äänioikeutettu on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää kahdeksantoista vuotta.

Äänioikeutetuista pidettävästä rekisteristä säädetään lailla.

Jos kansanedustajain vaalit, neuvoo-antava kansanäänestys tai presidentinvaali toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 199 .

3.

Laki**kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (391/69) 42 §, sellaisena kuin se on 16 päivänä toukokuuta 1975 annetussa laissa (319/75),

muutetaan 2 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §, 2 luku, 26 c §:n 1 momentti, 27 ja 28 §, 29 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 31 d §:n 1 ja 3 momentti, 32 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 ja 5 momentti, 37 a §, 39 §:n 1 momentti, 40 §, 46 §:n 2 momentti, 53 §:n 1 ja 3 momentti, 57 §, 59 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 §:n 1 momentti, 65 ja 66 §, 67 §:n 1 momentin 1 kohta, 68 ja 70 §, 71 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 74, 75 ja 76 §, 77 §:n 2 momentti, 78 ja 80 §, 80 a §:n 1 momentti, 80 b §:n 1 momentti, 80 e §:n 1 ja 6 momentti, 81 ja 90 §, 100 a §:n 1 momentti ja 102 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 32 §, 35 §:n 1 momentti, 40 §, 46 §:n 2 momentti, 57 §, 63 §:n 1 momentti, 80 b §:n 1 momentti, 81 ja 90 § ja 100 a §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (434/90), 8 §:n 1 momentti, 80 §, 80 a §:n 1 momentti ja 80 e §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (80/88), 8 §:n 2 momentti, 26 c §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti ja 71 §:n 3 momentti mainitussa 16 päivänä toukokuuta 1975 annetussa laissa, 10 § muutettuna 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla (370/85) ja mainitulla 18 päivänä toukokuuta 1990 annetulla lailla, 2 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 27 ja 28 §, 29 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 31 d §:n 1 ja 3 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 5 momentti, 37 a § ja 76 § mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, 64 §:n 1 momentti, 65 §, 67 §:n 1 momentin 1 kohta, 68 § ja 71 §:n 1 ja 4 momentti 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (435/92), 66 ja 75 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla, 70 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (498/93), 74 § muutettuna kahdella viimeksi mainitulla lailla, mainitulla 18 päivänä toukokuuta 1990 annetulla lailla ja 12 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla (358/72), 77 §:n 2 momentti viimeksi mainitussa laissa, 78 § muutettuna mainituilla 16 päivänä toukokuuta 1975 ja 3 päivänä toukokuuta 1985 annetuilla laeilla, 80 e §:n 6 momentti mainitussa 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa ja 102 § muutettuna kahdella viimeksi mainitulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 48 b § seuraavasti:

2 §

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta toimitetaan niiden Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella, joilla väestötietojärjestelmän tietojen mukaan on ollut kotikunta Suomessa asianomaisessa vaalipiirissä kuudennen vaalipäivää edeltävän kalenterikuukauden viimeisenä päivänä. Jako toimitetaan jakamalla kunkin vaalipiirin asukasluku vaalipiirin yhteenlasketulla asukasluvulla ja kertomalla saatu luku luvulla 199. Kuhunkin vaalipiiriin tulee laskutoimituksen osoittama kokonaisluku vastaava paikkamäärä. Jos kaikki paikat eivät tule näin jaetuiksi, loput paikat jaetaan vaalipiirien kesken laskutoimituksen osoittamien lukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

Jaon toimittaa valtioneuvosto hyvissä ajoin

ennen vaaleja antamallaan päätöksellä, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

8 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme, sekä 63 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 6 a luvussa tarkoitettua ennakoäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 6 a luvussa tarkoitettua ennakoäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Jäsenet, joista kunnanhallituksen on määrättävä yksi puheenjohtajaksi ja yksi varapuheen-

johtajaksi, sekä varajäsenet on valittava kunnassa asuvista vaalikelpoisista henkilöistä siten, että vaalipiirissä edellisissä vaaleissa esiintyneiden puolueiden on mahdollisuuksien mukaan saatava edustajansa kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi.

10 §

Vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosäätöön otettavista määräyksistä, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Äänioikeusrekisteri

12 §

Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (*äänioikeusrekisteri*).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;
- 3) vaalipiiri, jossa hän on äänioikeutettu;
- 4) hänen kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikuntansa;
- 5) äänestysalue, johon hän kuuluu;
- 6) hänen äänestyspaikkansa vaalipäivänä ja sen osoite;
- 7) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 8) hänen asuinvaltionsa, jollei se ole Suomi;
- 9) rekisteritoimisto, jonka virka-alueella hänen kohdalleen merkitty kunta on;
- 10) päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin;
- 11) kuolintieto, jos hän on kuollut rekisterin perustamisen jälkeen; sekä
- 12) merkintä oikaisuvaatimuksesta, jos sellainen on vireillä, ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin merkitään ko-

tikuntalain mukainen väestökirjanpitokunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Äänioikeutettu kuuluu tällöin kunnan siihen äänestysalueeseen, jonka valtuusto määrää kunnallisvaalilain 3 §:n 1 momentin nojalla niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

13 §

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa on seuraavat tiedot:

- 1) edellä 12 §:n 2 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettut tiedot ja 12 §:n 3 momentissa tarkoitettu väestökirjanpitokunta;
- 2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää;
- 3) vaalit, vaalipäivä ja ennakoäänestyksen aika;
- 4) kortin lähettäjäksi merkityn rekisteritoimiston ja kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 5) rekisteri tai tietojärjestelmä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä
- 6) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 12 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskortti laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakoäänestyksessä.

Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.

14 §

Äänioikeusrekisterissä olevat 12 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä tai puhelimitse maksutta saatavissa rekisteritoimistoissa ja, sen mukaan kuin väestörekisterikeskus määrää, myös muissa paikoissa arkipäivinä virka-aikana alkaen 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Rekisteritoimistot voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Milloin ote annetaan muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on siitä jätettävä

henkilötunnus pois. Ote annetaan maksutta asianomaiselle henkilölle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Väestörekisterikeskus tiedottaa virallisessa lehdessä ja sopivaksi katsomallaan tavalla muutoinkin äänioikeusrekisterin tietojen saata- villapidosta sekä siitä, miten 15 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus on tehtävä.

15 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen rekisteritoimistolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sel- laisiin asianomaisen henkilön äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikunta-asetuksessa (351/94) tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu rekisteritoimistolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oi- kaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä kos- keviin 12 §:n 2 momentin 3—6 kohdassa tar- koitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tar- koitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaa- van oikeusministeriö vahvistaa. Väestörekiste- rikeskuksen on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina rekisteritoi- mistoissa ja muissa paikoissa, joissa äänioi- keusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

16 §

Rekisteritoimiston on ratkaistava oi- kaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä en- nen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisuista mahdol- lisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekiste- riin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Rekisteritoimiston on viipymättä annettava päätös tiedoksi asianosaiselle. Päätös on lähe- tettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusre- kisteriin, rekisteritoimiston on samalla toimitet- tava hänelle 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on päätös julkaistava virallisessa lehdessä.

17 §

Jos väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva äänioi- keusrekisterissä oleva merkintä on virheellinen, on sillä viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioi- keutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäi- vää ennen kello 12.

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 16 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitse tehdä henkilöstä, joka on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekis- terin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hä- nelle on viipymättä lähetettävä 13 §:ssä tarloi- tettu ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on kor- jauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaisel- le henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

18 §

Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oi- kaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja väestörekisterikeskuksen tai rekisteritoimis- ton 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätök- sestä saa asianosainen tehdä valituksen läänin- oikeudelle. Valitus on tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkais- tu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoi- tetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa rekisteritoimistolle edelleen lääninoi- keuteen toimitettavaksi. Valitus on muutoin tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenha- usta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Lääninoikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja asianomaisel- le rekisteritoimistolle. Jos päätös sisältää sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai häntä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden on lisäksi viipymättä ilmoitettava päätöksestä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos lääninoikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä en-

nen vaalipäivää kello 19, sen on lisäksi viipymättä toimitettava päätös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittää sen 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, lääninoikeuden on ilmoitettava tästä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Lääninoikeuden päätökseen äänioikeusrekisteriin ottamista koskevassa asiassa ei saa hakea välittämällä muutosta.

19 §

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos henkilö on ilmeisen virheellisesti 17 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, väestörekisterikeskus voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä lääninoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

20 §

Sen jälkeen kun äänioikeutettu on äänestänyt, äänioikeusrekisteriin merkitään, milloin ja missä äänestys- tai ennakoäänestyspaikassa hän on äänestänyt. Merkinnän voivat tehdä asetuksella säädettävän kotimaan ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija ja vaalilautakunta sekä kunnan keskusvaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunnan pyynnöstä rekisteritoimisto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä rekisteritoimisto. Merkinnän tekemisestä säädetään tarkemmin 5 ja 6 luvussa.

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

21 §

Ennakoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan ministeriön vahvistaman kaavan

mukaisille lomakkeille alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voi määrätä, että kunnan keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Oikeusministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloiden tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisessä muodossa.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole äänestäneet ennakoäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloiden otsikkotietoina vaalipiiri, kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

22 §

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen väestörekisterikeskus hävittää rekisterissä olevat tiedot.

26 c §

Äänioikeus jäsenäänestyksessä on puolueen ja sen perusjärjestön jäsenillä, jotka viimeistään vaalipäivänä täyttävät 18 vuotta.

27 §

Oikeusministeriön on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuunottamatta, mitkä puolueet on merkitty puoluekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

28 §

Puolueen on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen sellaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, jossa puolue aikoo asettaa ehdokkaita kansanedustajiksi, vaalipiirissä toimivan puolueen piiriasiamiehen ja hänen

varamiehensä nimi, postiosoite ja puhelinnumero.

29 §

Hakemus *puolueen ehdokaslistan* julkaisemisesta on puolueen piiriasiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä:

2) kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen puolueen ehdokkaaksi.

31 d §

Hakemus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasiakirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 31 b §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi samassa vaalipiirissä.

32 §

Vaalipiirin keskuslautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ja sen jälkeen 27., 24. ja 23. päivänä ennen vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

35 §

Kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä

ennen vaalipäivää, käsitellään puolueiden hakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen. Samalla puolueiden keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten määrätään arvalla siten, että ensiksi arvotaan vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa.

36 §

Puolueen piiriasiamiehellä on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 täydentää hakemukseen liitettyjä asiakirjoja, oikaista vaalipiirin keskuslautakunnalle annettujen asiakirjojen kohdat, joita vastaan keskuslautakunta on tehnyt huomautuksen 35 §:n 3 momentin 1 kohdan nojalla, sekä tehdä ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia.

37 §

Vaaliliiton muodostamista koskevia ilmoituksia käsitellään ensimmäisen kerran siinä kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää.

Piiriasiamiehillä on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 antaa vaalipiirin keskuslautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

37 a §

Puolueiden ehdokaslistojen julkaisemista koskevat hakemukset ja vaaliliittoja koskevat ilmoitukset, joista on tehty huomautus, ratkaistaan vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksessa, joka pidetään 24. päivänä ennen vaalipäivää.

39 §

Jos ehdokas on kuollut, hänen nimeään ei oteta 40 §:ssä tarkoitettuun ehdokaslistojen yhdistelmään eikä valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin.

40 §

Vaalipiirin keskuslautakunta laatii kokouksessa, joka pidetään 23. päivänä ennen vaalipäivää, *ehdokaslistojen yhdistelmän*, johon ote-

taan ehdokkaista järjestysnumero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi sekä kotikunta.

Vaalipiirin keskuslautakunta huolehtii siitä, että oikeusministeriön ylläpitämään *valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin* merkitään viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen ehdokkaista 1 momentissa tarkoitettujen tietojen henkilötunnus.

Milloin valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on tiedoista jätettävä henkilötunnus pois. Tiedot annetaan maksutta asianomaiselle ehdokkaalle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot hävitetään, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

Oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita ehdokaslistojen yhdistelmän muodosta sekä valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä.

46 §

Jos tasavallan presidentti on määrännyt toimitettaviksi uudet vaalit, on vaalitoimitus ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun määräys uusien vaalien toimittamisesta julkaistiin, jollei tasavallan presidentti määrää vaalitoimitukselle myöhäisempää sunnuntaita. Vaalitoimitus on kuitenkin pidettävä viimeistään ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua siitä, kun määräys uusien vaalien toimittamisesta julkaistiin.

48 b §

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa leimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Äänioikeutettu saa äänestää sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

57 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtä-

vä merkintä vaaliluetteloon. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin, jos se on käytössä äänestysalueessa.

59 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

63 §

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan *laitoksiksi*, taikka joka vaalipäivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, johon hän kuuluu, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

64 §

Ennakoäänestys tapahtuu kotimaassa asetuksella säädetävissä ennakoäänestyspaikoissa ja 63 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laitoksissa sekä ulkomailla niissä Suomen edustustoissa, jotka asetuksella säädetään, ja suomalaisissa laivoissa (*ennakoäänestyspaikat*).

65 §

Äänestyksen järjestämisestä huolehtii asetuksella säädetävässä kotimaan ennakoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa vaalitoimitsija sekä laitoksessa 8 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.

Vaalitoimitsijana on Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen määräämänsä edustuston palveluksessa oleva henkilö ja suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö. Vaalitoimitsijan määräämisestä kotimaan ennakoäänestyspaikkaan säädetään asetuksella.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakoäänestyspaikkaan määrätä useampia vaalitoimitsijoita.

66 §

Ennakoäänestys aloitetaan 11. päivänä en-

nen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää.

Ennakoäänestys asetuksella säädetävissä kotimaan ennakoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

67 §

Ennakoäänestys tapahtuu 66 §:ssä tarkoitetuina ajanjaksoina:

1) asetuksella säädetävässä kotimaan ennakoäänestyspaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin paikka on yleisöä varten avoinna, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;

68 §

Kunnan alueella olevat asetuksella säädettyvät ennakoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

70 §

Ennakoäänestyksessä on käytettävä 48 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta, jotka valmistuttaa oikeusministeriö, sekä 48 b §:ssä tarkoitettua vaalileimasinta.

Lähetekirjeenään voidaan käyttää 13 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia.

71 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 76 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelomakkeita asetuksella säädettyjen kotimaan ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Sanottuja asiakirjoja on vastaavasti lähetettävä ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimia kunnassa olevien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille. Ennakoäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet tarpeineen palautetaan kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet on palautettava ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

Suomalaisen laivan päällikön tulee laivassa toimitettavaa ennakoäänestystä varten tilata 1—3 momentissa tarkoitetut vaaliasiakirjat ja tarvikkeet ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

74 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Lähetekirjeen tulee sisältää:

1) äänestäjän ilmoitus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen; ja

2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta ja nykyisestä osoitteesta.

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus.

75 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähden suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkintöjä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tarkistaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on äänestänyt. Sen jälkeen vaalitoimitsija tekee lähetekirjeeseen kuittausmerkinnän, josta ilmenee äänestyspaikka, äänestyksen toimittamisen ajankohta, äänestäjän henkilötunnus sekä äänestäjän sukunimen kolme en-

simmäistä kirjainta. Äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

76 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 72—75 §:ssä säädetyn tavoin. Todistus on varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella. Milloin lähetekirjeeseen ei tehdä 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, todistus on lisäksi päivättävä ja varustettava ilmoituksella ennakoäänestyspaikasta tai, jos ennakoäänestys on toimitettu laitoksessa, ilmoituksella kunnasta, jossa ennakoäänestyspaikka on. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö painattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita luettelon laatimisesta.

77 §

Suomen edustustosta lähetetään lähetekuoret nopeinta virkapostitietä käyttäen tai kirjattuina lentopostitse ulkoasiainministeriölle edelleen asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle toimitettavaksi.

78 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä. Samoin on meneteltävä, jos lähetekirje, jossa ei ole 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, on niin puutteellinen

tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt. Huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, ja vaalikuori voidaan hyväksyä, merkitään äänioikeusrekisteriin, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä ja äänioikeusrekisteriin äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä lasketaan ja saadut luvut merkitään pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä varmassa tallessa.

80 §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa niin kuin tässä luvussa säädetään äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä Suomessa olevassa kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikuntalaisa tarkoitukseksi kotikunnakseen. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestyksessä.

80 a §

Kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 9 §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. Vaalitoimikunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

80 b §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

80 e §

Kotiaänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen vaalipäivää ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalipäivää arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1—3 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:n 1 ja 3 momentissa, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:ssä tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus.

81 §

Vaalipiirin keskuslautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä keskuslautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12, ryhdyttävä tarkastamaan ennakkoaänestyksessä annettuja 79 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

90 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen pitämässään kokouksessa, joka alkaa kello 18. Keskuslautakunnan on samana päivänä julkaistava vaalien tulos tiedoksipannalla keskuslautakunnassa ja ilmoitettava tiedoksipanossaan myös, kuka on kunkin valitun varamies, sekä laadittava viipymättä kullekin valitulle valtakirja.

100 a §

Jos valituksen johdosta määrätään vaalit

toimittaviksi uudelleen, on vaalitoimitus ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun päätös on saanut lainvoiman.

102 §

Oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin ja valtakunnallisen ehdokasrekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien kustannuksista;

2) ilmoituskorttien, äänestyslippujen, vaali-leimasinten, vaaliluetteloiden, sinetöimismäntien, vaaliurnien sekä 60, 70 ja 71 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen valmistamis- ja lähettämiskustannuksista;

3) asetuksella säädettävien kotimaan ennakkoaänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden menoista; sekä

4) vaalipiirien keskuslautakuntien menoista.

Ulkoasainministeriö vastaa Suomen edustustojen ja suomalaisten laivojen vaalitoimitsijoiden menoista.

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja 80 a §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijoiden muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista menoista.

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Jos kansanedustajain vaalit toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä 8 §:ssä säädetään vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten määrästä, ei sovelleta kunnallisvaalien yhteydessä 20 päivänä loka-kuuta 1996 toimitettavissa Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetun lain (1076/91) 18 §, sellaisena kuin se on 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (499/93),
muutetaan 6—8 §, 11 §:n 1 momentti, 12, 13, 23 ja 24 § sekä 28 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä on 8 § osittain muutettuna mainitulla 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla, sekä *lisätään* lakiin uusi 1 a § ja 15 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 a §

Äänioikeutettu presidentinvaalissa on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä täyttää 18 vuotta.

6 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen presidentinvaalia asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta* sekä ennakoäänestyspaikkoina olevia laitoksia ja kotiaänestystä varten vähintään yksi *vaalitoimikunta*. Niiden asettamisesta on voimassa, mitä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamisesta säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69).

7 §

Vaalipiirin keskuslautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä sekä vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat kolmijäsenisinä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosäätöön otettavista määräyksistä, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

8 §

Presidentinvaalin toimittamista varten perustetaan äänioikeutetuista henkilöistä *äänioikeusrekisteri*, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samaa äänioikeusrekisteriä. Ilmoituskortteja on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.

11 §

Puolueen tai hallitusmuodon 23 a §:ssä tarkoitetun henkilöryhmän on ilmoitettava ehdokas Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslau-

takunnalle. Henkilöryhmän puolesta ilmoituksen tekee sen asiamies. Ilmoituksessa on selvästi mainittava ehdokkaan nimi ja henkilötunnus sekä hänen arvonsa, ammattinsa tai toimensa ja hänen kotikuntansa. Ilmoitukseen on liitettävä ehdokkaan allekirjoittama vakuutus, että hän suostuu olemaan hänet asettaneen puolueen tai henkilöryhmän ehdokkaana ja ottamaan vastaan presidentin toimen.

12 §

Ilmoitus ehdokkaan asettamisesta on toimitettava Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle aikaisintaan 41. päivänä ja viimeistään 31. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

13 §

Ehdokkaan asettamisesta ja ilmoittamisesta hallitusmuodon 23 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on voimassa, mitä 10—12 §:ssä säädetään. Ehdokasta, jonka henkilöryhmä oli aikaisemmin ilmoittanut säädetyssä järjestyksessä Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, pidetään kuitenkin ilman uutta ilmoitusta edelleenkin henkilöryhmän ehdokkaana, jollei henkilöryhmä ole peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan tai ehdokkaaksi asetettu 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua vakuutustaan viimeistään 31. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

15 §

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnan on huolehdittava, että viipymättä 2 momentissa tarkoitetun luettelon laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään ehdokasrekisteriin merkitään ehdokkaista järjestysnumero ja 11 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Ehdokasrekisteristä on muutoin soveltuvin osin

voimassa, mitä valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

23 §

Oikeusministeriön on painatettava viipymättä toista vaalia varten ehdokkaista luettelo, johon heidät on otettava samassa keskinäisessä järjestyksessä ja samoilla järjestysnumeroilla, joilla heidät otettiin ensimmäisen vaalin ehdokasluetteloon, sekä toimitettava luettelo Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, jonka tehtävänä on luettelon jakelu. Luettelosta on muutoin voimassa, mitä siitä 16 §:ssä säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettua luetteloa ei todennäköisesti ole mahdollista toimittaa ajoissa ennakkoäänestyspaikkana olevaan Suomen edustustoon tai suomalaisen laivaan, tulee sinne lisäksi toimittaa tieto luettelon sisällöstä riittävän luotettavaksi arvioitavalla tavalla.

24 §

Toisen vaalin ennakkoäänestyksestä ja vaalitoimituksesta on soveltuvin osin voimassa,

mitä 17 §:ssä säädetään. Äänestyslippu on kuitenkin erivärinen kuin ensimmäisessä vaalissa.

28 §

Milloin valtioneuvosto on hallitusmuodon 23 c §:n nojalla määrännyt ryhdyttäväksi uudelleen toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi, on oikeusministeriön kiireellisesti ilmoitettava tästä vaalipiirien keskuslautakunnille ja ulkoasiainministeriölle, joiden on huolehdittava siitä, että tieto välitetään viipymättä edelleen muille vaaliviranomaisille, sekä väestörekisterikeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Jos presidentinvaali toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (272/95) 5 §,

muutetaan 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 12 §, 13 §:n 2 momentti, 14 ja 16 §, 17 §:n 3 ja 4 momentti, 18 §:n 3 momentti, 22 §, 23 §:n 1 momentti, 30 §, 32 §:n 1 ja 2 kohta ja 34 § sekä *lisätään* 35 §:ään uusi 3 momentti ja 37 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Äänioikeusrekisteri

11 §

Äänioikeusrekisteristä on jäljempänä säädettyin poikkeuksin voimassa, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään.

Äänioikeusrekisteriin otetaan lisäksi jokainen Suomessa äänioikeutettu unionin kansalainen, joka ei ole Suomen kansalainen, jos hän on kirjallisesti ilmoittanut haluavansa käyttää äänioikeuttaan Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa vain Suomessa eikä hän ole, jos hänellä tämän jälkeen on ollut jatkuvasti koti-

kunta Suomessa, peruuttanut tätä ilmoitustaan. Ilmoitus tai sen peruutus on tehtävä rekisteritoimistolle viimeistään 66. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin lisäksi tieto vaalialueesta, jossa hän on äänioikeutettu, sekä tieto hänen kansalaisuudestaan, jollei hän ole Suomen kansalainen.

12 §

Väestörekisterikeskuksen on hyvissä ajoin

ennen vaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille Suomessa äänioikeutetuille unionin kansalaisille, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä on vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

13 §

Jos väestörekisterikeskus on ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa saanut toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että äänioikeusrekisteriin otettava äänioikeutettu on otettu siinä valtiossa samojen vaalien vaaliluetteloon, sen on viipymättä huolehdittava siitä, että asianomainen merkitään äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi.

14 §

Ehdokkaiden asettamisesta siihen liittyvine menettelyineen, ehdokasasettelua koskevasta puolueen päätöksestä, äänioikeutetun kuulumisesta valitsijayhdistykseen ja ehdokaslistojen yhdistelmästä sekä valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä on jäljempänä säädetyin poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään.

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta hoitaa ehdokkaiden asettamisen menettelyssä jäljempänä säädetyin poikkeuksin ne tehtävät, jotka kansanedustajain vaaleista annetun lain mukaan kuuluvat vaalipiirin keskuslautakunnalle.

16 §

Valtakunnallisessa ja vaalialueittaisessa ehdokasasettelussa Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle ilmoitetun puolueen piiriasiamiehen tai, jos vaaliliitto on muodostettu, tälle keskuslautakunnalle ilmoitettujen puolueiden piiriasiamiesten yhdessä taikka yhteislistan asiamiehen on annettava hakemus ehdokaslistan julkaisemisesta sekä ilmoitus vaaliliitosta ja yhteislistasta tälle keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Keskuslautakunta käsittelee hakemukset ja ilmoitukset, tekee puolueiden piiriasiamiehille ja valitsijayhdistysten ja yhteislistojen asiamiehille niitä koskevat huomautukset sekä ratkaisee hakemukset ja ilmoitukset.

Kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää, Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta arpoo noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään, ensin valtakunnallisesti ehdokkaat asettavien puolueiden ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen ja sen jälkeen vaalialueittaisesti ehdokkaat asettavien puolueiden ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen vaalialueiden ehdokaslistojen yhdistelmissä. Kokouksessa, joka pidetään 24. päivänä ennen vaalipäivää, keskuslautakunta antaa ensin jokaiselle hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle valtakunnallisesti asetettavalle ehdokkaalle juoksevan järjestysnumeron noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään. Valtakunnallisesti asetettavien ehdokkaiden järjestyks ja numerot ovat samat kaikilla vaalialueilla, joilla he ovat ehdokkaina. Jos puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla ei kuitenkaan ole valtakunnallisesti asetettavia ehdokkaita kaikilla vaalialueilla, jäävät tältä osin numerot käyttämättä. Tämän jälkeen keskuslautakunta antaa jokaiselle hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle vaalialueittaisesti asetettavalle ehdokkaalle juoksevan järjestysnumeron alkaen ensimmäisestä valtakunnallisen ehdokasasettelun suurimman numeron jälkeisestä vapaasta numerosta. Tämän jälkeen keskuslautakunta laatii vaalialueiden ehdokaslistojen yhdistelmät ja toimittaa ne viipymättä vaalipiirin keskuslautakunnille.

Ehdokaslistojen yhdistelmään on otettava niiden puolueiden nimen ja niiden yhteislistojen nimityksen jälkeen, jotka ovat asettaneet ehdokkaita valtakunnallisessa ehdokasasettelussa, merkintä, josta valtakunnallinen ehdokasasettelu ilmenee.

17 §

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnan on viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmien laatimisen jälkeen ilmoitettava väestörekisterikeskukselle kaikki ehdokaslistojen yhdistelmiin otetut 1 momentissa tarkoitetut unionin kansalaiset. Väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä tieto ehdokaslistojen yhdistelmään ottamisesta kunkin tällaisen ehdokkaan kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle.

Jos väestörekisterikeskus on saanut toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että Suomessa vaalikelpoinen hen-

kilö on asetettu tässä valtiossa ehdokkaaksi samoissa vaaleissa, sen on viipymättä annettava ilmoitus tiedoksi Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle.

18 §

Vaalitoimituksesta muutoin sekä ennakoäänestyksestä ja äänestyslipusta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä kansanedustajain vaaleja varten säädetään.

22 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 alkavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto tai yhteislista yhteensä ovat vaaleissa saaneet vaalipiirissä, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle.

23 §

Saatuana 22 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikkien vaalipiirien keskuslautakunnilta Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa 4. päivänä vaalipäivän jälkeen pitämässään kello 12 alkavassa kokouksessa vaalien tuloksen. Keskuslautakunta vahvistaa ensin kunkin puolueen, vaaliliiton ja yhteislistan koko maassa saamien äänten yhteismäärät sekä kunkin yksittäisen valitsijayhdistyksen saamien äänten yhteismäärien pohjalta tulevien edustajapaikkojen määrän noudattaen soveltuvin osin, mitä vertauslukujen laskemisesta ja äänestyksen tuloksen määräämisestä kansanedustajain vaaleissa säädetään. Jos puolueet ovat yhtyneet eri vaalialueilla vaaliliitoksi eri puolueiden kanssa, kutakin erilaista vaaliliittoa, johon nämä puolueet ovat yhtyneet, pidetään ääniä laskettaessa ja vaalien tulosta vahvistettaessa erillisenä vaaliliittona. Tällaisen puolueen vaaliliittoon kuulumattomana saamia ääniä ei myöskään yhdistetä minkään sen jonkin toisen puolueen kanssa muodostaman vaaliliiton saamiin ääniin.

30 §

Sen lisäksi, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ssä säädetään, suoritetaan

vaalien toimittamisesta aiheutuneet kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien menot valtion varoista. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset perusteista, joiden mukaan menot korvataan.

32 §

Muiden vaalien tai kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja varten oikeusministeriö määrittää:

1) merkitäänkö näissä vaaleissa äänioikeudet samassa yhteydessä toimitettavia muita vaaleja tai kansanäänestystä varten perustettavaan äänioikeusrekisteriin vai perustetaan erilliset äänioikeusrekisterit;

2) laaditaan ja miltä osin yhteiset ilmoituskortit ja ennakoäänestystä varten lähetekirjeet, vaalikuoret ja lähetekuoret;

34 §

Muiden vaalien ja kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavista Euroopan parlamentin edustajien vaaleista aiheutuneista kustannuksista on voimassa, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ssä säädetään.

35 §

Mitä 21 §:ssä säädetään äänten laskentaa koskevien tietojen antamisesta julkisuuteen, ei koske ensimmäisen kerran toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja.

37 §

Tämän lain 13 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä ei noudateta 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa ensimmäisissä Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa, jos Suomessa äänioikeutettu unionin kansalainen, joka ei ole Suomen kansalainen, on 11 §:n 2 momentissa tarkoitetussa ilmoituksessaan vahvistanut, että hän ei ole jo äänestänyt samoissa vaaleissa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

6.

Laki**menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä 26 päivänä kesäkuuta 1987 annetun lain (571/87) 4 § seuraavasti:

4 §

Vaalien yhteydessä toimitettavassa kansanäänestyksessä käytetään vaaleja varten perustettavaa äänioikeusrekisteriä.

Vaaleista erillisenä toimitettavaa kansanäänestystä varten perustetaan äänestysoikeutuista henkilöistä äänestysoikeusrekisteri, josta on voimassa, mitä äänioikeusrekisteristä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laisassa (391/69).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 _____.

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki**kuntalain 10 ja 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun kuntalain (365/95) 10 §:n 2 ja 3 momentti sekä 26 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

10 §

Kunnassa, jonka asukasluku on enintään 2 000, valtuusto voi vaalivuoden kesäkuun loppuun mennessä päättää valittavaksi valtuutettuja pienemminkin parittoman lukumäärän kuin 17, ei kuitenkaan vähempää kuin 13. Lukumäärän muutoksista on viipymättä ilmoitettava sisäasiainministeriölle.

Tässä pykälässä säädetty asukasluku määryytyy väestötietolaissa (507/93) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä vaalivuoden toukuuun 31 päivän päätyessä olevien tietojen mukaan.

26 §

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kunnallisvaaleissa on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjes-

telmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus kunnallisvaaleissa on myös muulla edellä säädetyt edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä tuolloin on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Äänestysoikeus neuvoa-antavassa kunnallisessa kansanäänestyksessä on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään äänestyspäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen äänestyspäivää päivän päättyessä. Äänestysoikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä on myös muulla edellä säädetyt ehdot täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä tuolloin on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan
kuuta 199 . tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos kunnallisvaalit tai kunnallinen kansan- Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
äänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuu- sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpitei-
kautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, siin.

8.

Laki

kunnallisvaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 12 päivänä toukokuuta 1972 annetun kunnallisvaalilain (361/72) 3 §:n 3 momentti, 87 §:n 2 momentti ja 89 §,

muutetaan 3 §:n 1 ja 5 momentti, 3 a §, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 6 §:n 1 ja 3 momentti, 2 luku, 22 §, 24 §:n 1 ja 3 momentti, 25 §:n 3 momentti, 27 §:n 2 momentti, 33 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 ja 38 §, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 §, 44 §:n 2 momentti, 51 §:n 1 ja 3 momentti, 53 §:n 3 momentti, 54 §, 56 §:n 1 momentti, 59 §:n 1 momentti, 60 §:n 1 momentti, 61 ja 62 §, 63 §:n 1 momentti, 64, 66 ja 67 §, 70 §:n 1 ja 2 momentti, 71, 72, 74 ja 74 a §, 74 b §:n 1 momentti, 74 c §:n 1 momentti, 74 f §:n 1 ja 6 momentti, 75 §:n 1 momentti, 82 §, 85 §:n 1 momentti sekä 97 ja 100 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 ja 5 momentti, 6 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 33 §, 40 §:n 1 momentti, 44 §:n 2 momentti, 54 §, 59 §:n 1 momentti ja 74 c §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (436/90), 3 a §, 24 §:n 3 momentti, 25 §:n 3 kohta ja 72 § 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (372/85), 5 §:n 1 momentti, 74 a §, 74 b §:n 1 momentti ja 74 f §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (82/88), 2 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 22 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti ja 38 § 12 päivänä joulukuuta 1975 annetussa laissa (935/75), 37 § muutettuna mainitulla 12 päivänä joulukuuta 1975 annetulla lailla ja 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetulla lailla (332/76), 39 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, 41 §, 60 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 § ja 75 §:n 1 momentti 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (436/92), 61 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, 62 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla, 66 ja 100 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (500/93), 71 § muutettuna mainituilla 18 päivänä toukokuuta 1990 ja 3 päivänä toukokuuta 1985 annetuilla laeilla, 74 ja 82 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 74 §:n 6 momentti ja 97 § mainitussa 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 40 a § seuraavasti:

3 §

Kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jollei ole tarpeen jakaa kuntaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysaluejaosta ja sen muuttamisesta päättää valtuusto tarvittaessa vuosittain viimeistään huhtikuussa, jolloin tehty äänestysaluejako on voimassa niissä vaaleissa ja kansanäänestyksissä, jotka toimitetaan saman vuoden lokakuun 15 päivän ja seuraavan vuoden lokakuun 14 päivän välisenä aikana, molemmat mainitut päivät mukaan lukien. Äänestysaluejakoa koskevassa päätöksessä on

määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Lääninoikeuden tässä pykälässä tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

3 a §

Kunnanhallituksen on ilmoitettava väestörekisterikeskukselle, missä kulloinkin on kunkin äänestysalueen äänestyspaikka.

5 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme, sekä 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 7 a luvussa tarkoitettua ennakoäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 7 a luvussa tarkoitettua ennakoäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Jäsenet, joista kunnanhallituksen on määrättävä yksi puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi, sekä varajäsenet on valittava vaalikelpoisista kunnan jäsenistä siten, että kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa esiintyneiden äänestäjäryhmien on mahdollisuuksien mukaan saatava edustajansa kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi.

6 §

Kuntien keskusvaalilautakunnat ovat päätösvaltaisia viisijäsenisiä sekä vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat kolmijäsenisiä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosääntöön otettavista määräyksistä, ei koske kunnan keskusvaalilautakuntaa, vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Äänioikeusrekisteri

7 §

Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (*äänioikeusrekisteri*).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;

3) hänen kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikuntansa;

4) äänestysalue, johon hän kuuluu;

5) hänen äänestyspaikkansa vaalipäivänä ja sen osoite;

6) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;

7) hänen kansalaisuutensa, jollei hän ole Suomen kansalainen;

8) hänen asumisaikansa Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;

9) rekisteritoimisto, jonka virka-alueella hänen kotikuntansa on;

10) päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin;

11) kuolintieto, jos hän on kuollut rekisterin perustamisen jälkeen; sekä

12) merkintä oikaisuvaatimuksesta, jos sellainen on vireillä, ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

8 §

Väestörekisterikeskuksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille Suomessa äänioikeutetuille unionin kansalaisille, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä on vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

9 §

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa on seuraavat tiedot:

1) edellä 7 §:n 2 momentin 2—5 kohdassa tarkoitettut tiedot;

2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää;

3) vaalit, vaalipäivä ja ennakoäänestyksen aika;

4) kortin lähettäjäksi merkityn rekisteritoimiston ja kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;

5) rekisteri tai tietojärjestelmä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä

6) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskortti laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 7 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyksessä.

Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.

10 §

Äänioikeusrekisterissä olevat 7 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä tai puhelimitse maksutta saatavissa rekisteritoimistoissa ja, sen mukaan kuin väestörekisterikeskus määrää, myös muissa paikoissa arkipäivinä virka-aikana alkaen 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Rekisteritoimistot voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Milloin ote annetaan muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle, on siitä jätettävä henkilötunnus pois. Ote annetaan maksutta asianomaiselle henkilölle ja tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle.

Väestörekisterikeskus tiedottaa virallisessa lehdessä ja sopivaksi katsomallaan tavalla muutoinkin äänioikeusrekisterin tietojen saavillapidosta sekä siitä, miten 11 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus on tehtävä.

11 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen rekisteritoimistolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikunta-asetuksessa (351/94) tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu rekisteritoimistolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 7 §:n 2 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaavan oikeusministeriö vahvistaa. Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava, että lomakkeita

on painettuina tai monistettuina rekisteritoimistoissa ja muissa paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

12 §

Rekisteritoimiston on ratkaistava oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Rekisteritoimiston on viipymättä annettava päätös tiedoksi asianosaiselle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, rekisteritoimiston on samalla toimitettava hänelle 9 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on päätös julkaistava virallisessa lehdessä.

13 §

Jos väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva äänioikeusrekisterissä oleva merkintä on virheellinen, on sillä viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 12 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitse tehdä henkilöstä, joka on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä 9 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

14 §

Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja väestörekisterikeskuksen tai rekisteritoimis-

ton 13 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa asianosainen tehdä valituksen lääninoikeudelle. Valitus on tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoitun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa rekisteritoimistolle edelleen lääninoikeuteen toimitettavaksi. Valitus on muutoin tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhastusta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Lääninoikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja asianomaiselle rekisteritoimistolle. Jos päätös sisältää sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai häntä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden on lisäksi viipymättä ilmoitettava päätöksestä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Mikäli lääninoikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on lisäksi viipymättä toimitettava päätös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittyy sen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, lääninoikeuden on ilmoitettava tästä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Lääninoikeuden päätökseen äänioikeusrekisteriin ottamista koskevassa asiassa ei saa hakea valittamalla muutosta.

15 §

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen esittäessä, että lääninoikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos henkilö on ilmeisen virheellisesti 13 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, väestörekisterikeskus voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä lääninoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

16 §

Sen jälkeen kun äänioikeutettu on äänestänyt, äänioikeusrekisteriin merkitään, milloin ja missä äänestys- tai ennakoäänestyspaikassa hän on äänestänyt. Merkinnän voivat tehdä asetuksella säädetävän ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija ja vaalilautakunta sekä kunnan keskusvaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunnan pyynnöstä rekisteritoimisto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä rekisteritoimisto. Merkinnän tekemisestä säädetään tarkemmin 6 ja 7 luvussa.

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

17 §

Ennakoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan ministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voi määrätä, että kunnan keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Oikeusministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisessä muodossa.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole äänestäneet ennakoäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa on otsikkotietoina kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

18 §

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen väestörekisterikeskus hävittää rekisterissä olevat tiedot.

22 §

Oikeusministeriön on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, mitkä puolueet on merkitty puoluerokisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

24 §

Hakemus *valitsijayhdistyksen ehdokaslistan* julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Hakemuksen voi antaa lautakunnalle myös 28 §:ssä tarkoitettu yhteislistan asiamies.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasia-kirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 21 §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden tämentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa valtuutetun toimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen valitsijayhdistyksen tai puolueen ehdokkaaksi.

25 §

Hakemukseen on liitettävä ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaat on puolueen nimen alla lueteltava siinä järjestyksessä, mihin heidät 40 §:ssä tarkoitettussa ehdokaslistojen yhdistelmässä tulee asettaa. Tiedot ehdokkaista on ilmoitettava niin kuin 24 §:n 3 momentissa on säädetty. Hakemukseen on myös liitettävä puolueen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen jäseniä kunnassa, sekä vaaliasiamiehen valtuutus. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa valtuutetun toimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen puolueen ehdokkaaksi eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

27 §

Yhteislistan, vaaliliiton tai vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaita saa olla enintään valittavien valtuutettujen puolitoistakertainen määrä.

33 §

Kunnan keskusvaalilautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ja sen jälkeen 27., 24., 23. ja 2. päivänä ennen vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

35 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää, esitellään ja tarkastetaan valmistavasti ehdokaslistojen julkaisemisesta koskevat hakemukset niihin liitettyine asiakirjoinen ja ryhdytään ehkä tarpeellisten lisäselvitysten hankkimiseen. Ehdokkaiden nimet, yhteislistat, puolueiden ehdokaslistat ja vaaliliitot on saatettava äänioikeutettujen tietoon ilmoituksella, joka pannaan nähtäväksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa ja kunnan ilmoitustaululla.

36 §

Asiamiehillä, joille huomautuksia 35 §:n 4 momentin mukaisesti on esitetty, on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 tehdä niistä johtuvat oikaisut. Saman ajan kuluessa asiamiehillä on oikeus tehdä ehdokkaan nimeä, ammattia tai tointa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, on puolueiden vaaliasiamiehillä oikeus antaa keskusvaalilautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

37 §

Kunnan keskusvaalilautakunta käsittelee 24. päivänä ennen vaalipäivää uudelleen määrääjänä perille toimitetut vaaliasiakirjat ja tarkastaa niihin 36 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla mahdollisesti tehdyt oikaisut sekä tekee päätökset hakemusten sekä yhteislistaa ja vaaliliittoa koskevien ilmoitusten johdosta. Mää-

räaikana perille toimitetut hakemukset sekä ilmoitukset yhteislistasta ja vaaliliitosta, joita vastaan huomautuksia ei ole esitetty, on hyväksyttävä.

38 §

Valitsijayhdistyksellä tai puolueella, jonka ilmoitusta yhteislistaan tai vaaliliittoon liittymistä ei ole hyväksytty, on oikeus saada ehdokkaansa poistetuksi ehdokaslistojen yhdistelmästä. Tätä koskeva ilmoitus valitsijayhdistyksen asiamiehen ja puolueen osalta sen vaaliasiamiehen on kirjallisesti tehtävä kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 23. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

39 §

Siinä kokouksessa, joka pidetään 23. päivänä ennen vaalipäivää, kunnan keskusvaalilautakunta tekee päätökset 36 §:n 2 momentissa ja 38 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten johdosta. Samassa kokouksessa lautakunta laatii 40 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ehdokaslistojen yhdistelmän.

40 §

Jos vaaleja varten hyväksytyjä ehdokkaita on enemmän kuin valittavia valtuutettuja, kunnan keskusvaalilautakunnan on laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä. Kaikki ehdokaslistat järjestetään samalle puolelle lehteä. Yhdistelmässä ei saa olla muuta kuin yhteinen otsake, josta käy selville, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu, sekä puolueiden nimet ja yhteislistojen nimitykset, jotka on merkittävä kunkin puolueen ja yhteislistan yläpuolelle, sekä kaikki ehdokkaat järjestysnumeroineen. Ehdokaslistojen yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. Puolueiden ehdokaslistojen ja yhteislistojen järjestys yhdistelmässä määräytyy keskusvaalilautakunnan suorittaman arvonnin perusteella siten, että yhdistelmään merkitään ensin puolueet arvotussa järjestyksessä ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle ja niiden jälkeen yhteislistat niin ikään arvotussa järjestyksessä vasemmalta oikealle. Puolueiden järjestyksen määräämiseksi arvotaan ensiksi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa. Jos kunnassa on ehdokkaita asettaneita puolueita, vaaliliittoja, valitsijayhdistyksiä tai yhteislistoja niin paljon, että niiden

ryhmittely ehdokaslistojen yhdistelmässä vasemmalta oikealle oleellisesti häittäisi yhdistelmän luettavuutta, keskusvaalilautakunta voi ryhmitellä puolueet, vaaliliitot, valitsijayhdistykset ja yhteislistat tai osan niistä yhdistelmään myös alekkain.

40 a §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin viipymättä merkitään ehdokkaista järjestysnumero ja 21 §:ssä tarkoitettut tiedot sekä henkilötunnus.

Milloin valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on tiedoista jätettävä henkilötunnus pois. Tiedot annetaan maksutta asianomaiselle ehdokkaalle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot hävitetään, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

Oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä.

41 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee saattaa ehdokaslistojen yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan ja lisäksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Riittävä määrä yhdistelmiä on hyvissä ajoin ennen vaaleja toimitettava kunnanhallitukselle, vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kunnan alueella olevien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Niitä on myös pidettävä kunnan jäsenten saatavissa.

44 §

Vaalitoimitus on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Ilmoituksessa on mainittava vaaliaika ja äänestysalueiden äänestyspaikat.

51 §

Äänioikeutettu saa äänestää sen äänestysalu-

een vaalitoimituksessa, joka on merkitty ääni-oikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

53 §

Kunnallisvaaleissa äänestysliput leimataan samanlaisella vaalileimasimella kuin kansanedustajain vaaleissa.

54 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin, jos se on käytössä äänestysalueessa.

56 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päätyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

59 §

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan *laitoksiksi*, taikka joka vaalipäivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, johon hän kuuluu, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

60 §

Ennakkoäänestys tapahtuu asetuksella säädetävissä ennakkoäänestyspaikoissa ja 59 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laitoksissa (*ennakkoäänestyspaikat*).

61 §

Äänestyksen järjestämisestä huolehtii asetuksella säädetävässä ennakkoäänestyspaikassa vaalitoimitsija sekä laitoksessa 5 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.

Vaalitoimitsijan määräämisestä säädetään asetuksella.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakkoäänestyspaikkaan määrätä useampia vaalitoimitsijoita.

62 §

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan 5. päivänä ennen vaalipäivää.

Ennakkoäänestys asetuksella säädetävissä ennakkoäänestyspaikoissa voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakkoäänestys tapahtuu 62 §:ssä tarkoitettuina ajanjaksoina:

1) asetuksella säädetävässä ennakkoäänestyspaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin paikka on yleisöä varten avoinna, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä; ja

2) laitoksessa, sen mukaan kuin vaalitoimikunta määrää, ennakkoäänestyksen lopettamispäivänä tai sitä edeltävänä päivänä sekä yhtenä muuna päivänä toimikunnan määrääminä aikoina.

64 §

Kunnan alueella olevat asetuksella säädettyvät ennakkoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

66 §

Ennakkoäänestyksessä on käytettävä 46 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua, vaalikuorta, lähete kirjettä ja lähete kuorta, jotka valmistuttaa oikeusministeriö sekä 53 §:n 3 momentissa tarkoitettua vaalileimasinta.

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 9 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia.

67 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tarpeellisin oh-

jein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 72 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelolomakkeita asetuksella säädettävien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettavaksi vaalitoimikunnille.

70 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Lähetekirjeen tulee sisältää:

1) äänestäjän ilmoitus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen; ja

2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta ja nykyisestä osoitteesta.

71 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitetuna vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähdén suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkintöjä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tarkistaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on äänestänyt. Sen jälkeen vaalitoimitsija tekee lähetekirjeeseen kuittausmerkinnän, josta ilmenee äänestyspaikka, äänestyksen toimittamisen ajankohta, äänestäjän henkilötunnus sekä äänestäjän sukunimen kolme ensimmäistä kirjainta. Äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

72 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 68—71 §:ssä säädettyin tavoin. Todistus on varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella. Milloin lähetekirjeeseen ei

tehdä 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, todistus on lisäksi päivättävä ja varustettava ilmoituksella ennakoäänestyspaikasta tai, jos ennakoäänestys on toimitettu laitoksessa, ilmoituksella kunnasta, jossa ennakoäänestyspaikka on. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö painattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita luettelon laatimisesta.

74 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä. Samoin on meneteltävä, jos lähetekirje, jossa ei ole 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt. Huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, ja vaalikuori voidaan hyväksyä, merkitään äänioikeusrekisteriin, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä ja äänioikeusrekisteriin äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä lasketaan ja saadut luvut merkitään pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä varmassa tallessa.

74 a §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa niin kuin tässä luvussa säädetään äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikuntalaissa tarkoitetuksi kotikunnakseen. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestyksessä.

74 b §

Kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 5 a §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. Vaalitoimikunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

74 c §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

74 f §

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen vaalipäivää ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalipäivää arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 71 §:n 1 ja 3 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 8 §:ssä tarkoitettua ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu ilmoitus.

75 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisin-

taan kello 12, ryhdyttävä tarkastamaan ennakoäänestyksessä annettuja 74 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kukin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

82 §

Valtuutetuille valitaan varavaltuutetut siten kuin kuntalain 11 §:ssä säädetään. Jos kaikkia varavaltuutetun toimia ei saada näin täytetyksi, jää varavaltuutettujen määrä vajaaksi.

85 §

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen.

97 §

Milloin on määrätty toimitettavaksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Asetuksella säädetävissä ennakoäänestyspaikoissa ei ennakoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisenä, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

100 §

Oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin ja valtakunnallisen ehdokasrekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien kustannuksista;

2) ilmoituskorttien, äänestyslippujen, vaalileimasinten, vaaliluetteloiden, vaaliurnien, sinetöimisvälineiden sekä 57, 66 § ja 67 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen valmistamis- ja lähettämiskustannuksista; ja

3) asetuksella säädettyjen ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden menoista.

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja 74 b §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijoiden muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista menoista.

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien

tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Jos kunnallisvaalit tai neuvoo-antava kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tä-

män lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä 5 §:ssä säädetään vaalilautakuntien jäsenten ja varajäsenten määrästä, ei sovelleta 20 päivänä lokakuuta 1996 Euroopan parlamentin edustajien vaalien kanssa yhtäaikaisesti toimitettavissa kunnallisvaaleissa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki

neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetun lain (656/90) 1, 4 ja 8 §, 16 §:n 2 momentti sekä 18 § seuraavasti:

1 §

Tämä laki koskee menettelyä, jota noudetaan kuntalain (365/95) 30 §:ssä tarkoitetuissa neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä.

4 §

Kuntalain 31 §:ssä tarkoitetussa kansanäänestyksen toimittamista tarkoittavassa kunnan jäsenen aloitteessa on yksilöitävä asia, josta kansanäänestys halutaan toimitettavaksi. Aloitteen tekijöiden on aloitteessa vakuutettava, että he ovat äänestysoikeutettuja kunnan asukkaita. Aloitteen tekijöiden omakätisten allekirjoitusten alle on selvästi merkittävä heidän nimensä, ammattinsa tai toimensa ja osoitteensa.

8 §

Kansanäänestystä varten kunnan keskusvaalilautakunta perustaa äänestysoikeutetuista henkilöistä äänestysoikeusrekisterin, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä äänioikeusrekisteristä säädetään kunnallisvaalilain 7 §:ssä.

Kunnanhallituksen on viimeistään 55. päivänä ennen äänestyspäivää ilmoitettava väestörekisterikeskukselle kansanäänestyksen toimittamisesta ja siitä, haluaako se äänestysoikeusrekisteriin otettavat tiedot käyttöönsä konekielisessä muodossa vai paperitulosteina. Paperitu-

losteista on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnallisvaalilain 17 §:ssä säädetään vaaliluteloista.

Väestörekisterikeskuksen on viimeistään 30. päivänä ennen äänestyspäivää toimitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle äänestysoikeusrekisteriin otettavat tiedot.

16 §

Kansanäänestyksessä käytetään kunnan keskusvaalilautakunnille ja vaalilautakunnille kunnallisvaalilain 100 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla hankittuja sinetöimisvälineitä.

18 §

Kansanäänestyksessä on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvin osin noudatettava, mitä kunnallisvaalilain 4 §:n 3 momentissa, 6 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa, 15 §:n 1 ja 2 momentissa, 17 §:n 3 momentissa, 45 ja 46 §:ssä, 47—51 §:ssä, 53 ja 54 §:ssä, 56 §:n 1—4 momentissa, 57 ja 58 §:ssä, 70 §:n 2 momentissa, 74 §:ssä, 75 §:n 1 momentissa, 76, 84 ja 87 §:ssä, 88 §:n 3 momentissa sekä 89, 95 ja 99 §:ssä säädetään. Mitä kunnallisvaalilain 95 §:ssä säädetään, ei kuitenkaan koske määräaikaa, joka 10 §:n 2 momentissa säädetään kirjeäänestysasiakirjojen palauttamiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
kuuta 199 .

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki

kotikuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 11 päivänä maaliskuuta 1994 annetun kotikuntalain (201/94) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 2 luvun otsikko, 9 §, 4 luvun otsikko, 16 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti ja 19 §:n 2 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan määräytymisestä.

Tämän lain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta merkitään väestötietolaissa (507/93) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään voidaan merkitä myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka.

sa tai puolisonsa kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Jos vanhemmilla tai puolisoilla ei ollut tällöin kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa, väestökirjanpitokunta on Helsinki.

9 §

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä

Kun 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut rekisteritoimistolle, sen on välittömästi tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä henkilön kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella. Merkintää ei kuitenkaan saa tehdä, jos ilmoitus on ilmeisesti tosiasioiden vastainen, puutteellinen tai muuten sellainen, ettei merkintää voida sen perusteella luotettavasti tehdä. Jos henkilöllä ei ole asuntoa, merkitään hänet väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi.

Ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta on se kunta, joka viimeksi oli hänen kotikuntansa Suomessa.

Jos Suomen kansalaisella ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, hänen väestökirjanpitokuntansa määräytyy äidin, isän tai puolison kotikunnan taikka väestökirjanpitokunnan mukaan mainitussa järjestyksessä. Väestökirjanpitokunta on se kunta, joka hänen saadessaan Suomen kansalaisuuden oli hänen vanhempan-

Jos rekisteritoimisto on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumista koskevan tiedon taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

Merkintä väestökirjanpitokunnasta 6 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdään, kun henkilön tiedot merkitään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

2 luku

Kotikunnan ja väestökirjanpitokunnan määräytyminen

6 a §

Väestökirjanpitokunta

4 luku

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjaus

16 §

Asiavirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehty kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa taikka väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka vääriin lain soveltamiseen, voi se rekisteritoimisto, jonka toimialueella henkilön kotikunta tai väestökirjanpitokunta on, omasta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjata virheen. Ennen kuin rekisteritoimisto tekee virheen korjauksen omasta aloitteestaan, sen on varattava asianomaiselle henkilölle tilaisuus antaa määräajassa selvitys asiasta. Määräajan laiminlyöminen ei ole esteenä virheen korjaukselle.

17 §

Kirjoitusvirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehdyssä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa taikka väestökirjanpitokuntaa koskevassa merkinnässä on ilmeinen kirjoitusvirhe, on sen rekisteritoimiston, jonka toimialueella henkilön kotikunta taikka väestökirjanpitokunta on, omasta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjattava se.

18 §

Muutoksenhaku rekisteritoimiston ratkaisuun

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta rekisteritoimiston ratkaisuun uhkasakkoa, ilmoitusrikemaksun määräämistä sekä kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjausta koskevassa asiassa valittamalla siitä sille lääninoikeudelle, jonka tuomiopiirissä ratkaisun tehnyt rekisteritoimisto sijaitsee, siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

19 §

Muutoksenhaku lääninoikeuden päätökseen

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevalta osalta ei lääninoikeuden päätökseen kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ulkomailla tämän lain voimaan tullessa vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnaksi on katsottava ennen lain voimaantuloa väestötietojärjestelmään vaalipiirin vaaliluettelon laatimista varten merkitty kunta.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

1.

Laki**Suomen Hallitusmuodon 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan Suomen Hallitusmuodon 11 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä heinäkuuta 1995 annetussa laissa (969/95), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Jokaisella Suomen kansalaisella, joka *ennen äänestysvuotta* on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä. Vaalikelpoisuudesta valtiollisissa vaaleissa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään perustuslaissa.

Jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka *ennen äänestysvuotta* on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä sen mukaan kuin lailla säädetään. Oikeudesta muutoin osallistua kuntien hallintoon säädetään lailla.

Ehdotus

11 §

Jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä. Vaalikelpoisuudesta valtiollisissa vaaleissa on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään perustuslaissa.

Jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä sen mukaan kuin lailla säädetään. Oikeudesta muutoin osallistua kuntien hallintoon säädetään lailla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Jos valtiolliset vaalit, kunnallisvaalit, neuvoantava kansanäänestys tai neuvoantava kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 6 §, sellaisena kuin se on muutettuna 12 päivänä toukokuuta 1972 ja 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetuilla laeilla (357/72 ja 580/95), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Vaalioikeutettu on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, *sekä mies että nainen*, joka ennen vaalivuotta on täyttänyt kahdeksantoista vuotta.

Vaalioikeutetuista laadittavista vaaliluette-loista säädetään lailla.

6 §

Äänioikeutettu on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, joka *viimeistään vaalipäivänä täyttää* kahdeksantoista vuotta.

Äänioikeutetuista pidettävästä rekisteristä säädetään lailla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Jos kansanedustajain vaalit, neuvoo-antava kansanäänestys tai presidentinvaali toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (391/69) 42 §, sellaisena kuin se on 16 päivänä toukokuuta 1975 annetussa laissa (319/75),

muutetaan 2 §, 8 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §, 2 luku, 26 c §:n 1 momentti, 27 ja 28 §, 29 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 31 d §:n 1 ja 3 momentti, 32 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 ja 5 momentti, 37 a §, 39 §:n 1 momentti, 40 §, 46 §:n 2 momentti, 53 §:n 1 ja 3 momentti, 57 §, 59 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 §:n 1 momentti, 65 ja 66 §, 67 §:n 1 momentin 1 kohta, 68 ja 70 §, 71 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 74, 75 ja 76 §, 77 §:n 2 momentti, 78 ja 80 §, 80 a §:n 1 momentti, 80 b §:n 1 momentti, 80 e §:n 1 ja 6 momentti, 81 ja 90 §, 100 a §:n 1 momentti ja 102 §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 32 §, 35 §:n 1 momentti, 40 §, 46 §:n 2 momentti, 57 §, 63 §:n 1 momentti, 80 b §:n 1 momentti, 81 ja 90 § ja 100 a §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (434/90), 8 §:n 1 momentti, 80 §, 80 a §:n 1 momentti ja 80 e §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (80/88), 8 §:n 2 momentti, 26 c §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti ja 71 §:n 3 momentti mainitussa 16 päivänä toukokuuta 1975 annetussa laissa, 10 § muutettuna 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla (370/85) ja mainitulla 18 päivänä toukokuuta 1990 annetulla lailla, 2 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 27 ja 28 §, 29 §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 31 d §:n 1 ja 3 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 5 momentti, 37 a § ja 76 § mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, 64 §:n 1 momentti, 65 §, 67 §:n 1 momentin 1 kohta, 68 § ja 71 §:n 1 ja 4 momentti 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (435/92), 66 ja 75 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla, 70 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (498/93), 74 § muutettuna kahdella viimeksi mainitulla lailla, mainitulla 18 päivänä toukokuuta 1990 annetulla lailla ja 12 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla (358/72), 77 §:n 2 momentti viimeksi mainitussa laissa, 78 § muutettuna mainituilla 16 päivänä toukokuuta 1975 ja 3 päivänä toukokuuta 1985 annetuilla laeilla, 80 e §:n 6 momentti mainitussa 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa ja 102 § muutettuna kahdella viimeksi mainitulla lailla, sekä

lisätään lakiin uusi 48 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Kansanedustajain paikkojen jako vaalipiirien kesken Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta toimitetaan väestökirjalaisa (141/69) tarkoitetun vaalivuotta edeltäneen vuoden tai, jos vaalitoimitus on syyskuun 1. päivänä tai sen jälkeen, vaalivuoden ensimmäisen päivän Suomen kansalaisista muodostuvan asukasluvun mukaan. Jaon toimittaa valtioneuvosto hyvissä ajoin ennen vaaleja antamallaan päätöksellä, joka julkaistaan Suomen säädös-kokoelmassa.

Ehdotus

2 §

Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta toimitetaan niiden Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella, joilla väestötietojärjestelmän tietojen mukaan on ollut kotikunta Suomessa asianomaisessa vaalipiirissä kuudennen vaalipäivää edeltävän kalenterikuukauden päättyessä. Jako toimitetaan jakamalla kunkin vaalipiirin asukasluku vaalipiirien yhteenlasketulla asukasluvulla ja kertomalla saatu luku luvulla 199. Kuhunkin vaalipiiriin tulee laskutoimituksen osoittama kokonaislukua vastaava paikkamäärä. Jos kaikki paikat eivät tule näin jaetuiksi, loput paikat jaetaan vaalipiirien kesken laskutoimituksen osoittamien lukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Kunnanvaltuuston on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu viisi jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään viisi, sekä 63 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 6 a luvussa tarkoitettua ennakköäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 6 a luvussa tarkoitettua ennakköäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Jäsenet, joista valtuuston on määrättävä yksi puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi sekä varajäsenet on valittava kunnassa asuvista vaalikelpoisista henkilöistä siten, että he mahdollisuuksien mukaan edustavat vaalipiirissä edellisissä vaaleissa esiintyneitä puolueita.

10 §

Vaalilautakunnat ovat päätösvaltaisia viisijäsenisiä ja vaalitoimikunnat kolmijäsenisiä.

Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Mitä kunnallislain 70 §:n 1 momentissa on säädetty kunnanhallituksen edustajasta ja 2 momentissa läsnäolo-oikeudesta lautakunnassa, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Vaaliluettelot

12 §

Vaaliluetteloita edustajinvaaleissa ovat äänestysalueiden *vaaliluettelot* ja vaalipiirien *vaaliluettelot*.

Äänestysalueiden vaaliluetteloita ovat luettelot niistä vaalioikeutetuista henkilöistä, joilla on ollut väestökirjalaisissa tarkoitettu kotipaikka Suomessa vaalivuotta edeltäneen vuoden en-

8 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten *vaalilautakunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme, sekä 63 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 6 a luvussa tarkoitettua ennakköäänestystä varten yksi tai useampi *vaalitoimikunta*, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 6 a luvussa tarkoitettua ennakköäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Jäsenet, joista *kunnanhallituksen* on määrättävä yksi puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi, sekä varajäsenet on valittava kunnassa asuvista vaalikelpoisista henkilöistä siten, että *vaalipiirissä edellisissä vaaleissa esiintyneiden puolueiden* on mahdollisuuksien mukaan saatava edustajansa *kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi.*

10 §

Vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisiä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosääntöön otettavista määräyksistä, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Äänioikeusrekisteri

12 §

Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (äänioikeusrekisteri).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot, sellaisina kuin

Voimassa oleva laki

simmäisenä päivänä. Jos vaalitoimitus on syyskuun 1. päivänä tai sen jälkeen, laaditaan luettelot kuitenkin niistä vaalioikeutetuista, joilla on ollut kotipaikka Suomessa vaalivuoden ensimmäisenä päivänä.

13 §

Äänestysalueiden vaaliluetteloiden pohjaksi kirjoitetaan kunnittain erikseen jokaisen äänestysalueen osalta *pohjaluettelot* vaalivuotta edeltäneen vuoden kesäkuun lopussa voimassa olleen äänestysaluejaon mukaisesti. Jos vaalitoimitus on syyskuun 1. päivänä tai sen jälkeen, kirjoitetaan pohjaluettelot kuitenkin vaalivuoden kesäkuun lopussa voimassa olleen äänestysaluejaon mukaisesti. Pohjaluetteloihin on otettava jokainen väestön keskusrekisterissä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa vaalioikeutettu henkilö, jolla on ollut väestökirjalaisissa tarkoitettu kotipaikka kunnassa asianomaisella äänestysalueella vaalivuotta edeltäneen vuoden tai, jos vaalitoimitus on syyskuun 1. päivänä tai sen jälkeen, vaalivuoden ensimmäisenä päivänä. Pohjaluettelot on laadittava henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjes-

Ehdotus

ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;
- 3) vaalipiiri, jossa hän on äänioikeutettu;
- 4) hänen kotikuntalaisa (201/94) tarkoitettu kotikuntansa;
- 5) äänestysalue, johon hän kuuluu;
- 6) hänen äänestyspaikkansa vaalipäivänä ja sen osoite;
- 7) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 8) hänen asuinvaltionsa, jollei se ole Suomi;
- 9) rekisteritoimisto, jonka virka-alueella hänen kohdalleen merkitty kunta on;
- 10) päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin;
- 11) kuolintieto, jos hän on kuollut rekisterin perustamisen jälkeen; sekä
- 12) merkintä oikaisuvaatimuksesta, jos sellainen on vireillä, ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpitokunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Äänioikeutettu kuuluu tällöin kunnan siihen äänestysalueeseen, jonka valtuusto määrää kunnallisvaalilain 3 §:n 1 momentin nojalla niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

13 §

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa on seuraavat tiedot:

- 1) edellä 12 §:n 2 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettut tiedot ja 12 §:n 3 momentissa tarkoitettu väestökirjanpitokunta;
- 2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää;
- 3) vaalit, vaalipäivä ja ennakkoäänestyksen aika;
- 4) kortin lähettäjäksi merkityn rekisteritoimiston ja kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 5) rekisteri tai tietojärjestelmä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä
- 6) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Voimassa oleva laki

tyksessä ja niihin on merkittävä henkilöiden täydellinen nimi ja henkilötunnus.

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva ilmoituskortti, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, hänen syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luettelajan kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, missä vaalipiirissä hän on vaalioikeutettu, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakköäänestyksestä. Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakköäänestyksessä.

Pohjaluetteloiden ja ilmoituskorttien laatimiseen on ryhdyttävä hyvissä ajoin ennen vaaleja. Jos tasavallan presidentin määräyksestä on toimitettava uudet vaalit, on laatimiseen ryhdyttävä heti, kun tieto uusien vaalien toimittamisesta on saatu.

Pohjaluettelot ja ilmoituskortit laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille. Väestörekisterikeskuksen on toimitettava pohjaluettelot ja ilmoituskortit asianomaiselle rekisteritoimistolle, jonka on tehtävä niihin tarpeelliset äänioikeuteen vaikuttavat muutokset ja toimitettava ne edelleen kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 44. päivänä ennen vaaleja.

14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkittämättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaisissa tarkoitettu kotipaikka Suomessa sen vuoden ensimmäisenä päivänä, jonka mukaan pohjaluettelot on kirjoitettava, ja joka ennen äänestysalueiden vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjaluetteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, ylivivaamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy. Henkilö, jonka osalta

Ehdotus

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 12 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskortti laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakköäänestyksessä.

Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.

14 §

Äänioikeusrekisterissä olevat 12 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä tai puhelimitse maksutta saatavissa rekisteritoimistoissa ja, sen mukaan kuin väestörekisterikeskus määrää, myös muissa paikoissa arkipäivinä virka-aikana alkaen 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Rekisteritoimistot voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Milloin ote annetaan muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on siitä jätettävä henkilötunnus pois. Ote annetaan maksutta asianomaiselle henkilölle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Väestörekisterikeskus tiedottaa virallisessa lehdessä ja sopivaksi katsomallaan tavalla muu-

Voimassa oleva laki

vaalioikeuden menettämisestä virallisen selvityksen mukaan lakkaa ennen vaalipäivää, on merkittävä luetteloon äänioikeutetuksi.

Kun pohjaluettelo on edellä mainituin tavoin tarkastettu ja oikaistu, se on merkittävä äänestysalueen vaaliluetteloksi ja kunnan keskusvaalilautakunnan puolesta allekirjoitettava. Ilmoituskortit on oikaistava vastaavasti.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on heti ilmoitettava kirjallisesti väestörekisterikeskukselle pohjaluetteloihin tehdyistä vaalioikeutta koskevista muutoksista.

Rekisteritoimistot ja muut väestökirjojen pitäjät sekä nimismiehet, kaupunginviskaalit, kihlakunnantuomarit ja raastuvanoikeudet ovat velvolliset antamaan kunnan keskusvaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot. Keskusvaalilautakunta voi kutsua yhden tai useamman henkilön kustakin äänestysalueesta palkallisena asiantuntijana avustamaan äänestysalueen vaaliluetteloa laadittaessa.

15 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle sen jälkeen kun se ja pohjaluettelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja.

16 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on asetettava äänestysalueiden vaaliluettelot kunnan alu-

Ehdotus

toinkin äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten 15 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus on tehtävä.

15 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen rekisteritoimistolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikunta-asetuksessa (351/94) tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu rekisteritoimistolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 12 §:n 2 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaavan oikeusministeriö vahvistaa. Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina rekisteritoimistoissa ja muissa paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

16 §

Rekisteritoimiston on ratkaistava oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäi-

Voimassa oleva laki

eella nähtäviksi tarkastusta varten kahtena arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauantaina, alkaen 32. päivästä ennen vaaleja. Vaaliluettelot pidetään nähtävinä molempina päivinä kello 9—20 asianmukaisen valvonnan alaisina.

Vaaliluettelot on tarvittaessa asetettava nähtäviksi useammassa paikassa kunnan alueella. Milloin erityiset syyt vaativat ja jollei äänioikeutetuille aiheudu kohtuutonta haittaa, voidaan vaaliluettelot pitää nähtävinä kunnan ulkopuolellakin.

Siitä, milloin ja missä vaaliluettelot ovat nähtävänä, on annettava ennakoita hyvissä ajoin tieto sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

Väestörekisterikeskukselle tehtävästä ilmoituksesta siitä, missä vaaliluettelot pidetään nähtävinä ja missä on kunkin äänestysalueen äänestyspaikka, on säädetty kunnallisvaalilain 3 a §:ssä.

17 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänestysalueen vaaliluettelosta tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 23. päivänä ennen vaaleja ennen kello 16.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun oikaisuvaatimuksen voi puoliso ilman valtuutusta tehdä toisen puolison puolesta.

Jos joku katsoo, että henkilö on oikeudettomasti merkitty äänestysalueen vaaliluetteloon äänioikeutetuksi, voi hän tehdä sitä koskevan perustellun kirjallisen oikaisuvaatimuksen kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 26. päivänä ennen vaaleja ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön vaalioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet vaaliluettelon allekirjoittamisen jälkeen.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettu oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaavan oikeusministeriö vahvistaa. Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavina paikoissa, joissa vaaliluettelot ovat nähtävinä, sekä tarpeen mukaan muuallakin kunnan alueella.

Ehdotus

vää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Rekisteritoimiston on viipymättä annettava päätös tiedoksi asianosaiselle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, rekisteritoimiston on samalla toimitettava hänelle 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on päätös julkaistava virallisessa lehdessä.

17 §

Jos väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva äänioikeusrekisterissä oleva merkintä on virheellinen, on sillä viran puolesta oikeus lisätä henkilöä äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 16 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitse tehdä henkilöstä, joka on kuollut äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä 13 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä olevaa henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

Kun oikaisuvaatimus tarkoittaa henkilön poistamista äänestysalueen vaaliluettelosta 17 §:n 3 momentissa tai 22 §:ssä tarkoitetulla perusteella, on kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan heti ilmoitettava oikaisuvaatimuksesta ja sen sisällöstä sille henkilölle, jota oikaisuvaatimus koske. Tälle on samalla ilmoitettava, että hänellä on tilaisuus nähdä oikaisuvaatimus osoitetussa paikassa ja antaa vaatimuksen johdosta kunnan keskusvaalilautakunnalle selityksensä viimeistään 20. päivänä ennen vaaleja ennen kello 12. Lisäksi on ilmoitettava, että jollei selitystä anneta, asia ratkaistaan siitä huolimatta.

Ilmoitus oikaisuvaatimuksesta on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta ilmoitus voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on ilmoitus viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan mainitsematta siinä kuitenkaan oikaisuvaatimuksen perustetta.

19 §

Äänestysalueen vaaliluetteloa koskevat oikaisuvaatimukset käsitellään ja ratkaistaan kunnan keskusvaalilautakunnan kokouksessa, joka pidetään 20. päivänä ennen vaaleja ja joka alkaa kello 16. Keskusvaalilautakunnan on kussakin asiassa annettava päätös, joka perusteluineen on merkittävä pöytäkirjaan.

Keskusvaalilautakunnan päätös on lopullinen. Jos oikaisuvaatimus kuitenkin on hylätty tai jätetty tutkimatta taikka jos 17 §:n 3 momentissa säädettyssä järjestyksessä tehtyyn oikaisuvaatimukseen suostutaan, päätös on viipymättä alistettava lääninoikeuden tutkittavaksi. Lääninoikeudelle toimitettavaan päätökseen on liitettävä sen perusteena olevat asiakirjat.

18 §

Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja väestörekisterikeskuksen tai rekisteritoimiston 17 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa asianosainen tehdä valituksen lääninoikeudelle. Valitus on tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa rekisteritoimistolle edelleen lääninoikeuteen toimitettavaksi. Valitus on muutoin tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Lääninoikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja asianomaiselle rekisteritoimistolle. Jos päätös sisältää sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai häntä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden on lisäksi viipymättä ilmoitettava päätöksestä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos lääninoikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on lisäksi viipymättä toimitettava päätös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittyy sen 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, lääninoikeuden on ilmoitettava tästä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Lääninoikeuden päätökseen äänioikeusrekisteriin ottamista koskevassa asiassa ei saa hakea valittamalla muutosta.

19 §

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos henkilö on ilmeisen virheellisesti 17 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, väestörekisterikeskus voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä lääninoikeuden tai korkeimman hallin-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Lääninoikeuden on annettava päätöksestään äänestysalueen vaaliluettelon oikaisemista koskevassa asiassa viipymättä tieto kunnan keskusvaalilautakunnalle, jonka on heti pantava päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle. Keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava päätöksestä sillä tavoin kuin 18 §:n 2 momentissa säädetään oikaisuvaatimuksen tekijälle ja sille, jonka äänioikeutta päätös koskee.

21 §

Lääninoikeuden päätökseen äänestysalueen vaaliluettelon oikaisemista koskevassa asiassa ei saa hakea valittamalla muutosta, ellei korkein hallinto-oikeus myönnä asianosaiselle valituslupaa. Valituslupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

Valituslupahakemus on tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä, kun kunnan keskusvaalilautakunta on pannut lääninoikeuden päätöksen nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle. Lupahakemuksen saa toimittaa lääninoikeudelle sen toimesta korkeimmalle hallinto-oikeudelle lähetettäväksi. Valituslupaa on muutoin haettava ja valitus tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Korkeimman hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto hakijalle, lääninoikeudelle, kunnan keskusvaalilautakunnalle sekä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee.

22 §

Jos rekisteritoimisto katsoo, että henkilö

20 §

Sen jälkeen kun äänioikeutettu on äänestänyt, äänioikeusrekisteriin merkitään, milloin ja missä äänestys- tai ennakkoäänestyspaikassa hän on äänestänyt. Merkinnän voivat tehdä asetuksella määrättävän kotimaan ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija ja vaalilautakunta sekä kunnan keskusvaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunnan pyynnöstä rekisteritoimisto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä rekisteritoimisto. Merkinnän tekemisestä säädetään tarkemmin 5 ja 6 luvussa.

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

21 §

Ennakoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan ministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voi määrätä, että kunnan keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Oikeusministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisessä muodossa.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole äänestäneet ennakkoäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa on otsikkotietoina vaalipiiri, kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

22 §

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut

Voimassa oleva laki

oikeudettomasti on jätetty pois äänestysalueen vaaliluettelosta tai merkitty siihen äänioikeuteksi taikka että merkintä on muutoin virheelinen, on sillä viran puolesta oikeus tehdä kunnan keskusvaalilautakunnalle oikaisuvaatimus sen perusteesta riippuen viimeistään 17 §:n 1 tai 3 momentissa säädettyssä järjestyksessä ja hakea muutosta tämän tai muun oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen 21 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

23 §

Jollei vaatimusta äänestysalueen vaaliluettelon muuttamisesta ole säädetyn ajan kuluessa tehty kunnan keskusvaalilautakunnalle, on luetteloon merkittävä todistus siitä, että luettelo on lainvoimainen.

Jos muutosta on vaadittu, on kunnan keskusvaalilautakunnan, sitten kun vaatimus on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä, merkittävä vaaliluetteloon päätöksestä mahdollisesti johtuvat oikaisut. Jokaisen oikaisun kohdalla on mainittava päätös, johon oikaisu perustuu, minkä jälkeen luetteloon on kirjoitettava todistus, että se siten oikaistuna on lainvoimainen.

Lainvoimaista vaaliluetteloa on vaaleissa muuttamattomana noudatettava. Vaaliluetteloa pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lopullista päätöstä vaaliluettelon oikaisemisesta tehtyyn vaatimukseen ei ole ennen vaaleja annettu taikka saatettu kunnan keskusvaalilautakunnan tietoon. Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle alustus- tai valitusviranomaisen päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on kuitenkin annettava äänestää.

25 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että äänestysalueiden vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

25 a §

Vaalipiirien vaaliluetteloihin väestörekisterikeskuksen on otettava jokainen sellainen henkilö, joka väestön keskusrekisterissä olevien tietojen mukaan on tulevaisuudessa vaalioikeutettu, mutta jolla ei ole ollut väestökirjalaisa tarkoitettua kotipaikkaa Suomessa sinä ajankohtana, jonka mukaan äänestysalueiden vaaliluettelot on laadittava.

Kukin henkilö otetaan sen vaalipiirin vaaliluet-

Ehdotus

lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määrämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen väestörekisterikeskus hävittää rekisterissä olevat tiedot.

(Jää pois laista)

(Jää pois laista)

(Jää pois laista)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

teloon, jonka alueella olevassa kunnassa hänellä väestön keskusrekisterissä olevien tietojen mukaan viimeksi on ollut kotipaikka Suomessa. Jos tämä kunta ei enää kuulu Suomen alueeseen, on henkilö merkittävä Helsingin kaupungin vaalipiirin vaaliluetteloon. Jos henkilöllä ei ole ollut kotipaikkaa Suomessa, hänet on merkittävä sen vaalipiirin vaaliluetteloon, jonka alueella olevan kunnan poissaolevaan väestöön hänen on katsottava väestön keskusrekisterissä olevien tietojen mukaan kuuluvan.

Luettelot on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Luetteloon on merkittävä henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite sekä 2 momentissa tarkoitettu kunta.

25 b §

Edellä 25 a §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi esittää väestörekisterikeskukselle kirjallisen tiedustelun siitä, tuleeko hänen nimensä otettavaksi vaalipiirin vaaliluetteloon. Tiedustelun yhteydessä on ilmoitettava 25 a §:n 3 momentissa mainitut tiedot. Tiedustelun voi puoliso ilman valtuutusta tehdä toisen puolison puolesta.

(Jää pois laista)

Tiedustelu on tehtävä viimeistään 45. päivänä ennen vaaleja.

Tiedustelun tekemistä varten väestörekisterikeskuksen on painatettava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisia lomakkeita, joita on pidettävä saatavana valtion painatuskeskuksessa ja ainakin Suomen diplomaattisissa sekä lähetetyn konsulin johtamissa edustustoissa. Edustuston on pyynnöstä opastettava vaalioikeuttua lomakkeen täyttämässä.

25 c §

Väestörekisterikeskuksen on 38. päivänä ennen vaaleja vahvistettava 25 a §:ssä mainitun tavoin laaditut vaalipiirien vaaliluettelot. Kunkin luetteloon on merkittävä, minkä vaalipiirin vaaliluettelo se on.

(Jää pois laista)

Väestörekisterikeskuksen on viimeistään 20. päivänä ennen vaaleja toimitettava kunkin vaalipiirin vaaliluettelo sen vaalipiirin keskuslautakunnalle.

Vaalipiirin vaaliluettelon vahvistamista koskevaan väestörekisterikeskuksen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 d §

Sen jälkeen kun vaalipiirien vaaliluettelot on vahvistettu, väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukainen ilmoituskirje luetteloon merkitsemisestä jokaiselle, jonka luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituskirjeessä on oltava ne tiedot, jotka henkilöstä vaaliluetteloon on otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty. Tämän lisäksi ilmoituskirjeessä ei saa olla muuta kuin ohjeita sen käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä. Ilmoituskirje on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakköänestyksessä.

Jos 25 b §:ssä tarkoitettun tiedustelun tehnyttä henkilöä ei ole otettu minkään vaalipiirin vaaliluetteloon, väestörekisterikeskuksen on viipymättä luetteloiden vahvistamisen jälkeen lähetettävä hänen antamallaan osoitteella oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaista lomaketta käyttäen ilmoitus siitä, minkä vuoksi häntä ei ole otettu minkään vaalipiirin vaaliluetteloon.

25 f §

Milloin vaaliluetteloista taikka niiden pohjana tai liitteinä olevista asiakirjoista annetaan jäljennös tai ote muulle kuin asianomaisella henkilöllä tai tässä laissa mainitulle viranomaiselle, on siitä jätettävä henkilötunnus pois.

26 c §

Äänioikeus jäsenäänestyksessä on puolueen ja sen perusjärjestöjen jäsenillä, jotka ennen vaalivuotta ovat täyttäneet 18 vuotta.

27 §

Oikeusministeriön on viimeistään 60. päivänä ennen edustajainvaaleja ilmoitettava jokaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta, mitkä puolueet on merkitty puolerekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

28 §

Puolueen on viimeistään 60. päivänä ennen edustajainvaaleja ilmoitettava jokaisen sellaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, jossa puolue aikoo asettaa ehdokkaita kansanedustajiksi, vaalipiirissä toimivan puolueen piiriasiamiehen

(Jää pois laista)

(Jää pois laista)

26 c §

Äänioikeus jäsenäänestyksessä on puolueen ja sen perusjärjestön jäsenillä, jotka viimeistään vaalipäivänä täyttävät 18 vuotta.

27 §

Oikeusministeriön on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta, mitkä puolueet on merkitty puolerekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

28 §

Puolueen on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen sellaisen vaalipiirin keskuslautakunnalle, jossa puolue aikoo asettaa ehdokkaita kansanedustajiksi, vaalipiirissä toimivan puolueen piiriasiamiehen ja hänen

Voimassa oleva laki

ja hänen varamiehensä nimi, postiosoite ja puhelinnumero.

29 §

Hakemus *puolueen ehdokaslistan* julkaisemisesta on puolueen piiriasiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 51. päivänä ennen edustajainvaaleja ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä:

2) kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen puolueen ehdokkaaksi.

31 d §

Hakemus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 51. päivänä ennen edustajainvaaleja ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasiakirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 31 b §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi samassa vaalipiirissä.

32 §

Vaalipiirin keskuslautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 60. päivänä ennen edustajainvaaleja ja sen jälkeen 47., 39. ja 37. päivänä ennen vaaleja, vaaleja edeltävänä perjantaina, vaalipäivänä, vaalien jälkeisenä päivänä ja 5. päivänä vaalien jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

Ehdotus

varamiehensä nimi, postiosoite ja puhelinnumero.

29 §

Hakemus *puolueen ehdokaslistan* julkaisemisesta on puolueen piiriasiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä:

2) kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama *ja henkilötunnuksella varustettu* suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen puolueen ehdokkaaksi.

31 d §

Hakemus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasiakirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 31 b §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama *ja henkilötunnuksella varustettu* suostumus vastaanottaa edustajantoimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut ehdokkaaksi muussa vaalipiirissä eikä toisen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi samassa vaalipiirissä.

32 §

Vaalipiirin keskuslautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ja sen jälkeen 27., 24. ja 23. päivänä ennen vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

Kokouksessa, joka pidetään 47. päivänä ennen edustajainvaaleja, käsitellään puolueiden hakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen. Samalla puolueiden keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten määrätään arvalla siten, että ensiksi arvotaan vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa.

36 §

Puolueen piiriasiamiehellä on oikeus viimeistään 40. päivänä ennen edustajainvaaleja ennen kello 16. täydentää hakemukseen liitettyjä asiakirjoja, oikaista ne vaalipiirin keskuslautakunnalle annettujen asiakirjain kohdat, joita vastaan keskuslautakunta on tehnyt huomautuksen 35 §:n 3 momentin 1 kohdan nojalla, sekä tehdä ehdokkaitten nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia.

37 §

Vaaliliiton muodostamista koskevia ilmoituksia käsitellään ensimmäisen kerran siinä kokouksessa, joka pidetään 47. päivänä ennen edustajainvaaleja.

Piiriasiamiehillä on oikeus viimeistään 40. päivänä ennen vaaleja ennen kello 16 antaa vaalipiirin keskuslautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

37 a §

Puolueiden ehdokaslistojen julkaisemista koskevat hakemukset ja vaaliliittoja koskevat ilmoitukset, joista on tehty huomautus, ratkaistaan vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksessa, joka pidetään 39. päivänä ennen edustajainvaaleja.

39 §

Jo ehdokas on kuollut, on hänen nimensä poistettava ehdokaslistojen yhdistelmästä.

35 §

Kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää, käsitellään puolueiden hakemukset niihin liitettyine asiakirjoineen. Samalla puolueiden keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten määrätään arvalla siten, että ensiksi arvotaan vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa.

36 §

Puolueen piiriasiamiehellä on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 täydentää hakemukseen liitettyjä asiakirjoja, oikaista vaalipiirin keskuslautakunnalle annettujen asiakirjojen kohdat, joita vastaan keskuslautakunta on tehnyt huomautuksen 35 §:n 3 momentin 1 kohdan nojalla, sekä tehdä ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia.

37 §

Vaaliliiton muodostamista koskevia ilmoituksia käsitellään ensimmäisen kerran siinä kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen vaalipäivää.

Piiriasiamiehillä on oikeus viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12 antaa vaalipiirin keskuslautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

37 a §

Puolueiden ehdokaslistojen julkaisemista koskevat hakemukset ja vaaliliittoja koskevat ilmoitukset, joista on tehty huomautus, ratkaistaan vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksessa, joka pidetään 24. päivänä ennen vaalipäivää.

39 §

Jos ehdokas on kuollut, hänen nimeään ei oteta 40 §:ssä tarkoitettuun ehdokaslistojen yhdistelmään eikä valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

40 §

Siinä kokouksessa, joka pidetään 37. päivänä ennen vaaleja, on ehdokaslistojen alustava yhdistelmä, ottaen huomioon mitä 39 §:n 1 momentissa on säädetty, asianmukaisesti oikaistava ja siitä laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä.

Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän muodosta.

42 §

Kuntien keskusvaalilautakunnille on kutakin vaalilautakuntaa varten toimitettava vaalileimasin tarpeineen. Leimasimet valmistuttaa oikeusministeriö. Vaalileiman tulee olla samanlainen vaalipiirin kaikissa äänestys- ja ennakköäenestyspaikoissa.

46 §

Jos tasavallan presidentti on määrännyt toimitettaviksi uudet vaalit, on vaalitoimitus ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua siitä, kun määräys uusien vaalien toimittamisesta julkaistiin.

40 §

Vaalipiirin keskuslautakunta laatii kokouksessa, joka pidetään 23. päivänä ennen vaalipäivää, ehdokaslistojen yhdistelmän, johon otetaan ehdokkaista järjestysnumero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi sekä kotikunta.

Vaalipiirin keskuslautakunta huolehtii siitä, että oikeusministeriön ylläpitämään valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen ehdokkaista 1 momentissa tarkoitettut tiedot ja henkilötunnus.

Milloin valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on tiedoista jätettävä henkilötunnus pois. Tiedot annetaan maksutta asianomaiselle ehdokkaalle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot hävitetään, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

Oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita ehdokaslistojen yhdistelmän muodosta sekä valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä.

(Kumotaan)

48 b §

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistut-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

taa leimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Äänioikeutettu henkilö saa äänestää sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, jonka vaaliluetteloon hänet on merkitty.

Äänestäjä on tarvittaessa velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

57 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon.

59 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

63 §

Äänestysalueen vaaliluetteloon merkitty äänioikeutettu henkilö, joka on hoidettavana sairaalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan *laitoksiksi*, taikka joka vaalipäivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, jonka vaaliluetteloon hänet on merkitty, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

64 §

Ennakkoäänestys tapahtuu kotimaassa ase-
tuksella määrättävissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja sen tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa sekä 63 §:ssä tarkoitetuissa laitoksissa ja ulkomailla niissä Suomen edustustoissa, jotka asetuksella määrätään, ja suomalaisissa laivoissa (*ennakkoäänestyspaikat*).

53 §

Äänioikeutettu saa äänestää sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

57 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon. *Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin, jos se on käytössä äänestysalueessa.*

59 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka *vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin* tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

63 §

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan *laitoksiksi*, taikka joka vaalipäivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, *johon hän kuuluu*, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

64 §

Ennakkoäänestys tapahtuu kotimaassa ase-
tuksella *säädetävissä ennakkoäänestyspaikoissa ja 63 §:n 1 momentissa* tarkoitetuissa laitoksissa *sekä* ulkomailla niissä Suomen edustustoissa, jotka asetuksella *säädetään*, ja suomalaisissa laivoissa (*ennakkoäänestyspaikat*).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

65 §

Äänestyksen järjestämisestä muussa ennakoäänestyspaikassa kuin laitoksessa huolehtii *vaalitoimitsija*, jona on Posti- ja telelaitoksen toimipaikassa ja tilapäisessä ennakoäänestyspaikassa Posti- ja telelaitoksessa oleva henkilö, Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen määräämänsä edustuston palveluksessa oleva henkilö ja suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö. Laitoksessa äänestyksen järjestämisestä huolehtii 8 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakoäänestyspaikkaan määrätä *kaksi tai* useampia vaalitoimitsijoita.

66 §

Ennakoäänestys aloitetaan 18. päivänä ennen edustajainvaaleja sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaaleja.

Milloin vaalit toimitetaan tammikuun 1 päivän ja huhtikuun 30 päivän välisenä aikana, aloitetaan ennakoäänestys asetuksella määrättävissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa saaristoalueella, missä kulkuyhteydet ovat jääolosuhteiden vuoksi heikot, jo 23. päivänä ennen vaaleja.

Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa ennakoäänestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 ja 2 momentissa säädetään.

67 §

Ennakoäänestys tapahtuu 66 §:ssä tarkoitettuina ajanjaksoina:

1) Posti- ja telelaitoksen toimipaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin toimipaikka on yleisöä varten avoinna, taikka Posti- ja telelaitoksen määräämänä muuna aikana, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 14:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä, *sekä Posti- ja telelaitoksen tilapäisessä ennakoäänestyspai-*

65 §

Äänestyksen järjestämisestä huolehtii *asetuksella säädettyvässä kotimaan ennakoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa vaalitoimitsija sekä laitoksessa 8 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.*

Vaalitoimitsijana on Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen määräämänsä edustuston palveluksessa oleva henkilö ja suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö. Vaalitoimitsijan määräämisestä kotimaan ennakoäänestyspaikkaan säädetään asetuksella.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakoäänestyspaikkaan määrätä useampia vaalitoimitsijoita.

66 §

Ennakoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää.

Ennakoäänestys asetuksella säädettyvässä kotimaan ennakoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

67 §

Ennakoäänestys tapahtuu 66 §:ssä tarkoitettuina ajanjaksoina:

1) *asetuksella säädettyvässä kotimaan ennakoäänestyspaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin paikka on yleisöä varten avoinna, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kassa Posti- ja telelaitoksen määrääminä aikoina;

68 §

Posti- ja telelaitoksen on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 48. päivänä ennen vaaleja päivät ja kellonajat, jolloin ennakoäänestys kunnan alueella ennakoäänestyspaikoiksi määrättyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa tapahtuu.

Kunnan alueella ennakoäänestyspaikkoina olevat Posti- ja telelaitoksen toimipaikat ja tilapäiset ennakoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. *Ilmoitus voidaan antaa 16 §:n 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen yhteydessä.*

70 §

Ennakoäänestyksessä on käytettävä 48 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua sekä *vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta*, jotka valmistuttaa oikeusministeriö.

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia *tai 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituskirjettä.*

71 §

Oikeusministeriö on hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 76 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelomakkeita kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi Posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen ja tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. *Sanottuja asiakirjoja ja Helsingin kaupungin vaalipiirin vaalileimasimia tarpeineen on vastaavasti lähetettävä ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.*

Suomalaisen laivan päällikön tulee laivassa toimitettavaa ennakoäänestystä varten tilata 1 ja 2 momentissa tarkoitettut vaaliasiakirjat ja tarvikkeet ulkoasiainministeriltä tai Suomen edustustolta.

68 §

Kunnan alueella olevat asetuksella säädettävät ennakoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

70 §

Ennakoäänestyksessä on käytettävä 48 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua, *vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta*, jotka valmistuttaa oikeusministeriö, *sekä 48 b §:ssä tarkoitettua vaalileimasinta.*

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 13 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia.

71 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 76 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelomakkeita *asetuksella säädettävien kotimaan ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille.* Sanottuja asiakirjoja on vastaavasti lähetettävä ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi Suomen edustustoille ja suomalais-ten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimia kunnassa olevien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiain-

Voimassa oleva laki

Ennakoäänestyksen päätyttyä Posti- ja telailaitoksen toimipaikkojen ja tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet tarpeineen on toimitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle. Muiden vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet tarpeineen on toimitettava ulkoasiainministeriölle.

74 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, jossa äänestäjä on ilmoituksensa mukaan merkitty äänestysalueen vaaliluetteloon, tai, jos äänestäjä on merkitty vaalipiirin vaaliluetteloon, asianomaiselle vaalipiirin keskuslautakunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetun lähetekirjeen tulee sisältää:

1) äänestäjän selitys siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen;

2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta, syntymäkotikunnasta ja nykyisestä osoitteesta; sekä

3) ilmoitus kunnasta, jossa äänestäjä on merkitty vaaliluetteloon tai jossa hänellä on ollut väestökirjalaisissa tarkoitettu kotipaikka sen vuoden ensimmäisenä päivänä, jonka mukaan äänestysalueiden vaaliluetteloiden pohjaluetelot on kirjoitettava, ja osoitteesta siellä.

Vaalipiirin keskuslautakunnalle osoitetun lähetekirjeen tulee sisältää 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus sekä tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon äänestäjä on ilmoituksen mukaan merkitty.

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

75 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimi-

Ehdotus

ministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille. Ennakoäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet on palautettava ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

Suomalaisen laivan päällikön tulee laivassa toimitettavaa ennakoäänestystä varten tilata 1—3 momentissa tarkoitetut vaaliasiakirjat ja tarvikkeet ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

74 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Lähetekirjeen tulee sisältää:

1) äänestäjän ilmoitus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen; ja

2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta ja nykyisestä osoitteesta.

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus.

75 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimi-

Voimassa oleva laki

kunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähden suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkintöjä. Äänestäjän on vaalitoimitsijan ja laitoksessa vaalitoimikunnan läsnä ollessa omakätisesti allekirjoitettava täytetty lähetekirje ja annettava se sekä 74 §:n 4 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti tai ilmoitus, jos hänellä sellainen on, vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Leimasimena, jolla äänestyslippu on leimattava, käytetään Posti- ja telelaitoksen toimipaikassa ja tilapäisessä ennakkoäänestyspaikassa sekä laitoksessa sen vaalipiirin vaalileimasinta, missä nämä ennakkoäänestyspaikat sijaitsevat, sekä Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa Helsingin kaupungin vaalipiirin vaalileimasinta.

76 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 72—[0094]75 §:ssä säädettyin tavoin. Todistus on *päivättävä ja* varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella *sekä kotimaassa ilmoituksella kunnasta, jossa äänestys on tapahtunut, ja ulkomailla ilmoituksella ennakkoäänestyspaikasta.* Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Ennakkoäänestyspaikassa äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö painattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa luettelon laatimisesta tarkemmat ohjeet.

77 §

Suomen edustustosta lähetetään lähetekuoret nopeinta virkapostitietä käyttäen tai kirjattuina lentopostitse ulkoasiainministeriölle edelleen asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle *toimitettavaksi.*

78 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan *ja vaalipiirin keskuslautakuntaan* saapuneet ennakkoää-

Ehdotus

kunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähden suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkintöjä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tarkistaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on äänestänyt. Sen jälkeen vaalitoimitsija tekee lähetekirjeeseen kuittausmerkinnän, josta ilmenee äänestyspaikka, äänestyksen toimittamisen ajankohta, äänestäjän henkilötunnus sekä äänestäjän sukunimen kolme ensimmäistä kirjainta. Äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

76 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 72—75 §:ssä säädettyin tavoin. Todistus on varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella. *Milloin lähetekirjeeseen ei tehdä 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, todistus on lisäksi päivättävä ja varustettava ilmoituksella ennakkoäänestyspaikasta tai, jos ennakkoäänestys on toimitettu laitoksessa, ilmoituksella kunnasta, jossa ennakkoäänestyspaikka on.* Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö painattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita luettelon laatimisesta.

Suomen edustustosta lähetetään lähetekuoret nopeinta virkapostitietä käyttäen tai kirjattuina lentopostitse ulkoasiainministeriölle edelleen asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle *tai vaalipiirin keskuslautakunnalle* toimitettaviksi.

78 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaali-

Voimassa oleva laki

nestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaaleja edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole merkitty vaaliluetteloon äänioikeutetuksi tai jos käy ilmi, että hän on kuollut, tahi jos lähetekirje on niini puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt, taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä, on äänestys jätettävä huomioon ottamatta. Tästä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje ja vaalikuori ottaen huomioon, mitä niistä edellä on säädetty, voidaan hyväksyä, merkitään vaaliluetteloon, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Samalla vaalikuoren etupuolelle tehdään merkintä, että äänestäjä on todettu äänioikeutetuksi. Sen jälkeen hyväksytyt vaalikuoret lasketaan ja tarkastetaan, että niiden lukumäärä on sama kuin vaaliluetteloon äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä.

Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä vaalipiirin keskuslautakunnassa varmassa tallessa, kunnes keskuslautakunta ryhtyy suorittamaan ennakkoäänestysessä annettujen äänten laskentaa.

80 §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä kunnassa, jonka äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, niin kuin tässä luvussa säädetään. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestyskessään.

Ehdotus

kuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä. Samoin on meneteltävä, jos lähetekirje, jossa ei ole 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt. Huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole 75 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, ja vaalikuori voidaan hyväksyä, merkitään äänioikeusrekisteriin, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon.

Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä varmassa tallessa.

80 §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa niin kuin tässä luvussa säädetään äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä Suomessa olevassa kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikuntalaissa tarkoitetuksi kotikunnakseen. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestyskessään.

Voimassa oleva laki

80 a §

Kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 9 §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. Kunnan keskusvaalilautakunta määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

80 b §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 19. päivänä ennen vaaleja ennen kello 16 sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, jonka äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

80 e §

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 18. päivänä ennen vaaleja ja viimeistään 5. päivänä ennen vaaleja arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 2 momentissa, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

81 §

Vaalipiirin keskuslautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15, ryhdyttävä tarkastamaan ennakoäänestyksessä annettuja 78 §:n 4 momentissa ja 79 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Ehdotus

80 a §

Kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 9 §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. *Vaalitoimikunnan puheenjohtaja* määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

80 b §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

80 e §

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen vaalipäivää ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalipäivää arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1—3 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:n 1 ja 3 momentissa, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:ssä tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa *tarkoitettu ilmoitus*.

81 §

Vaalipiirin keskuslautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15 tai erityisestä syystä keskuslautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12, ryhdyttävä tarkastamaan ennakoäänestyksessä annettuja 79 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Voimassa oleva laki

90 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 5. päivänä vaalien jälkeen pitämässään kokouksessa, joka alkaa kello 12. Keskuslautakunnan on samana päivänä julkaistava vaalien tulos tiedoksipanolla keskuslautakunnassa ja ilmoitettava tiedoksipanossaan myös, kuka on kunkin valitun varamies, sekä laadittava viipymättä kullekin valitulle valtakirja.

100 a §

Jos valituksen johdosta määrätään vaalit toimitettaviksi uudelleen, on vaalitoimitus ensimmäisenä sunnuntaina 75 päivän kuluttua siitä, kun päätös on saanut lainvoiman.

102 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 80 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta 13 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituskortit ja 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituskirjeet, äänestysliput ja sinetöimisyvälineet kustannetaan valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähetekuorien postimaksut sekä kaikki 65 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain samoin kuin vaalipiirien keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

Oikeusministeriö huolehtii vaalipiirien keskuslautakuntien, kuntien keskusvaalilautakuntien ja vaalilautakuntien tarvitsemien sinetöimisyvälineiden hankkimisesta.

Ehdotus

90 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen pitämässään kokouksessa, joka alkaa kello 18. Keskuslautakunnan on samana päivänä julkaistava vaalien tulos tiedoksipanolla keskuslautakunnassa ja ilmoitettava tiedoksipanossaan myös, kuka on kunkin valitun varamies, sekä laadittava viipymättä kullekin valitulle valtakirja.

100 a §

Jos valituksen johdosta määrätään vaalit toimitettaviksi uudelleen, on vaalitoimitus ensimmäisenä sunnuntaina 50 päivän kuluttua siitä, kun päätös on saanut lainvoiman.

102 §

Oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin ja valtakunnallisen ehdokasrekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien kustannuksista;

2) ilmoituskorttien, äänestyslippujen, vaalileimasinten, vaaliluetteloiden, sinetöimisyvälineiden, vaaliurnien sekä 60, 70 ja 71 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen valmistamis- ja lähettämiskustannuksista;

3) asetuksella säädettävien kotimaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden menoista; sekä

4) vaalipiirien keskuslautakuntien menoista.

Ulkoasiainministeriö vastaa Suomen edustustojen ja suomalaisten laivojen vaalitoimitsijoiden menoista.

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja 80 a §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijoiden muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista menoista.

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Jos kansanedustajain vaalit toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä 8 §:ssä säädetään vaalilautakuntien jä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

senten ja varajäsenten määrästä, ei sovelleta kunnallisvaalien yhteydessä 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki

tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetun lain (1076/91), 18 §, sellaisena kuin se on 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (499/93),

muutetaan 6—8 §, 11 §:n 1 momentti, 12, 13, 23 ja 24 § sekä 28 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä on 8 § osittain muutettuna mainitulla 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla, sekä lisätään lakiin uusi 1 a § ja 15 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Äänioikeutettu presidentinvaalissa on asuinpaikkaan katsomatta jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään ensimmäisen vaalin vaalipäivänä täyttää 18 vuotta.

6 §

Kunnanvaltuuston on hyvissä ajoin ennen presidentinvaalia asetettava kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta sekä ennakkoäänestyspaikkoina olevia laitoksia ja kotiaänestystä varten vähintään yksi vaalitoimikunta. Niiden asettamisesta *on voimassa, mitä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamisesta on säädetty kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69).*

Väliaikaisen varajäsenen määräämisestä vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan on voimassa, mitä siitä on säädetty kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

7 §

Vaalipiirin keskuslautakunta ja vaalilautakunnat ovat päätösvaltaisia viisijäsenisinä sekä vaalitoimikunnat kolmijäsenisinä.

Mitä kunnallislain 70 §:ssä on säädetty kunnanhallituksen edustajasta ja läsnäolo-oikeudesta lautakunnassa, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

6 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen presidentinvaalia asetettava kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta sekä ennakkoäänestyspaikkoina olevia laitoksia ja kotiaänestystä varten vähintään yksi vaalitoimikunta. Niiden asettamisesta säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69).

7 §

Vaalipiirin keskuslautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä sekä vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat kolmijäsenisinä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosääntöön otettavista määräyksistä, ei koske vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Presidentinvaalin toimittamista varten laaditaan vaalioikeutetuista henkilöistä äänestysaluiden vaaliluettelot, joista on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä on säädetty kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samoja vaaliluetteloja. Ilmoituskortteja ja ilmoituskirjeitä on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.

11 §

Puolueen tai hallitusmuodon 23 a §:ssä tarkoitetun henkilöryhmän on ilmoitettava ehdokas Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle. Henkilöryhmän puolesta ilmoituksen tekee sen asiamies. Ilmoituksessa on selvästi mainittava ehdokkaan nimi sekä hänen arvonsa, ammattinsa tai toimensa ja hänen kotikuntansa. Ilmoitukseen on liitettävä rekisteriviranomaisen antama virkatodistus ehdokkaasta sekä ehdokkaan allekirjoittama vakuutus, että hän suostuu olemaan hänet asettaneen puolueen tai henkilöryhmän ehdokkaana ja ottamaan vastaan presidentin toimen.

12 §

Ilmoitus ehdokkaan asettamisesta on toimitettava Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle aikaisintaan 61. päivänä ja viimeistään 51. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

13 §

Ehdokkaan asettamisesta ja ilmoittamisesta hallitusmuodon 23 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on voimassa, mitä 10—12 §:ssä on säädetty. Ehdokasta, jonka henkilöryhmä oli aikaisemmin ilmoittanut säädettyssä järjestyksessä Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, pidetään kuitenkin ilman uutta ilmoitusta edelleenkin henkilöryhmän ehdokkaana, jollei henkilöryhmä ole peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan tai ehdokkaaksi asetettu 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua vakuutustaan viimeistään 51. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

8 §

Presidentinvaalin toimittamista varten perustetaan äänioikeutetuista henkilöistä äänioikeusrekisteri, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samaa äänioikeusrekisteriä. Ilmoituskortteja on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.

11 §

Puolueen tai hallitusmuodon 23 a §:ssä tarkoitetun henkilöryhmän on ilmoitettava ehdokas Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle. Henkilöryhmän puolesta ilmoituksen tekee sen asiamies. Ilmoituksessa on selvästi mainittava ehdokkaan nimi ja henkilötunnus sekä hänen arvonsa, ammattinsa tai toimensa ja hänen kotikuntansa. Ilmoitukseen on liitettävä ehdokkaasta sekä ehdokkaan allekirjoittama vakuutus, että hän suostuu olemaan hänet asettaneen puolueen tai henkilöryhmän ehdokkaana ja ottamaan vastaan presidentin toimen.

12 §

Ilmoitus ehdokkaan asettamisesta on toimitettava Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle aikaisintaan 41. päivänä ja viimeistään 31. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

13 §

Ehdokkaan asettamisesta ja ilmoittamisesta hallitusmuodon 23 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on voimassa, mitä 10—12 §:ssä säädetään. Ehdokasta, jonka henkilöryhmä oli aikaisemmin ilmoittanut säädettyssä järjestyksessä Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, pidetään kuitenkin ilman uutta ilmoitusta edelleenkin henkilöryhmän ehdokkaana, jollei henkilöryhmä ole peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan tai ehdokkaaksi asetettu 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua vakuutustaan viimeistään 31. päivänä ennen presidentinvaalia ennen kello 16.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kunnan on huolehdittava, että viipymättä 2 momentissa tarkoitettun luettelon laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään ehdokasrekisteriin merkitään ehdokkaista järjestysnumero ja 11 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Ehdokasrekisteristä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa.

18 §

Ennakkoäänestys alitetaan 11. päivänä ennen vaalitoimitusta sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa ennakkoäänestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmänkin ajan.

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Kotiäänestykseen on ilmoitauduttava viimeistään 12. päivänä ennen vaalitoimitusta.

23 §

Kahden ensimmäisessä vaalissa eniten ääniä saaneen ehdokkaan keskinäisen järjestyksen toisessa vaalissa määrää valtioneuvosto arvalla 4. päivänä ensimmäisen vaalin vaalitoimituksen jälkeen.

Oikeusministeriön on julkaistava tiedonanto ehdokkaiden keskinäisestä järjestyksestä Suomen säädöskokoelmassa ja painatettava viipymättä toista vaalia varten ehdokkaista luettelo, johon heidät on otettava arvonnän osoittamassa järjestyksessä numeroilla 2 ja 3, sekä toimitettava luettelo Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, jonka tehtävänä on luettelon jakelu. Luettelosta on muutoin voimassa, mitä siitä 16 §:ssä on säädetty.

Jos 2 momentissa tarkoitettua luetteloa ei todennäköisesti ole mahdollista toimittaa ajoissa ennakkoäänestyspaikkana olevaan Suomen edustustoon tai suomalaisen laivaan, tulee sinne lisäksi toimittaa tieto luettelon sisällöstä riittävän luotettavaksi arvioitavalla tavalla.

24 §

Toisen vaalin ennakkoäänestyksestä ja vaalitoimituksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 17 §:ssä ja 18 §:ssä on säädetty. Äänestyslippu on kuitenkin erivärinen kuin ensimmäisessä vaalissa.

(Kumotaan)

23 §

Oikeusministeriön on painatettava viipymättä toista vaalia varten ehdokkaista luettelo, johon heidät on otettava samassa keskinäisessä järjestyksessä ja samoilla järjestysnumeroilla, joilla heidät otettiin ensimmäisen vaalin ehdokasluetteloon, sekä toimitettava luettelo Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle, jonka tehtävänä on luettelon jakelu. Luettelosta on muutoin voimassa, mitä siitä 16 §:ssä säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettua luetteloa ei todennäköisesti ole mahdollista toimittaa ajoissa ennakkoäänestyspaikkana olevaan Suomen edustustoon tai suomalaisen laivaan, tulee sinne lisäksi toimittaa tieto luettelon sisällöstä riittävän luotettavaksi arvioitavalla tavalla.

24 §

Toisen vaalin ennakkoäänestyksestä ja vaalitoimituksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 17 §:ssä säädetään. Äänestyslippu on kuitenkin erivärinen kuin ensimmäisessä vaalissa.

Voimassa oleva laki

28 §

Milloin valtioneuvosto on hallitusmuodon 23 c §:n nojalla määrännyt ryhdyttäväksi uudelleen toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi, on oikeusministeriön kiireellisesti ilmoitettava tästä vaalipiirien keskuslautakunnille, ulkoasiainministeriölle ja *Posti- ja telelaitokselle*, joiden on huolehdittava siitä, että tieto välitetään viipymättä edelleen muille vaaliviranomaisille, sekä väestörekisterikeskukselle.

Ehdotus

28 §

Milloin valtioneuvosto on hallitusmuodon 23 c §:n nojalla määrännyt ryhdyttäväksi uudelleen toimenpiteisiin presidentin valitsemiseksi, on oikeusministeriön kiireellisesti ilmoitettava tästä vaalipiirien keskuslautakunnille ja ulkoasiainministeriölle, joiden on huolehdittava siitä, että tieto välitetään viipymättä edelleen muille vaaliviranomaisille, sekä väestörekisterikeskukselle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Jos presidentinvaali toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (272/95) 5 §,

muutetaan 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 12 §, 13 §:n 2 momentti, 14 ja 16 §, 17 §:n 3 ja 4 momentti, 18 §:n 3 momentti, 22 §, 23 §:n 1 momentti, 30 §, 32 §:n 1 ja 2 kohta ja 34 §, sekä *lisätään* 35 §:ään uusi 3 momentti ja 37 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Kullakin vaalialueella on vaalialueen keskuslautakunta, jona toimii eteläisellä vaalialueella Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta, läntisellä vaalialueella Turun läänin eteläisen vaalipiirin keskuslautakunta, itäisellä vaalialueella Kuopion läänin vaalipiirin keskuslautakunta ja pohjoisella vaalialueella Oulun läänin vaalipiirin keskuslautakunta.

Vaalialueen keskuslautakunnan ja vaalipiirin keskuslautakunnan valmistavista toimenpiteistä vaaleja varten, kokouksista, pöytäkirjoista ja toimituskirjoista on soveltuvin osin voimassa, mitä vaalipiirin keskuslautakunnan osalta kansanedustajain vaaleja varten säädetään.

Ehdotus

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Vaaliluettelot

11 §

Äänestysalueiden ja vaalipiirien vaaliluette-
loista on jäljempänä säädettyin poikkeuksin
voimassa, mitä niistä kansanedustajain vaaleis-
ta annetussa laissa säädetään.

Äänestysalueiden ja vaalipiirin vaaliluette-
loon otetaan lisäksi jokainen Suomessa äänioi-
keutettu unionin kansalainen, joka ei ole Suo-
men kansalainen, jos hän on kirjallisesti ilmoit-
tanut haluavansa käyttää äänioikeuttaan Euroo-
pan parlamentin edustajien vaaleissa vain
Suomessa eikä hän ole, jos hänellä tämän
jälkeen on ollut jatkuvasti kotikunta Suomessa,
peruuttanut tätä ilmoitustaan. Ilmoitus tai sen
peruutus on tehtävä rekisteritoimistolle viimeis-
tään 52. päivänä ennen vaaleja ennen kello 16.

Jos Suomessa äänioikeutetulla unionin kan-
salaisella ei ole ollut kotikuntalaisia tarkoiteta-
tua kotikuntaa Suomessa vaalivuotta edeltä-
neen vuoden tai, jos vaalitoimitus on syyskuun
1 päivänä tai sen jälkeen, vaalivuoden ensim-
mäisenä päivänä, hänet otetaan sen vaalipiirin
vaaliluetteloon, johon kuuluva kunta on vaali-
piirin vaaliluetteloa laadittaessa hänen kotikun-
tansa.

12 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen
vaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava
kaikille Suomessa äänioikeutetuille unionin
kansalaisille, jotka eivät ole Suomen kansalai-
sia, sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä on
vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä
tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeu-
den käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteut-
tamiseksi.

13 §

Jos väestörekisterikeskus on ennen vaaliluete-
teloiden vahvistamista saanut toisen Euroopan
unionin jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituk-
sen, että vaalipiirin vaaliluetteloon otettava
äänioikeutettu on otettu siinä valtiossa samojen
vaalien vaaliluetteloon, sen on viipymättä huo-
lehdittava siitä, että asianomainen ei tule ote-
tuksi vaaliluetteloon. Jos ilmoitus koskee äänes-
tysalueen vaaliluetteloon otettua henkilöä, väes-
törekisterikeskuksen on viipymättä annettava
ilmoitus tiedoksi asianomaiselle rekisteritoimis-

Äänioikeusrekisteri

11 §

Äänioikeusrekisteristä on jäljempänä sääde-
tyin poikkeuksin voimassa, mitä siitä kansan-
edustajain vaaleista annetussa laissa säädetään.

Äänioikeusrekisteriin otetaan lisäksi jokainen
Suomessa äänioikeutettu unionin kansalainen,
joka ei ole Suomen kansalainen, jos hän on
kirjallisesti ilmoittanut haluavansa käyttää ää-
nioikeuttaan Euroopan parlamentin edustajien
vaaleissa vain Suomessa eikä hän ole, jos
hänellä tämän jälkeen on ollut jatkuvasti koti-
kunta Suomessa, peruuttanut tätä ilmoitustaan.
Ilmoitus tai sen peruutus on tehtävä rekisteri-
toimistolle viimeistään 66. päivänä ennen vaali-
päivää ennen kello 16.

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioi-
keusrekisteriin lisäksi tieto vaalialueesta, jossa
hän on äänioikeutettu, sekä tieto hänen kansa-
laisuudestaan, jollei hän ole Suomen kansalai-
nen.

12 §

Väestörekisterikeskuksen on hyvissä ajoin en-
nen vaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitet-
tava kaikille Suomessa äänioikeutetuille unio-
nin kansalaisille, jotka eivät ole Suomen kan-
salaisia, sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä
on vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä
tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeu-
den käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteut-
tamiseksi.

Jos väestörekisterikeskus on ennen äänioi-
keusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa saanut toi-
sen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomai-
selta ilmoituksen, että äänioikeusrekisteriin
otettava äänioikeutettu on otettu siinä valtiossa
samojen vaalien vaaliluetteloon, sen on viipy-
mättä huolehdittava siitä, että asianomainen
merkitään äänioikeusrekisterissä äänioikeutta
vailla olevaksi.

Voimassa oleva laki

tolle. Rekisteritoimiston on ilmoituksen tiedoksi saatuaan tehtävä kunnan keskusvaalilautakunnalle oikaisuvaatimus äänioikeutetun poistamiseksi äänestysalueen vaaliluettelosta.

14 §

Ehdokkaiden asettamisesta siihen liittyvine menettelyineen, ehdokasasettelua koskevasta puolueen päätöksestä, äänioikeutetun kuulumisesta valitsijayhdistykseen ja ehdokaslistojen yhdistelmästä on jäljempänä säädetyn poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään.

Vaalialueen keskuslautakunta hoitaa ehdokkaiden asettamisenmenettelyssä jäljempänä säädetyn poikkeuksin ne tehtävät, jotka kansanedustajain vaaleista annetun lain mukaan kuuluvat vaalipiirin keskuslautakunnalle.

16 §

Valtakunnallisessa ehdokasasettelussa Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle ilmoitetun puolueen piiriasiamiehen tai, jos vaaliliitto on muodostettu, tälle keskuslautakunnalle ilmoitettujen puolueiden piiriasiamiesten yhdessä taikka yhteislistan asiamiehen on annettava hakemus ehdokaslistan julkaisemisesta sekä ilmoitus vaaliliitosta ja yhteislistasta tälle keskuslautakunnalle viimeistään 51. päivänä ennen vaaleja ennen kello 16. Keskuslautakunta käsittelee hakemukset ja ilmoitukset, tekee puolueiden piiriasiamiehille ja valitsijayhdistysten ja yhteislistojen asiamiehille niitä koskevat huomautukset sekä ratkaisee hakemukset ja ilmoitukset.

Kokouksessa, joka pidetään 47. päivänä ennen vaaleja, Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta arpoo noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään, valtakunnallisesti ehdokkaat asettavien puolueiden ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen ehdokaslistojen yhdistelmässä. Kokouksessaan, joka pidetään 39. päivänä ennen vaaleja, keskuslautakunta antaa jokaiselle hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle ehdokkaalle juoksevan järjestysnumeron noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään. Ehdokkaiden järjestys ja numerot ovat samat

Ehdotus

14 §

Ehdokkaiden asettamisesta siihen liittyvine menettelyineen, ehdokasasettelua koskevasta puolueen päätöksestä, äänioikeutetun kuulumisesta valitsijayhdistykseen ja ehdokaslistojen yhdistelmästä sekä *valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä* on jäljempänä säädetyn poikkeuksin soveltuvin osin voimassa, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään.

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta hoitaa ehdokkaiden asettamisenmenettelyssä jäljempänä säädetyn poikkeuksin ne tehtävät, jotka kansanedustajain vaaleista annetun lain mukaan kuuluvat vaalipiirin keskuslautakunnalle.

16 §

Valtakunnallisessa ja *vaalialueittaisessa* ehdokasasettelussa Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle ilmoitetun puolueen piiriasiamiehen tai, jos vaaliliitto on muodostettu, tälle keskuslautakunnalle ilmoitettujen puolueiden piiriasiamiesten yhdessä taikka yhteislistan asiamiehen on annettava hakemus ehdokaslistan julkaisemisesta sekä ilmoitus vaaliliitosta ja yhteislistasta tälle keskuslautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Keskuslautakunta käsittelee hakemukset ja ilmoitukset, tekee puolueiden piiriasiamiehille ja valitsijayhdistysten ja yhteislistojen asiamiehille niitä koskevat huomautukset sekä ratkaisee hakemukset ja ilmoitukset.

Kokouksessa, joka pidetään 27. päivänä ennen *vaalipäivää*, Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta arpoo noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään, ensin valtakunnallisesti ehdokkaat asettavien puolueiden ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen ja *sen jälkeen vaalialueittaisesti ehdokkaat asettavien puolueiden ja yhteislistojen keskinäisen järjestyksen vaalialueiden ehdokaslistojen yhdistelmissä*. Kokouksessa, joka pidetään 24. päivänä ennen *vaalipäivää*, keskuslautakunta antaa *ensin* jokaiselle hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle *valtakunnallisesti asetettavalle* ehdokkaalle

Voimassa oleva laki

kaikilla vaalialueilla, joilla he ovat ehdokkaina. Jos puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla ei kuitenkaan ole ehdokkaita kaikilla vaalialueilla, jäävät tältä osin numerot käyttämättä. Tämän jälkeen keskuslautakunta laatii valtakunnallisen ehdokasasettelun ehdokaslistojen alustavan yhdistelmän ja lähettää sen viipymättä muiden vaalialueiden keskuslautakunnille.

Vaalialueittaisessa ehdokasasettelussa kukin vaalialueen keskuslautakunta laatii saatuaan valtakunnallisen ehdokasasettelun ehdokaslistojen alustavan yhdistelmän kokouksessaan 37. päivänä ennen vaaleja vaalialueittaisen ehdokasasettelun ehdokaslistojen yhdistelmän noudattaen soveltuvin osin, mitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään. Vaalialueen keskuslautakunta antaa jokaiselle keskuslautakunnassa hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle ehdokkaalle juoksevan järjestysnumeron alkaen ensimmäisestä valtakunnallisen ehdokasasettelun ehdokaslistojen alustavaan yhdistelmään merkityn suurimman numeron jälkeisestä vapaasta numerosta. Tämän jälkeen vaalialueen keskuslautakunta yhdistää ehdokaslistojen yhdistelmät ja laatii vaalialueen ehdokaslistojen yhdistelmän.

Ehdokaslistojen yhdistelmään on otettava niiden puolueiden nimen ja niiden yhteislistojen nimityksen jälkeen, jotka ovat asettaneet ehdokkaita valtakunnallisessa ehdokasasettelussa, merkintä, josta valtakunnallinen ehdokasasettelu ilmenee.

Ehdotus

juoksevan järjestysnumeron noudattaen soveltuvin osin, mitä siitä kansanedustajain vaaleista annetussa laissa säädetään. *Valtakunnallisesti asetettavien ehdokkaiden järjestys ja numerot ovat samat kaikilla vaalialueilla, joilla he ovat ehdokkaina. Jos puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla ei kuitenkaan ole valtakunnallisesti asetettavia ehdokkaita kaikilla vaalialueilla, jäävät tältä osin numerot käyttämättä. Tämän jälkeen keskuslautakunta antaa jokaiselle hyväksytyyn ehdokaslistaan sisältyvälle vaalialueittaisesti asetettavalle ehdokkaalle juoksevan järjestysnumeron alkaen ensimmäisestä valtakunnallisen ehdokasasettelun suurimman numeron jälkeisestä vapaasta numerosta. Tämän jälkeen keskuslautakunta laatii vaalialueiden ehdokaslistojen yhdistelmät ja toimittaa ne viipymättä vaalipiirien keskuslautakunnille.*

(3 momentti jää pois)

Ehdokaslistojen yhdistelmään on otettava niiden puolueiden nimen ja niiden yhteislistojen nimityksen jälkeen, jotka ovat asettaneet ehdokkaita valtakunnallisessa ehdokasasettelussa, merkintä, josta valtakunnallinen ehdokasasettelu ilmenee.

17 §

Vaalialueen keskuslautakunnan on viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen ilmoitettava väestörekisterikeskukselle kaikki ehdokaslistojen yhdistelmään otetut 1 momentissa tarkoitetut unionin kansalaiset. Väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä tieto ehdokaslistojen yhdistelmään ottamisesta kunkin tällaisen ehdokkaan kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle.

Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnan on viipymättä ehdokaslistojen yhdistelmien laatimisen jälkeen ilmoitettava väestörekisterikeskukselle kaikki ehdokaslistojen yhdistelmiin otetut 1 momentissa tarkoitetut unionin kansalaiset. Väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä tieto ehdokaslistojen yhdistelmään ottamisesta kunkin tällaisen ehdokkaan kotivaltion asianomaiselle viranomaiselle.

Voimassa oleva laki

Jos väestörekisterikeskus on saanut toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että Suomessa vaalikelpoinen henkilö on asetettu tässä valtiossa ehdokkaaksi samoissa vaaleissa, sen on viipymättä annettava ilmoitus tiedoksi vaalialueiden keskuslautakunnille ja vaalipiirin keskuslautakunnille.

Ehdotus

Jos väestörekisterikeskus on saanut toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselta ilmoituksen, että Suomessa vaalikelpoinen henkilö on asetettu tässä valtiossa ehdokkaaksi samoissa vaaleissa, sen on viipymättä annettava ilmoitus tiedoksi *Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnalle*.

18 §

Vaalitoimituksesta muutoin sekä ennakoöä-
nestyksestä ja äänestyslipusta on soveltuvin
osin voimassa, mitä niistä kansanedustajain
vaaleja varten säädetään. *Ennakoöä-
aloitetaan kuitenkin vasta 11. päivänä ennen
vaalitoimitusta.*

Vaalitoimituksesta muutoin sekä ennakoöä-
nestyksestä ja äänestyslipusta on soveltuvin
osin voimassa, mitä niistä kansanedustajain
vaaleja varten säädetään.

22 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa 4.
päivänä vaalien jälkeen kello 18 alkavassa
kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdo-
kas sekä puolue, vaaliliitto tai yhteislista yhe-
teensä on vaaleissa saanut vaalipiirissä, sekä
ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimää-
rät ja vaaleissa annettujen äänten määrän
oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsin-
gin kaupungin keskuslautakunnalle.

22 §

Vaalipiirin keskuslautakunta vahvistaa 3.
päivänä *vaalipäivän* jälkeen kello 18 alkavassa
kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdo-
kas sekä puolue, vaaliliitto tai yhteislista yhe-
teensä ovat vaaleissa saaneet vaalipiirissä, sekä
ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimää-
rät ja vaaleissa annettujen äänten määrän
oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsin-
gin kaupungin *vaalipiirin* keskuslautakunnalle.

23 §

Saatuaan 22 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen
kaikkien vaalipiirien keskuslautakunnilta Hel-
singin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta
vahvistaa 5. päivänä vaalien jälkeen pitämäs-
sään kello 12 alkavassa kokouksessa vaalien
tuloksen. Keskuslautakunta vahvistaa ensin
kunkin puolueen, vaaliliiton ja yhteislistan ko-
ko maassa saamien äänten yhteismäärät sekä
kunkin yksittäisen valitsijayhdistyksen saamien
äänten yhteismäärien pohjalta tulevien edusta-
japaikkojen määrän noudattaen soveltuvin
osin, mitä vertauslukujen laskemisesta ja äänes-
tyksen tuloksen määräämisestä kansanedusta-
jain vaaleissa säädetään. Jos puolueet ovat
yhtyneet eri vaalialueilla vaaliliitoksi eri puolue-
iden kanssa, kutakin erilaista vaaliliittoa, johon
nämä puolueet ovat yhtyneet, pidetään
ääniä laskettaessa ja vaalien tulosta vahvistet-
taessa erillisenä vaaliliittona. Tällaisen puolue-
en vaaliliittoon kuulumattomana saamia ääniä
ei myöskään yhdistetä minkään sen jonkin
toisen puolueen kanssa muodostaman vaaliliit-
on saamiin ääniin.

23 §

Saatuaan 22 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen
kaikkien vaalipiirien keskuslautakunnilta Hel-
singin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunta
vahvistaa 4. päivänä *vaalipäivän* jälkeen pitä-
mässään kello 12 alkavassa kokouksessa vaa-
lien tuloksen. Keskuslautakunta vahvistaa ensin
kunkin puolueen, vaaliliiton ja yhteislistan
koko maassa saamien äänten yhteismäärät sekä
kunkin yksittäisen valitsijayhdistyksen saamien
äänten yhteismäärien pohjalta tulevien edusta-
japaikkojen määrän noudattaen soveltuvin
osin, mitä vertauslukujen laskemisesta ja äänes-
tyksen tuloksen määräämisestä kansanedusta-
jain vaaleissa säädetään. Jos puolueet ovat
yhtyneet eri vaalialueilla vaaliliitoksi eri puolue-
iden kanssa, kutakin erilaista vaaliliittoa, johon
nämä puolueet ovat yhtyneet, pidetään
ääniä laskettaessa ja vaalien tulosta vahvistet-
taessa erillisenä vaaliliittona. Tällaisen puolue-
en vaaliliittoon kuulumattomana saamia ääniä
ei myöskään yhdistetä minkään sen jonkin
toisen puolueen kanssa muodostaman vaaliliit-
on saamiin ääniin.

Voimassa oleva laki

30 §

Sen lisäksi, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:n 1 momentissa säädetään, suoritetaan vaalien toimittamisesta aiheutuneet kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien menot valtion varoista. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset perusteista, joiden mukaan menot korvataan.

32 §

Muiden vaalien tai kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja varten oikeusministeriö määrää:

1) merkitäänkö näissä vaaleissa äänioikeutetut samassa yhteydessä toimitettavia muita vaaleja tai kansanäänestystä varten laadittaviin vaaliluetteloihin vai laaditaanko erilliset vaaliluettelot;

2) laaditaanko ja miltä osin yhteiset ilmoituskortit, *ilmoituskirjeet* ja ennakkoäänestystä varten lähetekirjeet, vaalikuoret ja lähetekuoret;

34 §

Muiden vaalien ja kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavista Euroopan parlamentin edustajien vaaleista aiheutuneista kustannuksista on voimassa, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:n 1 momentissa säädetään.

Ehdotus

30 §

Sen lisäksi, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ssä säädetään, suoritetaan vaalien toimittamisesta aiheutuneet kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien menot valtion varoista. Oikeusministeriö antaa tarkemmat määräykset perusteista, joiden mukaan menot korvataan.

32 §

Muiden vaalien tai kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja varten oikeusministeriö määrää:

1) merkitäänkö näissä vaaleissa äänioikeutetut samassa yhteydessä toimitettavia muita vaaleja tai kansanäänestystä varten *perustettavaan äänioikeusrekisteriin vai perustetaanko erilliset äänioikeusrekisterit*;

2) laaditaanko ja miltä osin yhteiset ilmoituskortit ja ennakkoäänestystä varten lähetekirjeet, vaalikuoret ja lähetekuoret;

34 §

Muiden vaalien ja kansanäänestyksen yhteydessä toimitettavista Euroopan parlamentin edustajien vaaleista aiheutuneista kustannuksista on voimassa, mitä kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ssä säädetään.

35 §

Mitä 21 §:ssä säädetään äänten laskentaa koskevien tietojen antamisesta julkisuuteen, ei koske ensimmäisen kerran toimitettavia Euroopan parlamentin edustajien vaaleja.

37 §

Tämän lain 13 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä ei noudateta 20 päivänä lokakuuta 1996 toimitettavissa ensimmäisissä Euroopan parlamentin edustajien vaaleissa, jos Suomessa äänioikeutettu unionin kansalainen, joka ei ole Suomen kansalainen, on 11 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessaan vakuuttanut, että hän ei ole jo äänestänyt samoissa vaaleissa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen
täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpitei-
siin.*

6.

Laki

menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä 26 päivänä kesäkuuta 1987 annetun lain (571/87) 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Vaalien yhteydessä toimitettavassa kansanäänestyksessä käytetään vaaleja varten laadittavia vaaliluetteloita.

Vaaleista erillisenä toimitettavaa kansanäänestystä varten laaditaan äänestysluettelot. Niistä on voimassa, mitä äänestysalueiden vaaliluetteloista ja vaalipiirien vaaliluetteloista on säädetty kansanedustajain vaalista annetussa laissa.

4 §

Vaalien yhteydessä toimitettavassa kansanäänestyksessä käytetään vaaleja varten *perustettavaa äänioikeusrekisteriä*.

Vaaleista erillisenä toimitettavaa kansanäänestystä varten *perustetaan* äänestysoikeutetuista henkilöistä *äänestysoikeusrekisteri, josta on voimassa, mitä äänioikeusrekisteristä säädetään kansanedustajain vaaleista annetussa laissa (391/69).*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulumut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

kuntalain 10 ja 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetun kuntalain (365/95) 10 §:n 2 ja 3 momentti sekä 26 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Kunnassa, jonka asukasluku on enintään

Kunnassa, jonka asukasluku on enintään

2 000 asukasta, valtuusto voi päättää vaalivuoden toukokuun loppuun mennessä valittavaksi valtuutettuja pienemmänkin parittoman lukumäärän kuin 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan vähempää kuin 13. Lukumäärän muutoksesta on ilmoitettava sisäasiainministeriölle.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu asukasluku määräytyy vaalivuoden ensimmäisen päivän mukaan.

26 §

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kunnallisvaaleissa on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on vaalivuoden ensimmäisenä päivänä. Äänioikeus kunnallisvaaleissa on myös muulla edellä säädetty edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä on ollut kotikunta Suomessa kahden vaalivuotta lähinnä edeltäneen vuoden ajan.

Äänestysoikeus kansanäänestyksessä on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka ennen äänestysvuoden alkua on täyttänyt 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on sinä päivänä, jona valtuusto tekee päätöksen kansanäänestyksen toimittamisesta. Äänestysoikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä on myös muulla edellä säädetty ehdot täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä on ollut kotikunta Suomessa kahden äänestysvuotta lähinnä edeltäneen vuoden ajan.

2 000, valtuusto voi vaalivuoden kesäkuun loppuun mennessä päättää valittavaksi valtuutettuja pienemmänkin parittoman lukumäärän kuin 17, ei kuitenkaan vähempää kuin 13. Lukumäärän muutoksista on viipymättä ilmoitettava sisäasiainministeriölle.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu asukasluku määräytyy väestötietolaissa (507/93) tarkoitetussa väestötietojärjestelmässä vaalivuoden toukokuun 31 päivän päättyessä olevien tietojen mukaan.

26 §

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kunnallisvaaleissa on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus kunnallisvaaleissa on myös muulla edellä säädetty edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä tuolloin on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Äänestysoikeus neuvoa-antavassa kunnallisessa kansanäänestyksessä on Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään äänestyspäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on 51. päivänä ennen äänestyspäivää päivän päättyessä. Äänestysoikeus kunnallisessa kansanäänestyksessä on myös muulla edellä säädetty ehdot täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä tuolloin on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Jos kunnallisvaalit tai kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki

kunnallisvaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 12 päivänä toukokuuta 1972 annetun kunnallisvaalilain (361/72) 3 §:n 3 momentti, 87 §:n 2 momentti ja 89 §,

muutetaan 3 §:n 1 ja 5 momentti, 3 a §, 5 §:n 1 ja 2 momentti, 6 §:n 1 ja 3 momentti, 2 luku, 22 §, 24 §:n 1 ja 3 momentti, 25 §:n 3 momentti, 27 §:n 2 momentti, 33 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 ja 38 §, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 momentti, 41 §, 44 §:n 2 momentti, 51 §:n 1 ja 3 momentti, 53 §:n 3 momentti, 54 §, 56 §:n 1 momentti, 59 §:n 1 momentti, 60 §:n 1 momentti, 61 ja 62 §, 63 §:n 1 momentti, 64, 66 ja 67 §, 70 §:n 1 ja 2 momentti, 71, 72, 74 ja 74 a §, 74 b §:n 1 momentti, 74 c §:n 1 momentti, 74 f §:n 1 ja 6 momentti, 75 §:n 1 momentti, 82 §, 85 §:n 1 momentti sekä 97 ja 100 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 ja 5 momentti, 6 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 33 §, 40 §:n 1 momentti, 44 §:n 2 momentti, 54 §, 59 §:n 1 momentti ja 74 c §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (436/90), 3 a §, 24 §:n 3 momentti, 25 §:n 3 kohta ja 72 § 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (372/85), 5 §:n 1 momentti, 74 a §, 74 b §:n 1 momentti ja 74 f §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (82/88), 2 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 22 §, 35 §:n 1 momentti, 36 §:n 1 momentti ja 38 § 12 päivänä joulukuuta 1975 annetussa laissa (935/75), 37 § muutettuna mainitulla 12 päivänä joulukuuta 1975 annetulla lailla ja 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetulla lailla (332/76), 39 §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, 41 §, 60 §:n 1 momentti, 63 §:n 1 momentti, 64 § ja 75 §:n 1 momentti 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (436/92), 61 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, 62 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä toukokuuta 1985 annetulla lailla, 66 ja 100 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla (500/93), 71 § muutettuna mainituilla 18 päivänä toukokuuta 1990 ja 3 päivänä toukokuuta 1985 annetuilla laeilla, 74 ja 82 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 74 §:n 6 momentti ja 97 § mainitussa 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 40 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Kunta, jonka asukasluku on pienempi kuin 3 000, muodostaa yhden äänestysalueen, jollei ole tarpeen jakaa kuntaa useampaan äänestysalueeseen. Asukasluvultaan suurempi kunta on vastaavasti jaettava kahteen tai useampaan äänestysalueeseen. Äänestysaluejaosta ja sen muuttamisesta päättää kunnanvaltuusto tarvittaessa vuosittain tammikuussa. Samalla tavalla on määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole vuoden ensimmäisenä päivänä väestökirjanpidossa merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Ehdotus

3 §

Kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jollei ole tarpeen jakaa kuntaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysaluejaosta ja sen muuttamisesta päättää valtuusto tarvittaessa vuosittain viimeistään huhtikuussa, jolloin tehty äänestysaluejako on voimassa niissä vaaleissa ja kansanäänestyksissä, jotka toimitetaan saman vuoden lokakuun 15 päivän ja seuraavan vuoden lokakuun 14 päivän välisenä aikana, molemmat mainitut päivät mukaan lukien. Äänestysaluejako koskevassa päätöksessä on määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Lääninhallitus voi erityisistä syistä vapauttaa kunnan toimittamasta jakoa äänestysalueisiin sekä sallia yli 3 000 asukasta käsittävän äänestysalueen muodostamisen.

(Kumotaan)

Voimassa oleva laki

Lääninhallituksen tai lääninoikeuden tässä pykälässä tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

3 a §

Kunnanhallituksen on ilmoitettava väestörekisterikeskukselle, missä kulloinkin on kunkin äänestysalueen äänestyspaikka ja missä vaaliluettelot tullaan pitämään tarkastusta varten nähtävinä.

5 §

Kunnanvaltuuston on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu viisi jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään viisi, sekä 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 7 a luvussa tarkoitettua ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 7 a luvussa tarkoitettua ennakkoäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Valittaessa jäseniä, joista yksi on määrättävä puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi, sekä varajäseniä on noudatettava, mitä 4 §:n 2 momentissa on säädetty.

6 §

Kuntien keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat ovat päätösvaltaisia viisijäsenisinä sekä vaalitoimikunnat kolmijäsenisinä.

Mitä kunnallislain 70 §:n 1 momentissa on säädetty kunnanhallituksen edustajasta ja 2 momentissa läsnäolo-oikeudesta lautakunnassa, ei koske keskusvaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Vaaliluettelot

7 §

Vaaliluettelot vaalioikeutetuista, joilla on ol-

Ehdotus

Lääninoikeuden tässä pykälässä tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

3 a §

Kunnanhallituksen on ilmoitettava väestörekisterikeskukselle, missä kulloinkin on kunkin äänestysalueen äänestyspaikka.

5 §

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme, sekä 59 §:n 1 momentissa tarkoitettuja laitoksia ja 7 a luvussa tarkoitettua ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, johon kuuluu kolme jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava muutoin paitsi 7 a luvussa tarkoitettua ennakkoäänestystä varten siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Jäsenet, joista kunnanhallituksen on määrättävä yksi puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi, sekä varajäsenet on valittava vaalikelpoisista kunnan jäsenistä siten, että kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa esiintyneiden äänestäjryhmien on mahdollisuuksien mukaan saata-va edustajansa kuhunkin vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan joko jäseneksi tai varajäseneksi.

6 §

Kuntien keskusvaalilautakunnat ovat päätösvaltaisia viisijäsenisinä sekä vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat kolmijäsenisinä.

Mitä kuntalain (365/95) 50 §:ssä säädetään muiden kuin jäsenten läsnäolosta ja puheoikeudesta toimielinten kokouksissa hallintosääntöön otettavista määräyksistä, ei koske kunnan keskusvaalilautakuntaa, vaalilautakuntaa eikä vaalitoimikuntaa.

2 luku

Äänioikeusrekisteri

7 §

Väestörekisterikeskus perustaa viimeistään 46.

Voimassa oleva laki

lut väestökirjalaissa tarkoitettu kotipaikka kunnassa vaalivuoden ensimmäisenä päivänä, laatii kunnan keskusvaalilautakunta erikseen kunnan jokaista äänestysaluetta varten.

8 §

Vaaliluetteloiden pohjaksi kirjoitetaan vaalivuoden kesäkuun lopussa voimassa olleen äänestysaluejaon mukaisesti *pohjaluettelot*. Niihin on otettava jokainen väestön keskusrekisterissä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa vaalioikeutettu henkilö, jolla on ollut väestökirjalaissa tarkoitettu kotipaikka kunnassa asianomaisella äänestysalueella vaalivuoden ensimmäisenä päivänä. Pohjaluettelot on laadittava henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä ja niihin on merkittävä henkilön täydellinen nimi ja henkilötunnus. Pohjaluetteloihin on ulkomaalaisen kohdalle tehtävä merkintä siitä, että hänellä on ollut väestökirjalaissa tarkoitettu kotipaikka Suomessa neljän tai, jos hän on Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen, kahden vaalivuotta edeltäneen vuoden ajan.

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kuta-

Ehdotus

päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (äänioikeusrekisteri).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä:

- 1) henkilötunnus;
- 2) täydellinen nimi;
- 3) hänen kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikuntansa;
- 4) äänestysalue, johon hän kuuluu;
- 5) hänen äänestyspaikkansa vaalipäivänä ja sen osoite;
- 6) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 7) hänen kansalaisuutensa, jollei hän ole Suomen kansalainen;
- 8) hänen asumisaikansa Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;
- 9) rekisteritoimisto, jonka virka-alueella hänen kotikuntansa on;
- 10) päivämäärä, jolloin hänet on otettu äänioikeusrekisteriin;
- 11) kuolintieto, jos hän on kuollut rekisterin perustamisen jälkeen; sekä
- 12) merkintä oikaisuvaatimuksesta, jos sellainen on vireillä, ja oikaisuvaatimukseen annettusta päätöksestä.

8 §

Väestörekisterikeskuksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille Suomessa äänioikeutetuille unionin kansalaisille, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä on vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kin henkilöä koskeva ilmoituskortti, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, hänen syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakköäänestyksestä. Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 7 luvussa tarkoitettussa ennakköäänestyksessä.

Pohjaluettelot ja ilmoituskortit laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle. Väestörekisterikeskuksen on toimitettava pohjaluettelot ja ilmoituskortit asianomaiselle rekisteritoimistolle, jonka on tehtävä niihin tarpeelliset äänioikeuteen vaikuttavat muutokset ja toimitettava ne edelleen kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään vaalivuoden elokuun 10. päivänä.

9 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ennen elokuun 20. päivää tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkitsemättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaisissa tarkoitettu kotipaikka Suomessa vaalivuoden ensimmäisenä päivänä ja joka ennen vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjaluetteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, yliviivaamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy.

Kun pohjaluettelo on edellä mainituin tavoin tarkastettu ja oikaistu, se on merkittävä äänestysalueen vaaliluetteloksi ja kunnan keskusvaalilautakunnan puolesta allekirjoitettava. Ilmoituskortit on oikaistava vastaavasti.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on heti ilmoitettava kirjallisesti väestörekisterikeskukselle pohjaluetteloihin tehdyistä vaalioikeutta koskevista muutoksista.

Rekisteritoimistot ja muut väestökirjojen pitäjät sekä nimismiehet, kaupunginviskaalit, kihlakunnantuomarit ja raastuvanoikeudet

9 §

Väestörekisterikeskus laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa on seuraavat tiedot:

1) edellä 7 §:n 2 momentin 2—5 kohdassa tarkoitettut tiedot;

2) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää;

3) vaalit, vaalipäivä ja ennakköäänestyksen aika;

4) kortin lähettäjäksi merkityn rekisteritoimiston ja kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;

5) rekisteri tai tietojärjestelmä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat; sekä

6) ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luettavassa muodossa 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskortti laaditaan oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle ja siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 7 luvussa tarkoitettussa ennakköäänestyksessä.

Väestörekisterikeskus huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä

Voimassa oleva laki

ovat velvolliset antamaan kunnan keskusvaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot. Keskusvaalilautakunta voi kutsua yhden tai useamman henkilön kustakin äänestysalueesta paikallisena asiantuntijana avustamaan äänestysalueen vaaliluetteloa laadittaessa.

10 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetuille sen jälkeen kun se ja pohjaluettelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään elokuun 20 päivänä.

11 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on asetettava vaaliluettelot kunnan alueella nähtäviksi tarkastusta varten kahtena arkipäivänä, ei kuitenkaan arkilauantaina, elokuun 26. päivästä alkaen. Vaaliluettelot pidetään nähtävinä molempina päivinä kello 9—20 asianmukaisen valvonnan alaisina.

Vaaliluettelot on tarvittaessa asetettava nähtäviksi useammassa paikassa kunnan alueella. Milloin erityiset syyt vaativat ja jollei äänioikeutetuille aiheudu kohtuutonta haittaa, voidaan vaaliluettelot pitää nähtävinä kunnan ulkopuolellakin.

Siitä, milloin ja missä vaaliluettelot ovat nähtävinä, on annettava ennakolta hyvissä ajoin tieto sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

Ehdotus

ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa.

10 §

Äänioikeusrekisterissä olevat 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä tai puhelimitse maksutta saatavissa rekisteritoimistoissa ja, sen mukaan kuin väestörekisterikeskus määrää, myös muissa paikoissa arkipäivinä virka-aikana alkaen 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Rekisteritoimistot voivat antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Milloin ote annetaan muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle, on siitä jätettävä henkilötunnus pois. Ote annetaan maksutta asianomaiselle henkilölle ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Väestörekisterikeskus tiedottaa virallisessa lehdessä ja sopivaksi katsomallaan tavalla muutinkin äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten 11 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus on tehtävä.

11 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen rekisteritoimistolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikunta-asetuksessa (351/94) tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu rekisteritoimistolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 7 §:n 2 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaavan oikeusministeriö vahvistaa. Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina rekisteritoimistois-

Voimassa oleva laki

12 §

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta tai että häntä koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään syyskuun 9 päivänä ennen kello 16.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun oikaisuvaatimuksen voi puoliso ilman valtuutusta tehdä toisen puolison puolesta.

Jos kunnan äänioikeutettu jäsen katsoo, että henkilö, yksi tai useampi, on oikeudettomasti merkitty vaaliluetteloon äänioikeutetuksi, voi hän tehdä sitä koskevan perustellun kirjallisen oikaisuvaatimuksen viimeistään syyskuun 3 päivänä ennen kello 16 kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön vaalioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet vaaliluettelon allekirjoittamisen jälkeen.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettu oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta, jonka kaavan oikeusministeriö vahvistaa. Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavina paikoissa, joissa vaaliluettelot ovat nähtävänä, sekä tarpeen mukaan muuallakin kunnan alueella.

13 §

Kun oikaisuvaatimus tarkoittaa henkilön poistamista vaaliluettelosta 12 §:n 3 momentissa tai 17 §:ssä tarkoitettulla perusteella, on kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan ilmoitettava oikaisuvaatimuksesta ja sen sisällöstä sille henkilölle, jota oikaisuvaatimus koskee. Tälle on samalla ilmoitettava, että hänellä on tilaisuus nähdä oikaisuvaatimus osoitetussa paikassa ja antaa vaatimuksen johdosta kunnan keskusvaalilautakunnalle selityksensä viimeistään syyskuun 11 päivänä ennen kello 16. Lisäksi on ilmoitettava, että jollei selitystä anneta, asia ratkaistaan siitä huolimatta.

Ilmoitus oikaisuvaatimuksesta on viimeistään syyskuun 4 päivänä lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta ilmoitus voidaan

Ehdotus

sa ja muissa paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

12 §

Rekisteritoimiston on ratkaistava oikaisuvaatimukset viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Rekisteritoimiston on viipymättä annettava päätös tiedoksi asianosaiselle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, rekisteritoimiston on samalla toimitettava hänelle 9 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on päätös julkaistava virallisessa lehdessä.

13 §

Jos väestörekisterikeskus tai rekisteritoimisto katsoo, että henkilö on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että häntä koskeva äänioikeusrekisterissä oleva merkintä on virheellinen, on sillä viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12.

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 12 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitse tehdä henkilöstä, joka on kuollut

Voimassa oleva laki

toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on ilmoitus viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan mainitsematta siinä kuitenkaan oikaisuvaatimuksen perustetta.

14 §

Vaaliluetteloa koskevat oikaisuvaatimukset käsitellään ja ratkaistaan kunnan keskusvaalilautakunnan kokouksessa, joka pidetään syyskuun 14 päivänä. Keskusvaalilautakunnan on kussakin asiassa annettava päätös, joka perusteluineen on merkittävä pöytäkirjaan.

Keskusvaalilautakunnan päätös on lopullinen. Jos oikaisuvaatimus kuitenkin on hylätty tai jätetty tutkimatta taikka jos 12 §:n 3 momentissa säädettyssä järjestyksessä tehtyyn oikaisuvaatimukseen suostutaan, päätös on viipymättä alistettava lääninoikeuden tutkittavaksi. Lääninoikeudelle toimitettavaan päätökseen on liitettävä sen perusteena olevat asiakirjat.

15 §

Lääninoikeuden on annettava päätöksestään vaaliluettelon oikaisemista koskevassa asiassa viipymättä tieto kunnan keskusvaalilautakunnalle, jonka on heti pantava päätös seitsemän

Ehdotus

tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä 9 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

14 §

Rekisteritoimiston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja väestörekisterikeskuksen tai rekisteritoimiston 13 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa asianomainen tehdä valituksen lääninoikeudelle. Valitus on tehtävä viimeistään 7. päivänä siitä päivästä, jona asianomainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Lääninoikeudelle osoitun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa rekisteritoimistolle edelleen lääninoikeuteen toimitettavaksi. Valitus on muutoin tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Lääninoikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja asianomaiselle rekisteritoimistolle. Jos päätös sisältää sen, että henkilö on otettava äänioikeusrekisteriin tai häntä koskevia tietoja on muutettava, lääninoikeuden on lisäksi viipymättä ilmoitettava päätöksestä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Mikäli lääninoikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on lisäksi viipymättä toimitettava päätös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittää sen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, lääninoikeuden on ilmoitettava tästä väestörekisterikeskukselle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Lääninoikeuden päätökseen äänioikeusrekisteriin ottamista koskevassa asiassa ei saa hakea valittamalla muutosta.

15 §

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeus-

Voimassa oleva laki

päivän ajaksi nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle. keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava päätöksestä sillä tavoin kuin 13 §:n 2 momentissa säädetään oikeisuvaatimuksen tekijälle ja sille, jonka äänioikeutta päätös koskee.

16 §

Lääninoikeuden päätökseen vaaliluettelon oikaisemista koskevassa asiassa ei saa hakea valittamalla muutosta, ellei korkein hallinto-oikeus myönnä asianosaiselle valituslupaa. Valituslupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

Valituslupahakemus on tehtävä viimeistään neljäntenätoista päivänä siitä, kun kunnan keskusvaalilautakunta on pannut lääninoikeuden päätöksen nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle. Lupahakemuksen saa toimittaa lääninoikeudelle sen toimesta korkeimmalle hallinto-oikeudelle lähetettäväksi. Valituslupaa on muutoin haettava ja valitus tehtävä siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Korkeimman hallinto-oikeuden on annettava päätöksestään viipymättä tieto hakijalle, lääninoikeudelle, kunnan keskusvaalilautakunnalle sekä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee.

17 §

Jos rekisteritoimisto katsoo, että henkilö oikeudettomasti on jätetty pois vaaliluettelosta tai merkitty siihen äänioikeutetuksi taikka että merkintä on muutoin virheellinen, on sillä viran puolesta oikeus tehdä kunnan keskusvaalilautakunnalle oikaisuvaatimus sen perusteesta riippuen 12 §:n 1 tai 3 momentissa säädetystä järjestyksessä ja hakea muutosta tämän tai

Ehdotus

rekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lääninoikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos henkilö on ilmeisen virheellisesti 13 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, väestörekisterikeskus voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä lääninoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

16 §

Sen jälkeen kun äänioikeutettu on äänestänyt, äänioikeusrekisteriin merkitään, milloin ja missä äänestys- tai ennakoäänestyspaikassa hän on äänestänyt. Merkinnän voivat tehdä asetuksella säädettävän ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija ja vaalilautakunta sekä kunnan keskusvaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunnan pyynnöstä rekisteritoimisto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen puolesta rekisteritoimisto. Merkinnän tekemisestä säädetään tarkemmin 6 ja 7 luvussa.

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

17 §

Ennakoäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan ministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysaluettain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Oikeusministeriö voi määrätä, että kun-

Voimassa oleva laki

muun oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen 16 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

18 §

Jollei vaatimusta vaaliluettelon muuttamisesta ole säädetyn ajan kuluessa tehty kunnan keskusvaalilautakunnalle, on luetteloon merkittävä todistus siitä, että luettelo on lainvoimainen.

Jos muutosta on vaadittu, on kunnan keskusvaalilautakunnan, sitten kun vaatimus on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä, merkittävä vaaliluetteloon siitä mahdollisesti johtuvat oikaisut ja sen ohessa jokaisen oikaisun kohdalla mainittava päätös, johon oikaisu perustuu, minkä jälkeen luetteloon on kirjoitettava todistus, että se siten oikaistuna on lainvoimainen.

Lainvoimaista vaaliluetteloa on vaaleissa muuttamattomana noudatettava. Vaaliluetteloa pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että lopullista päätöstä vaaliluettelon oikaisemisesta tehtyyn vaatimukseen ei ole ennen vaaleja annettu taikka saatettu kunnan keskusvaalilautakunnan tietoon. Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle alistus- tai valitusviranomaisen päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on kuitenkin annettava äänestää.

19 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

19 a §

Milloin vaaliluettelosta taikka sen pohjana tai

Ehdotus

nan keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Oikeusministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisessä muodossa.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole äänestäneet ennakköäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa on otsikkotietoina kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

18 §

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen väestörekisterikeskus hävittää rekisterissä olevat tiedot.

(Jää pois laista)

(Jää pois laista)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

liitteinä olevista asiakirjoista annetaan jäljennös tai ote muulle kuin asianomaiselle henkilölle tai tässä laissa mainitulle viranomaiselle, on siitä jätettävä henkilötunnus pois.

22 §

Oikeusministeriön on viimeistään elokuun 24 päivänä ilmoitettava jokaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, mitkä puolueet on merkitty puoluekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

24 §

Hakemus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään syyskuun 1. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta. Hakemuksen voi antaa lautakunnalle myös 28 §:ssä tarkoitettu yhteislistan asiamies.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasia-kirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 21 §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama suostumus vastaanottaa valtuutetun toimii ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen valitsijayhdistyksen tai puolueen ehdokkaaksi.

25 §

Hakemukseen on liitettävä ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaat on puolueen nimen alla lueteltava siinä järjestyksessä, mihin heidät 40 §:ssä tarkoitetussa ehdokaslistojen yhdistelmässä tulee asettaa. Tiedot ehdokkaista on ilmoitettava niin kuin 24 §:n 3 momentissa on säädetty. Hakemukseen on myös liitettävä puolueen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen jäseniä kunnassa, sekä vaaliasiamiehen valtuutus. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama suostumus vas-

22 §

Oikeusministeriön on viimeistään 39. päivänä ennen vaalipäivää ilmoitettava jokaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, mitkä puolueet on merkitty puoluekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

24 §

Hakemus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta on valitsijayhdistyksen asiamiehen tai hänen valtuutettunsa annettava kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16. Hakemuksen voi antaa lautakunnalle myös 28 §:ssä tarkoitettu yhteislistan asiamies.

Hakemukseen on liitettävä perustamisasia-kirja sekä erikseen kirjoitettu ehdotus ehdokaslistaksi, jossa on oltava ehdokkaasta 21 §:n 1 momentissa mainitut tiedot. Etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan kuitenkin käyttää yleisesti tunnettua puhuttelunimeä tai myös etunimeä lyhennettynä. Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Hakemukseen on lisäksi liitettävä ehdokkaan omakätisesti allekirjoittama ja henkilötunnuksella varustettu suostumus vastaanottaa valtuutetun toimii ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen valitsijayhdistyksen tai puolueen ehdokkaaksi.

Hakemukseen on liitettävä ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaat on puolueen nimen alla lueteltava siinä järjestyksessä, mihin heidät 40 §:ssä tarkoitetussa ehdokaslistojen yhdistelmässä tulee asettaa. Tiedot ehdokkaista on ilmoitettava niin kuin 24 §:n 3 momentissa on säädetty. Hakemukseen on myös liitettävä puolueen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen jäseniä kunnassa, sekä vaaliasiamiehen valtuutus. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kunkin ehdokkaaksi asetetun henkilön omakätisesti allekirjoittama ja henkilötun-

Voimassa oleva laki

taanottaa valtuutetun toimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen puolueen ehdokkaaksi eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

Ehdotus

nuksella varustettu suostumus vastaanottaa valtuutetun toimi ja vakuutus, ettei hän ole suostunut toisen puolueen ehdokkaaksi eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

27 §

Yhteislistan, vaaliliiton tai vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaita saa olla enintään valittavien valtuutettuja kaksinkertainen määrä.

Yhteislistan, vaaliliiton tai vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaita saa olla enintään valittavien valtuutettujen *puolitoista-kertainen* määrä.

33 §

Kunnan keskusvaalilautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin *ennen vaaleja*, kuitenkin viimeistään elokuun 19. päivänä ja sen jälkeen syyskuun 3., 11. ja 14. päivänä, vaaleja edeltävänä perjantaina, vaalipäivänä, vaalien jälkeisenä päivänä ja 5. päivänä vaalien jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

33 §

Kunnan keskusvaalilautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään *39. päivänä ennen vaalipäivää* ja sen jälkeen *27., 24., 23. ja 2. päivänä ennen vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen* sekä muulloinkin, milloin *asiain* käsittely sitä vaatii.

35 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan kokouksessa, joka pidetään syyskuun 3. päivänä, esitellään ja tarkastetaan valmistavasti ehdokaslistojen julkaisemista koskevat hakemukset niihin liitettynä asiakirjoineen ja ryhdytään ehkä tarpeellisten lisäselvitysten hankkimiseen. Ehdokkaiden nimet, yhteislistat, puolueiden ehdokaslistat ja vaaliliitot on saatettava äänioikeutettujen tietoon ilmoituksella, joka pannaan nähtäväksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa ja kunnan ilmoitustaululla.

35 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan kokouksessa, joka pidetään *27. päivänä ennen vaalipäivää*, esitellään ja tarkastetaan valmistavasti ehdokaslistojen julkaisemista koskevat hakemukset niihin liitettynä asiakirjoineen ja ryhdytään ehkä tarpeellisten lisäselvitysten hankkimiseen. Ehdokkaiden nimet, yhteislistat, puolueiden ehdokaslistat ja vaaliliitot on saatettava äänioikeutettujen tietoon ilmoituksella, joka pannaan nähtäväksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa ja kunnan ilmoitustaululla.

36 §

Asiamiehillä, joille huomautuksia *edellä* 35 §:n 4 momentin mukaisesti on esitetty, on oikeus viimeistään syyskuun 11. päivänä ennen kello 16 tehdä niistä johtuvat oikaisut. Saman ajan kuluessa asiamiehillä on oikeus tehdä ehdokkaan nimeä, ammattia tai tointa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, on puolueiden vaaliasiamiehillä oikeus antaa keskusvaalilautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

36 §

Asiamiehillä, joille huomautuksia 35 §:n 4 momentin mukaisesti on esitetty, on oikeus viimeistään *24. päivänä ennen vaalipäivää* ennen kello 12 tehdä niistä johtuvat oikaisut. Saman ajan kuluessa asiamiehillä on oikeus tehdä ehdokkaan nimeä, ammattia tai tointa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, on puolueiden vaaliasiamiehillä oikeus antaa keskusvaalilautakunnalle yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

37 §

Syyskuun 11. päivänä kunnan keskusvaali-

37 §

Kunnan keskusvaalilautakunta käsittelee 24.

Voimassa oleva laki

lautakunta käsittelee uudelleen määräaikana perille toimitetut vaaliasiakirjat ja tarkastaa niihin 36 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla mahdollisesti tehdyt oikaisut sekä tekee päätökset hakemusten sekä yhteislistaa ja vaaliliittoa koskevien ilmoitusten johdosta. Määräaikana perille toimitetut hakemukset sekä ilmoitukset yhteislistasta ja vaaliliitosta, joita vastaan huomautuksia ei ole esitetty, on hyväksyttävä.

38 §

Valitsijayhdistyksellä tai puolueella, jonka ilmoitusta yhteislistaan tai vaaliliittoon liittymistä ei ole hyväksytty, on oikeus saada ehdokkaansa poistetuksi ehdokaslistojen yhdistelmästä. Tätä koskeva ilmoitus valitsijayhdistyksen asiamiehen ja puolueen osalta sen vaaliasiamiehen on kirjallisesti tehtävä kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään syyskuun 14. päivänä ennen kello 16.

39 §

Siinä kokouksessa, joka pidetään syyskuun 14. päivänä, kunnan keskusvaalilautakunta tekee päätökset 36 §:n 2 momentissa ja 38 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten johdosta. Samassa kokouksessa lautakunta laatii 40 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ehdokaslistojen yhdistelmän.

40 §

Jos vaaleja varten hyväksytyjä ehdokkaita on enemmän kuin valittavia valtuutettuja, kunnan keskusvaalilautakunnan on laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä. Kaikki ehdokaslistat järjestetään samalle puolelle lehteä. Yhdistelmässä ei saa olla muuta kuin yhteinen otsake, josta käy selville, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu, sekä puolueiden nimet ja yhteislistojen nimitykset, jotka on merkittävä kunkin puolueen ja yhteislistan yläpuolelle, sekä kaikki ehdokkaat järjestysnumeroineen. Puolueiden ehdokaslistojen ja yhteislistojen järjestys yhdistelmässä määräytyy keskusvaalilautakunnan suorittaman arvannon perusteella siten, että yhdistelmään merkitään ensin puolueet arvotussa järjestyksessä ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle ja niiden jälkeen yhteislistat niin ikään arvotussa järjestyksessä vasemmalta oikealle. Puolueiden järjestyksen määrittämiseksi

Ehdotus

päivänä ennen vaalipäivää uudelleen määräaikana perille toimitetut vaaliasiakirjat ja tarkastaa niihin 36 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla mahdollisesti tehdyt oikaisut sekä tekee päätökset hakemusten sekä yhteislistaa ja vaaliliittoa koskevien ilmoitusten johdosta. Määräaikana perille toimitetut hakemukset sekä ilmoitukset yhteislistasta ja vaaliliitosta, joita vastaan huomautuksia ei ole esitetty, on hyväksyttävä.

38 §

Valitsijayhdistyksellä tai puolueella, jonka ilmoitusta yhteislistaan tai vaaliliittoon liittymistä ei ole hyväksytty, on oikeus saada ehdokkaansa poistetuksi ehdokaslistojen yhdistelmästä. Tätä koskeva ilmoitus valitsijayhdistyksen asiamiehen ja puolueen osalta sen vaaliasiamiehen on kirjallisesti tehtävä kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään *23. päivänä ennen vaalipäivää* ennen kello 12.

39 §

Siinä kokouksessa, joka pidetään *23. päivänä ennen vaalipäivää*, kunnan keskusvaalilautakunta tekee päätökset 36 §:n 2 momentissa ja 38 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten johdosta. Samassa kokouksessa lautakunta laatii 40 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ehdokaslistojen yhdistelmän.

40 §

Jos vaaleja varten hyväksytyjä ehdokkaita on enemmän kuin valittavia valtuutettuja, kunnan keskusvaalilautakunnan on laadittava ehdokaslistojen yhdistelmä. Kaikki ehdokaslistat järjestetään samalle puolelle lehteä. Yhdistelmässä ei saa olla muuta kuin yhteinen otsake, josta käy selville, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu, sekä puolueiden nimet ja yhteislistojen nimitykset, jotka on merkittävä kunkin puolueen ja yhteislistan yläpuolelle, sekä kaikki ehdokkaat järjestysnumeroineen. *Ehdokaslistojen yhdistelmään ei merkitä henkilöitä.* Puolueiden ehdokaslistojen ja yhteislistojen järjestys yhdistelmässä määräytyy keskusvaalilautakunnan suorittaman arvannon perusteella siten, että yhdistelmään merkitään ensin puolueet arvotussa järjestyksessä ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle ja niiden jälkeen yhteislistat niin ikään arvotussa järjestyksessä

Voimassa oleva laki

si arvotaan ensiksi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa.

Ehdotus

vasemmalta oikealle. Puolueiden järjestyksen määrittämiseksi arvotaan ensiksi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys ja sitten vaaliliiton muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys vaaliliitossa. *Jos kunnassa on ehdokkaita asetaneita puolueita, vaaliliittoja, valitsijayhdistyksiä tai yhteislistoja niin paljon, että niiden ryhmittely ehdokaslistojen yhdistelmässä vasemmalta oikealle oleellisesti häittäisi yhdistelmän luettavuutta, keskusvaalilautakunta voi ryhmitellä puolueet, vaaliliitot, valitsijayhdistykset ja yhteislistat tai osan niistä yhdistelmään myös alekkain.*

40 a §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen oikeusministeriön ylläpitämään valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin viipymättä merkitään ehdokkaista järjestysnumero ja 21 §:ssä tarkoitetut tiedot sekä henkilötunnus.

Milloin valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä annetaan tietoja muille kuin asianomaiselle ehdokkaalle tai tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle, on tiedoista jätettävä henkilötunnus pois. Tiedot annetaan maksutta asianomaiselle ehdokkaalle ja tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle.

Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tiedot hävitetään, kun vaalien tulos on saanut lainvoiman.

Oikeusministeriö antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisesta ja käytöstä.

41 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee saattaa ehdokaslistojen yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan, ja lisäksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Riittävä määrä yhdistelmiä on syyskuun 24. päivään mennessä toimitettava kunnanhallitukselle ja hyvissä ajoin ennen vaaleja kunnan vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajille sekä kunnan alueella ennakoäänestyspaikoiksi määrättyjen Posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen ja sen tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Niitä on myös pidettävä kunnan jäsenten saatavissa.

41 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee saattaa ehdokaslistojen yhdistelmä tai siinä olevat tiedot taikka tieto siitä, missä yhdistelmä on nähtävänä, äänioikeutettujen tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan ja lisäksi keskusvaalilautakunnan kokoushuoneistossa julkaistavalla ilmoituksella. Riittävä määrä yhdistelmiä on *hyvissä ajoin ennen vaaleja* toimitettava kunnanhallitukselle, vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kunnan alueella olevien ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille. Niitä on myös pidettävä kunnan jäsenten saatavissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

44 §

Vaalitoimitus on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Ilmoituksessa on mainittava vaaliaika ja äänestysalueiden äänestyspaikat. *Ilmoitus voidaan antaa 11 §:n 3 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen yhteydessä.*

51 §

Äänioikeutettu henkilö saa äänestää sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, jonka vaaliluetteloon hänet on merkitty.

Äänestäjä on *tarvittaessa* velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

53 §

Vaalileiman, joka on samanlainen kaikissa kunnissa, vahvistaa oikeusministeriö.

54 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon.

56 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

59 §

Äänioikeutettu henkilö, joka on hoidettavana sairaalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan laitoksiksi, taikka joka vaalipäivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, jonka vaaliluetteloon hänet on merkitty, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

Vaalitoimitus on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Ilmoituksessa on mainittava vaaliaika ja äänestysalueiden äänestyspaikat.

51 §

Äänioikeutettu saa äänestää sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, *joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.*

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

Kunnallisvaaleissa äänestysliput leimataan samanlaisella vaalileimasimella kuin kansanedustajain vaaleissa.

54 §

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon. *Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin, jos se on käytössä äänestysalueessa.*

56 §

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka *vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin* tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

59 §

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa tai ympärivuorokautista hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka otettu rangaistuslaitokseen, joita tässä laissa sanotaan laitoksiksi, taikka joka vaalipäivänä muusta syystä todennäköisesti on estynyt käyttämästä äänioikeuttaan sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, johon hän kuuluu, saa äänestää ennakolta niin kuin tässä luvussa säädetään.

Voimassa oleva laki

60 §

Ennakoäänestys tapahtuu asetuksella määrättävissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja sen tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa ja 59 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laitoksissa (*ennakoäänestyspaikat*).

61 §

Äänestyksen järjestämisestä Posti- ja telelaitoksen toimipaikassa ja tilapäisessä ennakoäänestyspaikassa huolehtii Posti- ja telelaitoksen määräämä henkilö (*vaalitoimitsija*) sekä laitoksessa 5 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakoäänestyspaikkaan määrätä *kaksi tai* useampia vaalitoimitsijoita.

62 §

Ennakoäänestys aloitetaan 18. päivänä ja lopetetaan 5. päivänä ennen vaaleja.

Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa ennakoäänestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakoäänestys tapahtuu Posti- ja telelaitoksen toimipaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin toimipaikka on yleisöä varten avoinna, taikka Posti- ja telelaitoksen määräämänä muuna aikana, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 14:n välisenä aikana, ja Posti- ja telelaitoksen tilapäisessä ennakoäänestyspaikassa 62 §:n 2 momentissa tarkoitettuina ajanjaksoina Posti- ja telelaitoksen määrääminä aikoina. Laitoksessa ennakoäänestys tapahtuu, sen mukaan kuin vaalitoimikunta määrää, ennakoäänestyksen lopettamispäivänä tai sitä edeltävänä päivänä sekä yhtenä muuna päivänä toimikunnan määrääminä aikoina.

64 §

Posti- ja telelaitoksen on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle 14 päivää ennen ennakoäänestyksen alkamista päivät ja kellonajat,

Ehdotus

60 §

Ennakoäänestys tapahtuu *asetuksella säädetävissä ennakoäänestyspaikoissa* ja 59 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laitoksissa (*ennakoäänestyspaikat*).

61 §

Äänestyksen järjestämisestä huolehtii *asetuksella säädetävissä ennakoäänestyspaikassa vaalitoimitsija sekä laitoksessa 5 §:ssä tarkoitettu vaalitoimikunta.*

Vaalitoimitsijan määräämisestä säädetään asetuksella.

Tarvittaessa voidaan samaan ennakoäänestyspaikkaan määrätä useampia vaalitoimitsijoita.

62 §

Ennakoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan 5. päivänä ennen vaalipäivää.

Ennakoäänestys asetuksella säädetävissä ennakoäänestyspaikoissa voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakoäänestys tapahtuu 62 §:ssä tarkoitettuina ajanjaksoina:

1) *asetuksella säädetävissä ennakoäänestyspaikassa jokaisena arkipäivänä sinä aikana, jolloin paikka on yleisöä varten avoinna, sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 16:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, heluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä; ja*

2) *laitoksessa, sen mukaan kuin vaalitoimikunta määrää, ennakoäänestyksen lopettamispäivänä tai sitä edeltävänä päivänä sekä yhtenä muuna päivänä toimikunnan määrääminä aikoina.*

64 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jolloin ennakköäänestys kunnan alueella ennakköäänestyspaikoiksi määrättyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakköäänestyspaikoissa tapahtuu.

Kunnan alueella ennakköäänestyspaikkoina olevat Posti- ja telelaitoksen toimipaikat ja tilapäiset ennakköäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä on kunnan keskusvaalilautakunnan saatettava tiedoksi sillä tavalla kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. *Ilmoitus voidaan antaa 11 §:n 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen yhteydessä.*

66 §

Ennakköäänestyksessä on käytettävä 46 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua sekä vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta, jotka valmistuttaa oikeusministeriö.

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia.

67 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakköäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 72 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelomakkeita kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettavaksi vaalitoimikunnille.

70 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, jossa äänestäjä on ilmoituksensa mukaan merkitty vaaliluetteloon.

Lähetekirjeen tulee sisältää:

- 1) äänestäjän selitys siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen; sekä
- 2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta, *syntymäkotikunnasta* ja nykyisestä osoitteesta;
- 3) *ilmoitus kunnasta, jossa äänestäjä on merkitty vaaliluetteloon tai jossa hänellä on ollut väestökirjalaisa tarkoitettu kotipaikka vaalivuo-*

66 §

Ennakköäänestyksessä on käytettävä 46 a §:ssä tarkoitettua äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta, jotka valmistuttaa oikeusministeriö *sekä 53 §:n 3 momentissa tarkoitettua vaalileimasinta.*

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 9 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia.

67 §

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakköäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä äänestyslippuja, vaalikuoria, lähetekirjeitä ja lähetekuoria sekä 72 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luettelomakkeita *asetuksella säädettävien ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettavaksi vaalitoimikunnille.*

70 §

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, *joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.*

Lähetekirjeen tulee sisältää:

- 1) äänestäjän *ilmoitus* siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen; ja
- 2) ilmoitus äänestäjän täydellisestä nimestä ja, milloin nimi on muutettu tai muuttunut, myös entisistä nimistä, henkilötunnuksesta tai syntymäajasta ja nykyisestä osoitteesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

den ensimmäisenä päivänä, ja osoitteesta siellä.

71 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitetuna vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähden suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkintöjä. *Äänestäjän on vaalitoimitsijan ja laitoksessa vaalitoimikunnan läsnä ollessa omakätisesti allekirjoitettava täytetty lähetekirje ja annettava se sekä ilmoituskortti, jos hänellä sellainen on, vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.*

Leimasimena, jolla äänestyslippu on leimatava, käytetään 53 §:n 3 momentissa tarkoitettua vaalileimasinta.

Posti- ja telelaitoksen on huolehdittava siitä, että vaalitoimitsijoilla on käytettävissään vaalileimasin.

72 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 68—71 §:ssä säädetyn tavoin. Todistus on *päivättävä sekä* varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella *ja ilmoituksella kunnasta, jossa äänestys on tapahtunut.* Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Ennakoäänestyspaikassa äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö painattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa luettelon laatimisesta tarkemmat ohjeet.

71 §

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitetuna vaalitoimitsijalle ja laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi sekä välittömästi sen jälkeen näiden nähden suljettava se vaalikuoreen. Vaalikuoreen ei saa tehdä merkintöjä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija tarkistaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on äänestänyt. Sen jälkeen vaalitoimitsija tekee lähetekirjeeseen kuittausmerkinnän, josta ilmenee äänestyspaikka, äänestyksen toimittamisen ajankohta, äänestäjän henkilötunnus sekä äänestäjän sukunimen kolme ensimmäistä kirjainta. Äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa lähetekirjeen sekä antaa sen ja vaalikuoren vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

72 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajan on lähetekirjeessä todistettava, että äänestys on tapahtunut 68—71 §:ssä säädetyn tavoin. Todistus on varustettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoituksella. *Milloin lähetekirjeeseen ei tehdä 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, todistus on lisäksi päivättävä ja varustettava ilmoituksella ennakoäänestyspaikasta tai, jos ennakoäänestys on toimitettu laitoksessa, ilmoituksella kunnasta, jossa ennakoäänestyspaikka on.* Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakoäänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa. Oikeusministeriö painattaa lomakkeen luetteloa varten ja antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita luettelon laatimisesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaaleja edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole merkitty vaaliluetteloon tai jos käy ilmi, että hän on kuollut, tahi jos lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt, taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tahi ehdokasta koskeva taikka muu asian merkintä, on äänestys jätettävä huomioon ottamatta. Tästä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje ja vaalikuori ottaen huomioon, mitä niistä edellä on säädetty, voidaan hyväksyä, merkitään vaaliluetteloon, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Samalla vaalikuoren etupuolelle tehdään merkintä, että äänestäjä on todettu äänioikeutetuksi. Sen jälkeen hyväksytyt vaalikuoret lasketaan ja tarkastetaan, että niiden lukumäärä on sama kuin vaaliluetteloon äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä.

Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä varmassa tallessa.

74 a §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä kunnassa, jonka äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, niin kuin tässä luvussa säädetään. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestysessään.

74 §

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos ennakolta äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin taikka jos vaalikuori on avonainen tai siihen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä. Samoin on meneteltävä jos lähetekirje, jossa ei ole 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida päätellä, kuka henkilö on äänestänyt. Huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole 71 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuittausmerkintää, ja vaalikuori voidaan hyväksyä, merkitään äänioikeusrekisteriin, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on äänestänyt. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vaaliluetteloon.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä ja äänioikeusrekisteriin äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä lasketaan ja saadut luvut merkitään pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä varmassa tallessa.

74 a §

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on vaikean vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa niin kuin tässä luvussa säädetään äänestää ennakolta kotonaan (*kotiäänestys*) siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikuntalaissa tarkoitetuksi kotikunnakseen. Muut äänioikeutetut eivät saa äänestää kotiäänestysessään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

74 b §

Kotiaänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 5 a §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

74 c §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 19. päivänä ennen vaaleja ennen kello 16:ta sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, jonka äänestysalueen vaalilueteloon hänet on merkitty. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

74 f §

Kotiaänestys tulee toimittaa aikaisintaan 18. päivänä ennen vaaleja ja viimeistään 5. päivänä ennen vaaleja arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momenteissa, 69 §:ssä, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähete- kirjeseen liitettäväksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

75 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15, ryhdyttävä tarkastamaan ennakoäänestyksessä annettuja 74 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

74 b §

Kotiaänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija, jona on tähän tehtävään 5 a §:n mukaan määrätty vaalitoimikunnan jäsen tai varajäsen. *Vaalitoimikunnan* puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee.

74 c §

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään 12. päivänä ennen *vaalipäivää* ennen kello 16 *kotikuntansa* keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö.

74 f §

Kotiaänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen *vaalipäivää* ja viimeistään 5. päivänä ennen *vaalipäivää* arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 71 §:n 1 ja 3 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähete- kirjeseen liitettäväksi 8 §:ssä tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu *ilmoitus*.

75 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on vaalipäivänä pidettävässä kokouksessa, joka voidaan aloittaa aikaisintaan kello 15 *tai erityisesti syystä keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan aikaisemminkin, kuitenkin aikaisintaan kello 12*, ryhdyttävä tarkastamaan ennakoäänestyksessä annettuja 74 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa vaalikuorissa olevia äänestyslippuja. Mitättöminä huomioon ottamatta jätettävät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

82 §

Valtuutetuille valitaan varajäseniä siten kuin kunnallislain 39 §:ssä on säädetty.

Jos valtuuston toimikauden aikana on kutsuttava valtuutetun sijaan varajäsen, mutta varajäseniksi määrättyjä ei enää ole, kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varajäseniä kunnallislain 39 §:n mukaisesti.

85 §

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 5. päivänä vaalien jälkeen.

82 §

Valtuutetuille valitaan varavaltuutetut siten kuin kuntalain 11 §:ssä säädetään. Jos kaikkia varavaltuutetun toimia ei saada näin täytetyksi, jää varavaltuutettujen määrä vajaaksi.

85 §

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen.

87 §

Pöytäkirja allekirjoitetaan siten kuin siitä kunnallislaisissa on säädetty.

(Kumotaan)

89 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan toimituskirjat allekirjoitetaan siten kuin siitä on kunnallislaisissa säädetty.

(Kumotaan)

97 §

Milloin on määrätty toimitettavaksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ei ennakkoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

97 §

Milloin on määrätty toimitettavaksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Asetuksella säädetävissä ennakkoäänestyspaikoissa ei ennakkoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

100 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta äänestysliput sekä 66 §:ssä ja 72 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ennakkoäänestysasiakirjat kustannetaan valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähetekuorien postimaksut ja kaikki 61 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot suoritetaan valtion varoista.

100 §

Oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin ja valtakunnallisen ehdokasrekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien kustannuksista;

2) ilmoituskorttien, äänestyslippujen, vaalileimasinten, vaaliluetteloiden, vaaliluurnien, sinitöimisvälineiden sekä 57, 66 ja 67 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen valmistamis- ja lähettämiskustannuksista; ja

Voimassa oleva laki

Oikeusministeriö huolehtii kuntien keskusvaalilautakuntien ja vaalilautakuntien tarvitsemien sinetöimisvälineiden hankkimisesta valtion varoin.

Ehdotus

3) *asetuksella säädettävien ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden menoista.*

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja 74 b §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijoiden muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista menoista.

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Jos kunnallisvaalit tai neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä 5 §:ssä säädetään vaalilautakuntien jäsenten ja varajäsenten määrästä, ei sovelleta 20 päivänä lokakuuta 1996 Euroopan parlamentin edustajien vaalien kanssa yhtäaikaisesti toimitettavissa kunnallisvaaleissa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki

neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetun lain (656/90) 1, 4 ja 8 §, 16 §:n 2 momentti sekä 18 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Tämä laki koskee menettelyä, jota noudetaan kunnallislain 10 a luvussa tarkoitetuissa neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä.

4 §

Kunnallislain 102 §:ssä tarkoitettussa kansanäänestyksen toimittamista tarkoittavassa kunnan jäsenten aloitteessa on yksilöitävä asia, josta kansanäänestys halutaan toimitettavaksi. Aloitteen tekijöiden on aloitteessa vakuutettava, että he ovat sen vuoden alussa olleet 18 vuotta täyttäneitä, että heillä on kotipaikka kunnassa ja että he ovat Suomen kansalaisia tai sellaisia muun pohjoismaan kansalaisia,

Ehdotus

1 §

Tämä laki koskee menettelyä, jota noudetaan *kuntalain (365/95) 30 §:ssä* tarkoitetuissa neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä.

4 §

Kuntalain 31 §:ssä tarkoitettussa kansanäänestyksen toimittamista tarkoittavassa kunnan jäsenten aloitteessa on yksilöitävä asia, josta kansanäänestys halutaan toimitettavaksi. Aloitteen tekijöiden on aloitteessa vakuutettava, että he ovat *äänestysoikeutettuja kunnan asukkaita*. Aloitteen tekijöiden omakätisten allekirjoitusten alle on selvästi merkittävä heidän nimensä, ammattinsa tai toimensa ja osoitteensa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

joilla sen vuoden alussa on ollut vähintään kaksi vuotta kotipaikka Suomessa. Aloitteen tekijöiden omakätisten allekirjoitusten alle on selvästi merkittävä heidän nimensä, ammattinsa tai toimensa ja osoitteensa.

8 §

Kansanäänestystä varten laaditaan äänestys-oikeutetuista henkilöistä äänestysluettelot. Niistä on soveltuvin osin voimassa, mitä vaaliluetteloista on säädetty kunnallisvaalilain 7—9 §:ssä. Hakemistokortteja ja ilmoituskortteja ei kuitenkaan laadita.

Kunnanhallituksen on viivytyksettä ilmoitettava kansanäänestyksen toimittamisesta väestörekisterikeskukselle, joka valmistaa äänestysluetteloiden pohjaluetelot. Pohjaluetelot laaditaan oikeusministeriön vaaleja varten vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille.

Väestörekisterikeskuksen on toimitettava pohjaluetelot asianomaiselle rekisteritoimistolle, jonka on tehtävä niihin tarpeelliset äänestys-oikeuteen vaikuttavat muutokset ja toimitettava ne edelleen kunnan keskusvaalilautakunnalle viimeistään 30. päivänä ennen äänestyspäivää.

16 §

Kansanäänestyksessä käytetään kunnan keskusvaalilautakunnille ja vaalilautakunnille kunnallisvaalilain 100 §:n 2 momentin nojalla hankittuja sinetöimisvälineitä.

18 §

Kansanäänestyksessä on sen lisäksi, mitä tässä laissa on säädetty, soveltuvin osin noudatettava, mitä kunnallisvaalilain 4 §:n 3 momentissa, 6 §:ssä, 18 §:n 1 ja 3 momentissa, 19 ja 19 a §:ssä, 45 ja 46 §:ssä, 47—51 §:ssä, 53 ja 54 §:ssä, 56 §:n 1—4 momenteissa, 57—58 §:ssä, 70 §:n 2 momentissa, 74 §:ssä, 75 §:n 1 momentissa, 76, 84 ja 87 §:ssä, 88 §:n 3 momentissa sekä 89, 95 ja 99 §:ssä on säädetty. Mitä kunnallisvaalilain 95 §:ssä on säädetty, ei kuitenkaan koske määräaika, joka 10 §:n 2 momentissa on säädetty kirjeäänestysasiakirjojen palauttamiselle.

8 §

Kansanäänestystä varten kunnan keskusvaalilautakunta perustaa äänestys-oikeutetuista henkilöistä äänestys-oikeusrekisterin, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä äänioikeusrekisteristä säädetään kunnallisvaalilain 7 §:ssä.

Kunnanhallituksen on viimeistään 55. päivänä ennen äänestyspäivää ilmoitettava väestörekisterikeskukselle kansanäänestyksen toimittamisesta ja siitä, haluaako se äänestys-oikeusrekisteriin otettavat tiedot käyttöönsä konekielisessä muodossa vai paperitulosteina. Paperitulosteista on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnallisvaalilain 17 §:ssä säädetään vaaliluetteloista.

Väestörekisterikeskuksen on viimeistään 30. päivänä ennen äänestyspäivää toimitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle äänestys-oikeusrekisteriin otettavat tiedot.

Kansanäänestyksessä käytetään kunnan keskusvaalilautakunnille ja vaalilautakunnille kunnallisvaalilain 100 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla hankittuja sinetöimisvälineitä.

18 §

Kansanäänestyksessä on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvin osin noudatettava, mitä kunnallisvaalilain 4 §:n 3 momentissa, 6 §:ssä, 10 §:n 2 momentissa, 15 §:n 1 ja 2 momentissa, 17 §:n 3 momentissa, 45 ja 46 §:ssä, 47—51 §:ssä, 53 ja 54 §:ssä, 56 §:n 1—4 momenteissa, 57 ja 58 §:ssä, 70 §:n 2 momentissa, 74 §:ssä, 75 §:n 1 momentissa, 76, 84 ja 87 §:ssä, 88 §:n 3 momentissa sekä 89, 95 ja 99 §:ssä säädetään. Mitä kunnallisvaalilain 95 §:ssä säädetään, ei kuitenkaan koske määräaika, joka 10 §:n 2 momentissa säädetään kirjeäänestysasiakirjojen palauttamiselle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Jos kansanäänestys toimitetaan ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, on kuitenkin sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki

kotikuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä maaliskuuta 1994 annetun kotikuntalain (201/94) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 2 luvun otsikko, 9 §, 4 luvun otsikko, 16 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 18 §:n 1 momentti ja 19 §:n 2 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymisestä.

Tämän lain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka merkitään väestötietolaissa (507/93) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään voidaan merkitä myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka.

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan *sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan* määräytymisestä.

Tämän lain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka *sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta* merkitään väestötietolaissa (507/93) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmään voidaan merkitä myös henkilön ilmoittama tilapäinen asuinpaikka.

2 luku

Kotikunnan määräytyminen

2 luku

Kotikunnan ja väestökirjanpitokunnan määräytyminen

6 a §

Väestökirjanpitokunta

Ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta on se kunta, joka viimeksi oli hänen kotikuntansa Suomessa.

Jos Suomen kansalaisella ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, hänen väestökirjanpitokuntansa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Kotikuntamerkintä

Kun 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut rekisteritoimistolle, sen on välittömästi tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä henkilön kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta. Merkintää ei kuitenkaan saa tehdä, jos ilmoitus on ilmeisesti tosiasioiden vastainen, puutteellinen tai muuten sellainen, ettei merkintää voida sen perusteella luotettavasti tehdä. Jos henkilöllä ei ole asuntoa, merkitään hänet väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi.

Jos rekisteritoimisto on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumista koskevan tiedon taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

4 luku

Kotikuntamerkinnän korjaus

16 §

Asiavirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehty kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa koskeva merkintä perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka väärään lain soveltamiseen, voi

9 §

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä

Kun 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tullut rekisteritoimistolle, sen on välittömästi tehtävä väestötietojärjestelmään ilmoituksen mukainen merkintä henkilön kotikunnasta ja siellä olevasta asuinpaikasta taikka merkittävä Suomen kansalaiselle väestökirjanpitokunta ulkomaille tapahtuneen vakinaisen muuton perusteella. Merkintää ei kuitenkaan saa tehdä, jos ilmoitus on ilmeisesti tosiasioiden vastainen, puutteellinen tai muuten sellainen, ettei merkintää voida sen perusteella luotettavasti tehdä. Jos henkilöllä ei ole asuntoa, merkitään hänet väestötietojärjestelmään kunnassa vailla vakinaista asuntoa olevaksi.

Jos rekisteritoimisto on saanut muulta kuin henkilöltä itseltään kotikunnan tai siellä olevan asuinpaikan muuttumista koskevan tiedon taikka tiedon vakinaisesta muutosta ulkomaille, se voi tehdä tämän tiedon mukaisen merkinnän väestötietojärjestelmään, jos on ilmeistä, että tietoa voidaan pitää luotettavana.

Merkintä väestökirjanpitokunnasta 6 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa tehdään, kun henkilön tiedot merkitään ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään.

4 luku

Kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjaus

16 §

Asiavirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehty kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa taikka väestökirjanpitokuntaa koskeva merkintä perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka vää-

Voimassa oleva laki

se rekisteritoimisto, jonka toimialueella henkilön kotikunta on, omasta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjata virheen. Ennen kuin rekisteritoimisto tekee virheen korjauksen omasta aloitteestaan, sen on varattava asianomaiselle henkilölle tilaisuus antaa määräajassa selvitys asiasta. Määräajan laiminlyöminen ei ole esteenä virheen korjaukselle.

17 §

Kirjoitusvirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehdyssä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa koskevassa merkinnässä on ilmeinen kirjoitusvirhe, on sen rekisteritoimiston, jonka toimialueella henkilön kotikunta on, omasta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjattava se.

18 §

Muutoksenhaku rekisteritoimiston ratkaisuun

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta rekisteritoimiston ratkaisuun uhkasakkoa, ilmoitusrikemaksun määräämistä ja kotikuntamerkinän korjausta koskevassa asiassa valittamalla siitä sille lääninoikeudelle, jonka tuomiopiirissä ratkaisun tehnyt rekisteritoimisto sijaitsee, siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Ehdotus

rään lain soveltamiseen, voi se rekisteritoimisto, jonka toimialueella henkilön kotikunta tai väestökirjanpitokunta on, omasta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjata virheen. Ennen kuin rekisteritoimisto tekee virheen korjauksen omasta aloitteestaan, sen on varattava asianomaiselle henkilölle tilaisuus antaa määräajassa selvitys asiasta. Määräajan laiminlyöminen ei ole esteenä virheen korjaukselle.

17 §

Kirjoitusvirheen korjaus

Jos 9 ja 10 §:n nojalla tehdyssä kotikuntaa tai siellä olevaa asuinpaikkaa taikka väestökirjanpitokuntaa koskevassa merkinnässä on ilmeinen kirjoitusvirhe, on sen rekisteritoimiston, jonka toimialueella henkilön kotikunta taikka väestökirjanpitokunta on, omasta aloitteestaan tai henkilön vaatimuksesta korjattava se.

18 §

Muutoksenhaku rekisteritoimiston ratkaisuun

Asianomainen henkilö saa hakea muutosta rekisteritoimiston ratkaisuun uhkasakkoa, ilmoitusrikemaksun määräämistä sekä kotikuntaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevan merkinnän korjausta koskevassa asiassa valittamalla siitä sille lääninoikeudelle, jonka tuomiopiirissä ratkaisun tehnyt rekisteritoimisto sijaitsee, siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

19 §

Muutoksenhaku lääninoikeuden päätökseen

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa koskevalta osalta ei lääninoikeuden päätökseen kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Kotikunnassa olevaa asuinpaikkaa ja väestökirjanpitokuntaa koskevalta osalta ei lääninoikeuden päätökseen kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ulkomailla tämän lain voimaan tullessa vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökir-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

janpitokunnaksi on katsottava ennen lain voimaantuloa väestötietojärjestelmään vaalipiirin vaaliluettelon laatimista varten merkitty kunta.
